

MOLĖTŲ RAJONO
SAVIVALDYBĖ

MOLĖTŲ RAJONO
SAVIVALDYBĖS 2025–2031 M.
STRATEGINIO PLĖTROS
PLANO VIDAUS IR IŠORĖS
APLINKOS ANALIZĖ

Molėtai, 2023

TURINYS

SANTRUMPOS	3
I. BENDROJI INFORMACIJA	5
II. MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ	6
2.1 BENDROJI INFORMACIJA APIE MOLĖTŲ RAJONĄ	6
2.2. EKONOMINIS VYSTYMASIS	12
2.2.1. Makroekonominiai rodikliai	12
2.2.2. Verslo aplinka	13
2.2.3. Žemės ūkis	13
2.2.4. Darbo rinka	15
2.2.5. Statyba ir gyvenamasis būstų fondas	16
2.2.6. Turizmas ir rekreacija	17
2.3. ŠVIETIMAS	21
2.4. KULTŪRA	27
2.5. SPORTAS	31
2.6. NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS IR JAUNIMO POLITIKA	33
2.7. SOCIALINĖ APLINKA	36
2.7.1. Sveikatos priežiūra	36
2.7.2. Socialinė apsauga	39
2.7.3. Viešasis saugumas	44
2.8. APLINKOS APSAUGA	48
2.8.1. Aplinkos apsauga	48
2.8.2. Atliekų tvarkymas	49
2.9. URBANISTINIS PLANAVIMAS IR INFRASTRUKTŪRA	51
2.9.1. Teritorijų planavimas	51
2.9.2. Paveldosauga	51
2.9.3. Transportas ir susisiekimas	52
2.9.4. Energetinė infrastruktūra	54
2.9.5. Inžinerinė infrastruktūra	55
2.9.6. Technologinė infrastruktūra	56
2.10. VIEŠASIS VALDYMAS	58
2.10.1. Organizacinė savivaldybės struktūra ir veikla	58
2.10.2. Komunikacija ir ryšiai	59
2.10.3. Gyventojų įtraukimas į viešojo valdymo procesus	60
4. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ	62
5. PEST ANALIZĖ	70

SANTRUMPOS

AB	Akcinė bendrovė
AEI	atsinaujinantys energetikos ištekliai
asm.	asmuo
BĮ	biudžetinė įstaiga
BP	bendrasis planas
d.	diena
DU	darbo užmokestis
EK	Europos Komisija
ES	Europos Sąjunga
Eur	eurai
EUROSTAT	ES statistikos tarnyba
GIS	Geografinės informacinės sistemos
gyv.	gyventojas
HI	Higienos institutas
IT	Informacinės technologijos
KAS	kolektyviniai apsaugos statiniai
km	kilometras
kv. km.	kvadratinis kilometras
kv. m.	kvadratinis metras
LR	Lietuvos Respublika
m.	metai
MRS	Molėtų rajono savivaldybė
MRSA	Molėtų rajono savivaldybės administracija
MRS BP	Molėtų rajono savivaldybės bendrasis planas
MI	materialinės investicijos
mln.	milijonas
NENS	Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija
NGK	Natūrali gyventojų kaita
Nr.	numeris
NT	nekilnojamasis turtas
NVO	Nevyriausybinių organizacijų
pav.	paveikslas
proc.	procentas
SODRA	Valstybinio socialinio draudimo fondas
SPIS	Socialinės paramos šeimai informacinė sistema
SPP	Strateginis plėtros planas
SSGG	Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė
SVV	smulkusis ir vidutinis verslas
t	tona
Taryba	Molėtų rajono savivaldybės taryba
TUI	tiesioginės užsienio investicijos
tūkst.	tūkstantis
UAB	Uždaroji akcinė bendrovė
VBE	Valstybiniai brandos egzaminai
VERT	Valstybinės energetikos reguliavimo tarnyba
VĮ	Valstybės įmonė
VLK	Valstybinė ligonių kasa
vnt.	vienetas

Všl | Viešoji įstaiga
žr. | žiūrėti

I. BENDROJI INFORMACIJA

Strateginis planavimas savivaldybėje – procesas, kurio metu nustatomos veiklos kryptys ir būdai, kaip vykdyti savivaldybės misiją, pasiekti numatytus tikslus ir rezultatus, veiksmingai panaudojant finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius. Pagrindiniai strateginio planavimo dokumentai Molėtų rajono savivaldybėje yra:

- savivaldybės strateginis plėtros planas, kurį tvirtina savivaldybės taryba;
- savivaldybės strateginis veiklos planas, kurį tvirtina savivaldybės taryba;
- savivaldybės teritorijos bendrasis planas;
- Molėtų rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas 2021–2030 metams.

Šiuo metu Molėtų rajono savivaldybė (toliau – MRS) vadovaujasi Molėtų rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2018–2024 metams. Baigiantis esamo strateginio plėtros plano (toliau – SPP) įgyvendinimo laikotarpiui bei pasikeitus Molėtų rajono savivaldybės ir visos Lietuvos vidaus ir išorės aplinkos situacijai, kilo poreikis parengti naują strateginį plėtros planą. Vadovaujantis Strateginio valdymo metodika, patvirtinta Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292, Molėtų rajono savivaldybės meras inicijavo Molėtų rajono strateginio plėtros plano 2025–2031 metams parengimą. Šios veiklos tikslas – parengti naują, 2025–2031 metų įgyvendinimo laikotarpio SPP, perkeltant į jį esamo strateginio plėtros plano neįgyvendintas, bet vis dar aktualias priemones ir papildant naujomis.

SPP yra kompleksinis teisinis strateginio planavimo dokumentas, kuriuo nustatoma bendroji MRS plėtros strategija: plėtros prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės strategijai įgyvendinti bei įgyvendinimo etapai. SPP sudaro galimybes nustatyti dabartinę rajono vietą ir reikšmę šalies ekonominiame bei socialiniame gyvenime, įvertinti nuolat kintančias plėtros tendencijas,

išanalizuoti jų reikšmę savivaldybės politikai.

Molėtų rajono strateginis plėtros planas 2025–2031 metams rengtas vadovaujantis:

- Strateginio valdymo įstatymu;
- Strateginio valdymo metodika;
- Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“;
- 2021–2030 metų nacionaliniu pažangos planu;
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu;
- Molėtų rajono teritorijos bendruoju planu;
- Molėtų rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2018–2024 metams;
- Kitais dokumentais bei teisės aktais.

Analizės laikotarpis ir lyginamosios teritorijos.

Molėtų rajono savivaldybės aplinkos ir išteklių analizės laikotarpis yra nuo 2018 m. iki 2022 m. imtinai, jei prieinami 2023 m. duomenys, jie taip pat analizuojami (naudojamas 2018–2023 m. laikotarpis). Jeigu 2022 m. duomenys nebus prieinami, analizuojamas 2018–2021 m. laikotarpis. Analizėje palyginimui pasirinktos teritorijos: Lietuvos Respublika, Utenos apskritis bei visos apskrities savivaldybės: Anykščių rajono, Ignalinos rajono, Utenos rajono, Visagino ir Zarasų rajono.

Duomenų šaltiniai. Analizuojamų rodiklių duomenų šaltiniai pasirinkti pagal analizuojamą sritį. Aplinkos ir išteklių analizėje naudojami duomenų bazių duomenys iš šių šaltinių: Valstybės duomenų agentūra (toliau – VDA), tiesioginių užsienio investicijų plėtros agentūra „Investuok Lietuvoje“, Švietimo informacinių technologijų centro informacinė sistema (toliau – ŠVIS), Lietuvos nacionalinis kultūros centras, NVO informavimo ir paramos centras, Eurostat, Higienos institutas (toliau – HI), Lietuvos geologijos tarnyba, Lietuvos aplinkos apsaugos agentūra, Lietuvos kultūros vertybių registras, Valstybinės energetikos reguliavimo taryba (toliau – VERT), Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – APVA), LR

Vyriausia rinkimų komisija (toliau – VRK), Lietuvos laisvosios rinkos institutas (toliau – LLRI) ir kt.

Analizė yra papildyta Molėtų rajono savivaldybės administracijos duomenimis (veiklos ataskaitos, veiklos planai, programų įgyvendinimo ataskaitos ir kt. strateginiai dokumentai bei teisės aktai), LR Kultūros ministerijos ir savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitų duomenimis, Lietuvos sporto centro duomenimis, taip pat Molėtų rajono savivaldybės pavaldžių įmonių veiklos ataskaitomis ir kt. Dėl gilesnės analizės buvo analizuojamos ES ataskaitos, strateginiai dokumentai, teisės aktai, rekomendacijos, reikalavimai ir kt.

Ekonominės ir socialinės būklės analizė apima savivaldybės vidaus ir išorės aplinkos analizę ir išvadas, kurios pagrindžia SPP prioritetų, tikslų ir uždavinių pasirinkimą. Analizės tikslas – visapusiškai įvertinti MRS valdymo srities plėtrai svarbius vidaus ir išorės veiksnius:

- bendroji informacija apie Molėtų rajoną (gamtinė aplinka, demografinė situacija);
- ekonominės ir verslo aplinkos analizė (užimtumas, darbo rinka, ekonomika ir verslas, investicijų pritraukimas, statyba ir gyvenamasis fondas, turizmas ir rekreacinė aplinka);

- švietimo, sporto, kultūros analizė (švietimas, kūno kultūra ir sportas, kultūra ir menas);
- socialinės aplinkos analizė (sveikatos priežiūra, socialinė apsauga, vaikų bei šeimos gerovė, NVO, bendruomenės ir jaunimo politika, visuomenės saugumas, viešasis saugumas ir prevencijos);
- aplinkos apsaugos analizė (aplinkos taršos kontrolė, gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimas, ekosistemų stabilumo išsaugojimas, atliekų tvarkymas, žiedinė ekonomika);
- urbanistinio planavimo ir infrastruktūros analizė (urbanistika ir teritorijų planavimas, paveldosauga, susisiekimas, vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas, energetika ir kita inžinerinė infrastruktūra);
- viešojo sektoriaus analizė (savivaldybės ir jos įstaigų sistemos tobulinimas – žmogiškųjų išteklių, vidaus procesų, turto valdymo analizė, paslaugų tobulinimas, gyventojų įtraukimas į sprendimų priėmimą, viešieji ryšiai ir MRS įvaizdis).

[Molėtų rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2025–2031 metams](#) yra skirtas savivaldybės gyventojams ir svečiams bei visiems, kam aktualus ir įdomus Molėtų rajonas.

II. MOLėtų RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

2.1 BENDROJI INFORMACIJA APIE MOLėtų RAJONĄ

Molėtų rajono savivaldybė įsikūrusi Labanoro regioninio parko dalyje, apsupta ežerų. Molėtų rajono savivaldybę sudaro 11 seniūnijų.

Geografinė padėtis ir susisiekimas. Molėtai – miestas Lietuvos rytuose, Utenos apskrityje, 30 km į pietus nuo Utenos. Molėtų miestas yra rajono savivaldybės, Luokesos seniūnijos, dekanato ir parapijos centras. Molėtai įsikūrę tarp Siesarčio, Luokesų bei Dūrių ežerų. Per miestą teka upė Siesartis. Iš rytų prie miesto

prieina Pastovio ežeras ir Labanoro regioninis parkas.

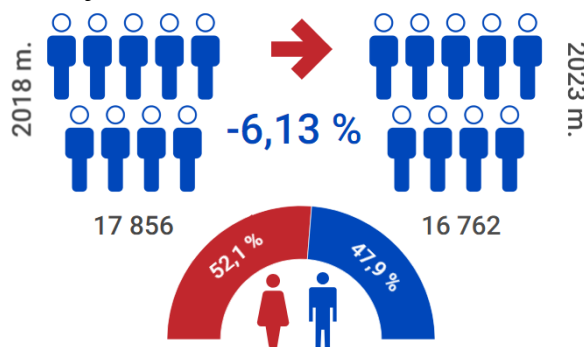
Molėtų rajonas ribojasi su Vilniaus, Širvintų, Ukmergės, Anykščių, Utenos ir Švenčionių rajonų savivaldybėmis. Molėtų rajono savivaldybės teritorija užima 1 367 kv. km.

Iš Molėtų rajono savivaldybės administracinio centro Molėtų miesto automobiliu iki Vilniaus – 65, iki Kauno – 115 km, traukiniu

susisiekimas nuo Molėtų negalimas, kadangi geležinkelio tinklas nėra išvystytas. Per Molėtų rajoną eina Krašto keliai: 119 Molėtai–Anykščiai, 115 Ukmergė – Molėtai, 173 Pabradė – Molėtai, taip pat magistralinis kelias A14 Vilnius – Utena, kiti rajoniniai keliai.

Pozicionavimas šalyje. Pagal Lietuvos laisvosios rinkos instituto sudarytą Lietuvos savivaldybių indeksą, 2022 m. Molėtų rajono savivaldybė su Prienų ir Jurbarko rajono savivaldybėmis dalinasi 16-18 vietomis tarp mažųjų savivaldybių¹ pagal finansinį tvarumą ir investicinę aplinką iš 54, t. y. savivaldybė pagal šiuos rodiklius yra pirmame trečdalyje, palyginus su kitomis mažosiomis savivaldybėmis. 2019 m., kuomet paskutinį kartą prieš 2022 m. buvo sudarytas šis indeksas, Molėtų savivaldybė tarp mažųjų savivaldybių užėmė 40-45 vietą, 22 vietomis žemiau nei 2022 m., taigi pastebimas labai ženklus savivaldybės įvertinimo pagerėjimas.

Demografinė aplinka. VDA duomenimis, 2023 m. pradžioje Molėtų rajono gyventojų skaičius siekė 16 762 asmenų ir tai sudarė vos 0,6 proc. visos šalies gyventojų (2 857 279). 2018–2023 m. laikotarpiu gyventojų skaičius Molėtų rajone mažėjo lėčiau (-6,1 proc.) nei Anykščių r. sav. (sumažėjo 6,2 proc.), Ignalinos r. sav. (sumažėjo 7,9 proc.) ir Zarasų r. sav. (sumažėjo 7 proc.), tuo tarpu šalyje gyventojų skaičius augo 1,7 proc., Visagino sav. padidėjo 5,2 proc., Utenos apskrityje – sumažėjo 3,2 proc., Utenos r. sav. sumažėjo 0,6 proc. 2024 m. pradžioje Molėtų r. sav. gyveno 16 517 gyventojų, 1,5 proc. mažiau nei 2023 m. pradžioje.

2.1.1. pav. Gyventojų skaičius Molėtų rajono

¹ Lietuvos savivaldybių indeksas 2022, Lietuvos laisvosios rinkos institutas. [Lietuvos savivaldybių indeksas 2022 03 01.pdf](#) - „Google“ diskas

savivaldybėje 2018 m. pradžioje (asm.), jo kitimo dinamika 2018–2023 m. ir pasiskirstymas pagal lytį 2023 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

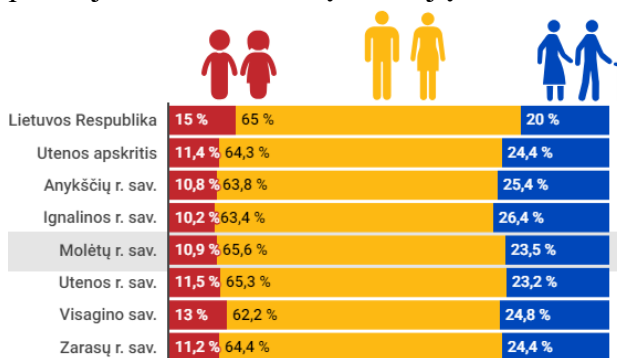
Vyrų ir moterų santykis Molėtų rajono savivaldybėje 2023 m. pradžioje buvo 47,9:52,1 bei buvo artimas šalies vyrų ir moterų santykiui (46,7:53,3), kur didžiąją dalį sudarė moterys. 2024 m. šis santykis pasikeitė ir vyrai sudarė 48,2 proc. savivaldybės gyventojų, 0,3 proc. punkto daugiau nei 2023 m. 2024 m. didžioji dalis Molėtų rajono gyventojų gyveno kaime (66 proc.), o 34 proc. mieste.

2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje gyveno 1 834 gyventojai nuo 0 iki 15 metų amžiaus, kurie sudarė 10,9 proc. visų rajono gyventojų. Šios amžiaus grupės gyventojų dalis 2018–2023 m. sumažėjo 0,6 proc. punktais. Molėtų rajono savivaldybės jauniausių gyventojų dalies sumažėjimas buvo stipresnis nei šalyje, kur jų dalis išliko beveik pastovi, sumažėjo 0,1 proc. punktais, Anykščių r. sav. – 0,2, Ignalinos r. sav. – 0,9, Utenos r. sav. – 0,3 proc. punktais, o spartesnis sumažėjimas nei Molėtų r. sav. buvo fiksuotas Utenos apskrityje, kurioje jauniausių gyventojų dalis sumažėjo 0,7 proc. punktais, Zarasų r. sav. – sumažėjo 1,1 proc. punktais, Visagino sav. – sumažėjo 1,9 proc. punktais ir tai buvo didžiausias sumažėjimas iš analizuotų teritorijų.

Darbingo amžiaus gyventojai (15–64 m. amžiaus) (10 998) 2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje sudarė 65,6 proc. visų gyventojų. Analizuojamu laikotarpiu darbingo amžiaus gyventojų skaičius padidėjo 1,3 proc. punktais ir augimu nusileido tik dvejoms iš analizuotų teritorijų (šalyje sumažėjo 0,4 proc. punktais, Utenos apskrityje padidėjo 0,2 proc., Anykščių r. sav. 1,4 proc. punktais, Ignalinos r. sav. – 2 proc. punktais, Zarasų r. sav. – padidėjo 1,8 proc. punktais, Utenos r. sav. – sumažėjo 0,1 proc. punktu, o Visagino sav. sumažėjo 4,7 proc. punktais, tai buvo didžiausias fiksuotas sumažėjimas iš analizuotų teritorijų).

2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje gyveno 3 930 pensinio amžiaus

gyventojų (65 m. ir vyresni), kurie sudarė 23,4 proc. visų rajono gyventojų, o šios amžiaus grupės gyventojų dalis 2018–2023 m. sumažėjo 1 proc. punktu. Šalyje pensinio amžiaus gyventojų dalis visuomenėje analizuojamu laikotarpiu padidėjo 0,4 proc. punktais, Utenos apskrityje – 0,5 proc. punktais, Anykščių r. sav. sumažėjo 1,2 proc. punktais, Ignalinos r. sav. – 1,1 proc. punktais, Zarasų r. sav. sumažėjo 0,7 proc. punktais, Utenos r. sav. padidėjo 0,4 proc. punktais, Visagino savivaldybėje padidėjo 6,6 proc. punktais ir tai buvo didžiausias fiksuotas padidėjimas iš analizuotų teritorijų.

2.1.2. pav. Gyventojų sudėtis pagal amžių 2023 m. pradžioje (proc.)

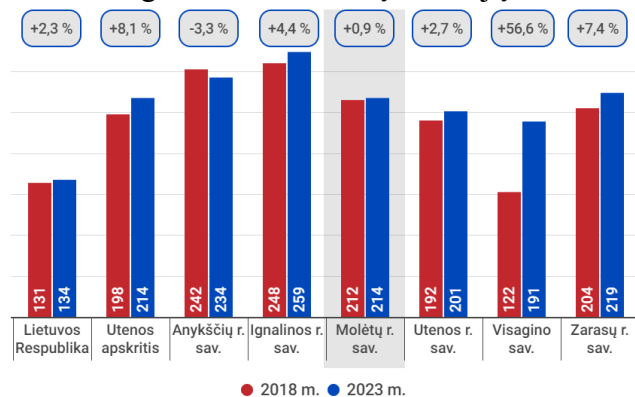
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Gyventojų tankis 2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje siekė 12,3 gyv./kv. km ir buvo daugiau nei trigubai žemesnis nei šalies vidurkis (43,8 gyv./kv. km). 2018–2023 m. gyventojų tankis Molėtų r. sav. sumažėjo 0,8 proc. punktais, o šalyje padidėjo 0,8 proc. punktais.

Įtakos veiksniai. Gyventojų skaičiaus pokyčiams įtakos turi kelios priežastys: 1) visuomenės amžiaus pokyčiai; 2) natūrali gyventojų kaita; 3) gyventojų migracija; 4) Covid-19 infekcijos padariniai; 5) karas Ukrainoje ir jo sukeltas užsieniečių antplūdis į šalį.

Molėtų rajono savivaldybės **demografinės senatvės koeficientas**² 2023 m. pradžioje siekė 214 (t. y. šimtui vaikų iki 15 m. teko 214 šešiasdešimt penkių metų ir vyresnių asmenų),

šalyje – 134. Molėtų r. sav. rodiklis blogesnis nei šalies, Utenos r. sav. ir Visagino sav., tačiau geresnis nei Utenos apskrities, Anykščių r. sav., Ignalinos r. sav. ir Zarasų r. sav. Senatvės koeficientas Molėtų r. sav. 2018–2023 m. laikotarpiu padidėjo mažiausiai iš analizuotų vietovių išskyrus Anykščių r. sav., kurioje rodiklis mažėjo 3,3 proc., tuo tarpu Utenos apskrityje rodiklis padidėjo 8,1 proc., šalies lygiu – 2,3 proc., Ignalinos r. sav. padidėjo 4,4 proc., Utenos r. sav. – 2,7 proc., Zarasų r. sav. – 7,4 proc., o Visagino sav. – 56,6 proc., ir tai buvo didžiausias fiksuotas rodiklio augimas iš analizuotų teritorijų.

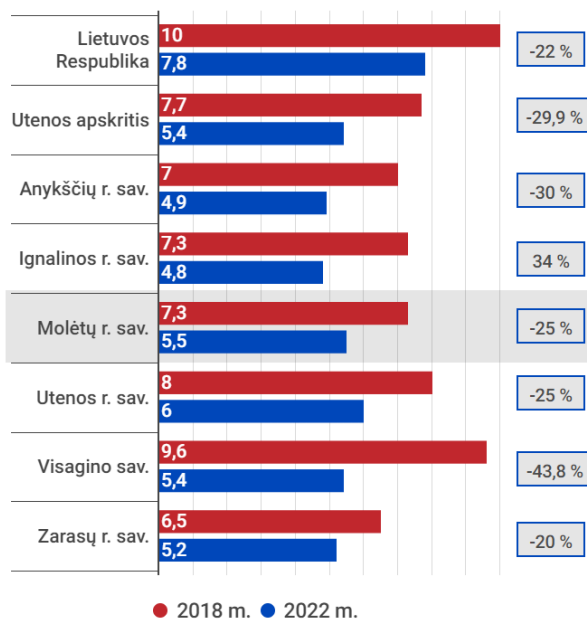

2.1.3. pav. Demografinis senatvės koeficientas 2018 m. ir 2023 m. bei jo dinamika 2018–2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Gimstamumas Molėtų rajono savivaldybėje, lyginant 2018 m. ir 2022 m., sumažėjo 27,3 proc., 2018 m. Molėtų rajone gimė 128 vaikai, 2022 m. – 93, 2023 m. šis skaičius siekė 70 vaikų. Gimstamumas analizuojamu laikotarpiu mažėjo visose analizuojamos teritorijose (21,6 proc. sumažėjimas šalies lygiu, 31 proc. sumažėjimas Utenos apskrityje, 33,9 proc. – Anykščių r. sav., 38,2 proc. – Ignalinos r. sav., 25,2 proc. – Utenos r. sav., 40,4 – Visagino sav., 23 proc. – Zarasų r. sav.). **Bendras gimstamumo rodiklis**, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo žemesnis nei šalies, tačiau lenkė kitas analizuotas (išskyrus Utenos r. sav.) teritorijas ir siekė 5,5 (žr. 2.1.4. pav.), 2023 m. šis rodiklis siekė 4,2.

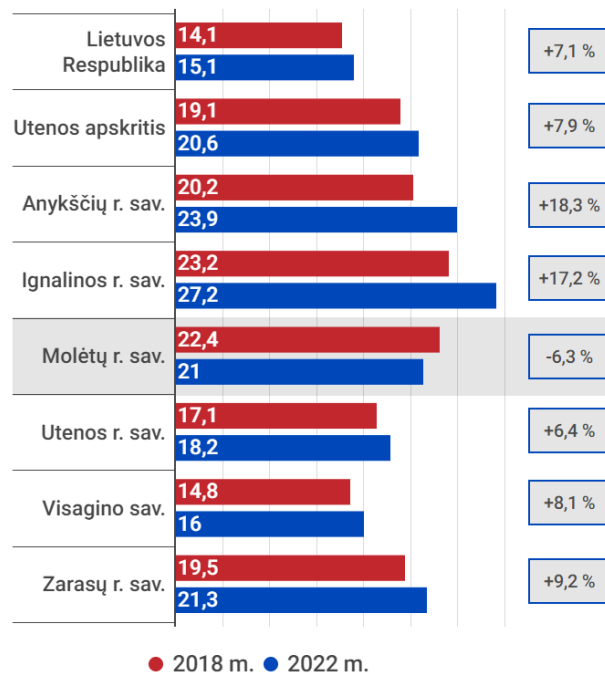
² Pagal elektroninį Valstybės duomenų agentūros žodyną, *demografinės senatvės koeficientas* – pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus.

2.1.4. pav. Bendrasis gimstamumo rodiklis, tenkantis 1000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. bei jo dinamika 2018–2022 m. (proc. punktais)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

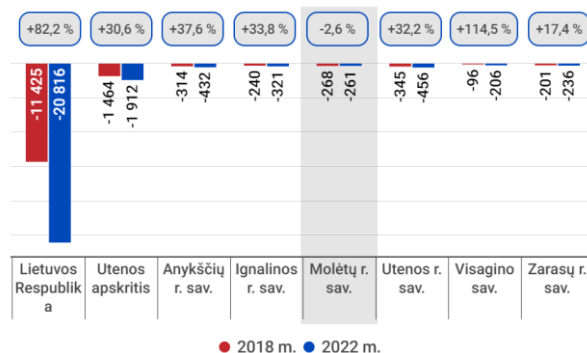
Mirusiųjų skaičius 2018–2022 m. didėjo visose nagrinėjamose teritorijose išskyrus Molėtų r. sav. Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. mirė 354 gyventojai ir mirusiųjų skaičius sumažėjo 10,6 proc., tuo tarpu šalyje šis rodiklis padidėjo 8,4 proc., Utenos apskrityje – 5,8 proc., Anykščių r. sav. – 12,7 proc., Ignalinos r. sav. – 11,1 proc., Utenos r. sav. – 5,4 proc., Visagino sav. – 26,3 proc., Zarasų r. sav. – 4 proc. 2023 m. Molėtų r. sav. mirė 296 asmenys. Bendrasis mirtingumo rodiklis, tenkantis tūkstančiui gyventojų, Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. siekė 21 ir buvo didesnis už šalies, Utenos apskrities, Utenos rajono ir Visagino savivaldybes rodiklius, aukštesnis rodiklis fiksuotas Anykščių r. sav., Ignalinos r. sav. bei Zarasų r. sav. Pažymėtina, jog 2018–2022 m. laikotarpiu bendrasis mirtingumo rodiklis Molėtų savivaldybėje sumažėjo 6,25 proc., kai tuo tarpu visose kitose analizuotose teritorijose rodiklis augo. 2023 m. Molėtų r. sav. bendrasis mirtingumo rodiklis siekė 17,8 ir buvo 15,2 proc. mažesnis nei 2022 m.

2.1.5. pav. Bendrasis mirtingumo rodiklis, tenkantis 1000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. (asm.) bei jo dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Gimusiųjų ir mirusiųjų skaičiaus pokyčiai turi įtakos natūraliai gyventojų kaitai (gyvų gimusių kūdikių ir mirusių asmenų skaičiaus skirtumas) (toliau – NGK), kuri šalyje ir visose lyginamose teritorijose buvo neigiama. 2018 m. palyginti su 2022 m., Molėtų rajono savivaldybėje NGK rodiklis sumažėjo 2,6 proc., kai tuo tarpu kitose analizuotose teritorijose rodiklis augo. 2023 m. Molėtų r. sav. NGK rodiklis siekė -226 ir buvo didesnis nei 2022 m.

2.1.6. pav. NGK rodiklis 2018 m. ir 2022 m. (asm.) bei jo dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Valstybės duomenų agentūroje skiriama tarptautinė ir vidaus migracija. Tarptautinę

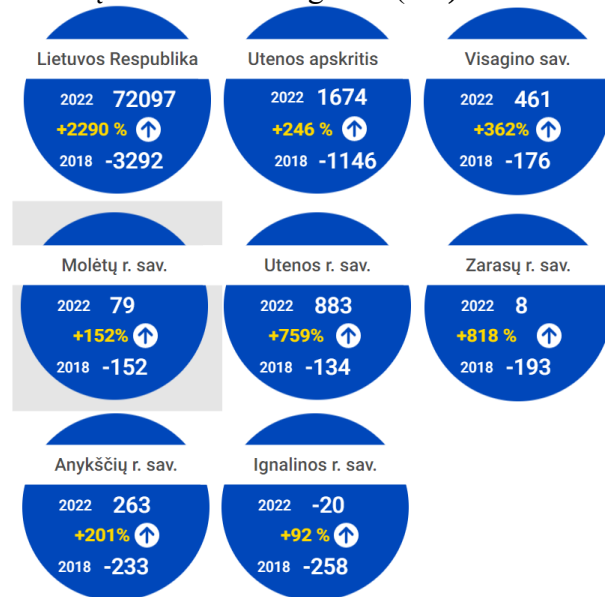
migraciją apibūdina *emigracija*³ ir *imigracija*⁴, o vidaus migraciją – *atvykusieji* ir *išvykusieji* (vidaus migrantai).

2022 m. atvykusiųjų ir imigravusių į Molėtų rajoną skaičius siekė 717 asmenų, ir tai sudarė vos 0,4 proc. visų šalies atvykusių ir imigravusių asmenų (2022 m. į šalį atvyko 179 296 asmenys, į Utenos apskritį – 6 386 asmenys, į Anykščių r. sav. – 1 194 asmenys, Ignalinos r. sav. – 597, Utenos r. sav. – 2 140, Visagino sav. – 1 117, Zarasų r. sav. – 621 asmenys). 2018–2022 m. laikotarpiu šio rodiklio pokytis Molėtų rajono savivaldybėje buvo teigiamas ir padidėjo 19,5 proc., Molėtų r. sav. rodiklis augo sparčiausiai iš visų analizuotų teritorijų (šalies atvykusiųjų skaičius padidėjo 70,6 proc., Utenos apskrities – 54,2 proc., Anykščių r. sav. – 47,8 proc., Ignalinos r. sav. – 26,5 proc., Utenos r. sav. – 86,4 proc., Visagino sav. – 74,8 proc., Zarasų r. sav. – 31 proc. 2023 m. į Molėtų r. sav. atvyko 465 asmenys, 35 proc. mažiau nei 2022 m.

2022 m. išvykusiųjų ir emigravusių iš Molėtų rajono savivaldybės skaičius siekė 638 asmenis ir analizuojamu laikotarpiu nuo 2018 m. išvykusiųjų ir emigravusių skaičius sumažėjo 15,2 proc., arba 2022 m. savivaldybę paliko mažiau žmonių, nei 2018 m. Analizuojamu laikotarpiu išvykusiųjų ir emigravusiųjų skaičius šalyje sumažėjo 1,1 proc., Utenos apskrityje – 10,9 proc., Anykščių r. sav. – 10,6 proc., Ignalinos r. sav. – 15,5 proc., Utenos r. sav. – 2 proc., Visagino sav. – 19,5 proc., Zarasų r. sav. – 8,1 proc. 2023 m. iš Molėtų r. sav. išvyko 483 asmenys, 24,3 proc. mažiau nei 2022 m.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje migracijos saldo rodiklis arba *neto migracija* (bendra), buvo teigiama, kaip ir kitose nagrinėjamose teritorijose, išskyrus Ignalinos r. sav. Rodiklio reikšmė 2018 m. tiek šalyje, tiek nagrinėjamose savivaldybėse buvo neigiama ir analizuojamu laikotarpiu tapo

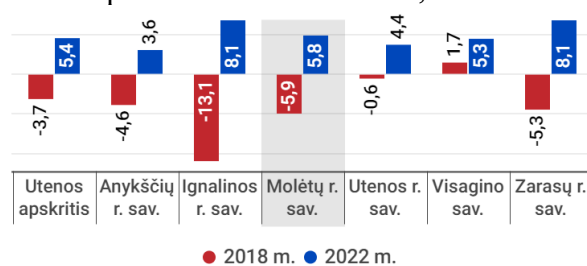
teigiama, arba iš teritorijų išvyko mažiau žmonių, nei atvyko. 2023 m. neto migracija Molėtų r. sav. buvo neigiama (-18).

2.1.7. pav. Neto migracija 2018 m. ir 2022 m. (asm.) ir rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

2022 m. *neto vidaus migracijos*⁵ rodiklis skyrėsi tarp analizuotų teritorijų, tačiau visose teritorijose buvo teigiamas. Pažymėtina, kad Molėtų r. sav. vidinės migracijos rodiklis 1000-iui asmenų 2018–2022 m. užaugo dvigubai. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybės neto migracijos rodiklis siekė 5,8, kai tuo tarpu Utenos apskrities rodiklis siekė 5,4.

2.1.8. pav. Neto vidinė migracija, tenkanti 1000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

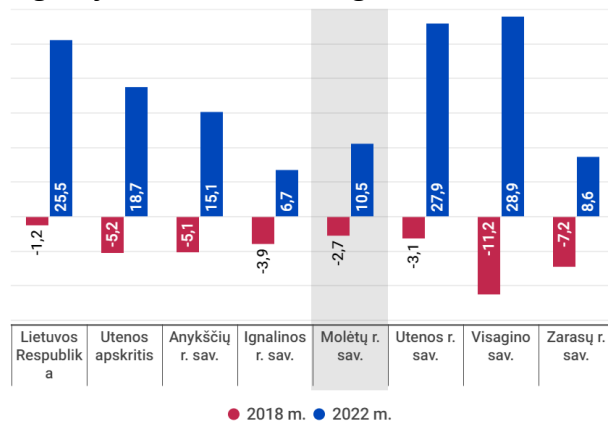
Panašios tendencijos pastebimos ir analizuojant *neto tarptautinės migracijos* rodiklį. 2022 m., lyginant su 2018 m., Molėtų rajone sparčiai sumažėjo išvykusiųjų asmenų

³ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *emigracija* – išvykimas į kitą valstybę, ketinant apsigyventi naujoje gyvenamojoje vietoje nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių.

⁴ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *imigracija* – atvykimas į šalį, ketinant apsigyventi naujoje gyvenamojoje vietoje nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių.

⁵ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *neto vidaus migracija* – atvykusių ir išvykusių asmenų santykis.

skaičius į užsienio šalis (-488 proc.). Kitose nagrinėjamose teritorijose išvykusiųjų skaičius į užsienį taip pat mažėjo. 2022 m. visose analizuojamose teritorijose tarptautinės migracijos rodiklis buvo teigiamas.

2.1.9. pav. Neto tarptautinė migracija, tenkanti 1000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Molėtų rajono savivaldybėje 2018-2022 m. laikotarpiu gyventojų skaičius mažėjo. Šiam procesui įtaką darė auganti neigiama natūrali gyventojų kaita ir sparčiai senėjanti visuomenė. Rajone mažėjo vaikų ir daugėjo darbingo amžiaus gyventojų, sparčiai mažėjo gimstamumas, o tai blogino demografinį senatvės koeficientą.

Neto migracija (o taip pat vidinė ir tarptautinė migracija atskirai) Molėtų rajono savivaldybėje augo, tačiau ne taip sparčiai, kaip šalyje ir Utenos apskrityje.

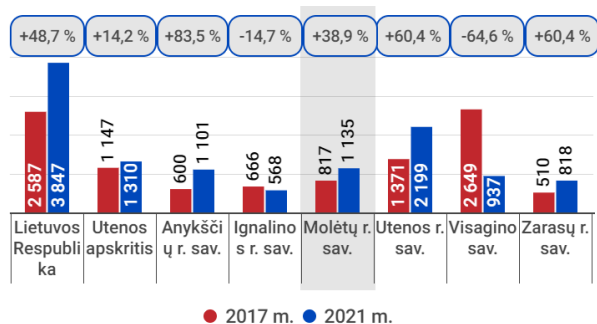
2.2. EKONOMINIS VYSTYMASIS

2.2.1. Makroekonominiai rodikliai

Materialinės investicijos (toliau – MI)⁶ yra puikus indikatorius nustatyti tikslinės teritorijos ekonominį augimą, veiklos rūšių finansavimo pasiskirstymą, o taip pat ir regiono pajėgumą pritraukti investicijų ir turėti ekonomikos augimo centrų. Ekonominės veiklos rūšių pasiskirstymas per MI gali parodyti teritorijos stiprybes, kurias galima plėtoti tampant lyderiais, bei trūkumus, kurie stabdo augimą.

2021 m. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, Molėtų rajono savivaldybėje MI dydis siekė 19,4 mln. Eur ir buvo 30,8 proc. didesnės nei 2017 m. 2022 m. MI siekė 33,9 mln. Eur ir buvo 81 proc. didesnės nei 2018 m. 2021 m. daugiausia (19,1 proc., 3,7 mln. Eur) MI teko Kasybos ir karjerų eksploatavimo, apdirbamosios gamybos sektoriui, o mažiausia (1 tūkst. Eur) teisinei ir apskaitos veiklai. 2022 m. daugiausiai MI teko viešojo valdymo ir gynybos bei privalomojo socialinio draudimo sritims (13,5 mln. Eur, 39,9 proc.).

Molėtų rajono savivaldybėje MI, tenkančios vienam gyventojui, 2021 m. sudarė 1135 Eur ir, lyginant su 2017 m., padidėjo 38,9 proc. 2022 m. MI Molėtų rajono savivaldybėje siekė 2 011 Eur vienam gyventojui ir buvo 77 proc. didesnės nei 2021 m.

2.2.1.1 pav. MI, tenkančios vienam gyventojui, 2017 m. ir 2021 m. (Eur) ir rodiklio dinamika 2017–2021 m. (proc.)

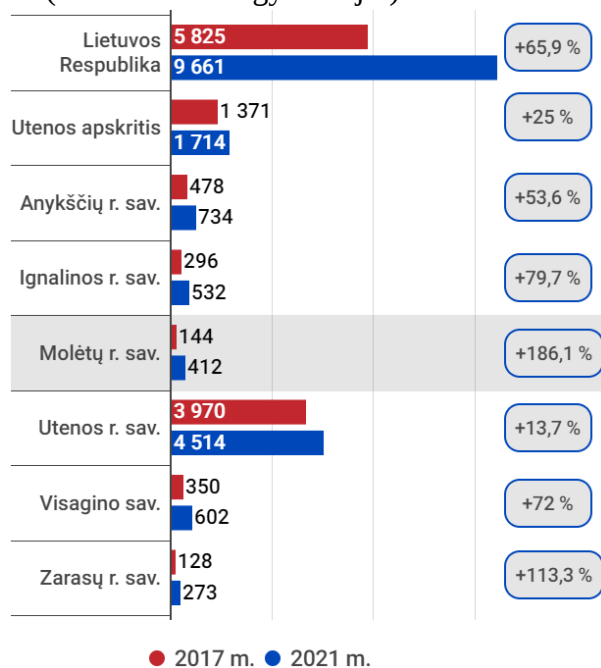
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Tiesioginės užsienio investicijos (toliau –

TUI)⁷ yra vienas makroekonominių rodiklių, kurių pagrindu kuriami tiesioginiai šalių ryšiai, skatinama ekonomikos plėtra, sudaranti sąlygas naujoms darbo vietoms kurti, modernioms technologijoms diegti, eksporto apimtims didinti.

2021 m. Molėtų rajono savivaldybėje TUI pritraukta 2,57 mln. Eur, daugiau nei dvigubai mažiau nei 2017 m. (6,98 mln. Eur). 2022 m. pritraukta 8,51 mln. Eur TUI, daugiau nei 4 kartus daugiau nei 2018 (1,63 mln. Eur).

2021 m. Molėtų rajono savivaldybėje TUI, tenkančios vienam gyventojui, siekė 412 Eur, kai 2017 m. teko 144 Eur. Tarp nagrinėjamų teritorijų 2017–2021 m. laikotarpiu Molėtų rajono savivaldybėje TUI, tenkančios vienam gyventojui, augo sparčiausiai (186,1 proc. augimas) iš visų analizuotų teritorijų. 2022 m. TUI tenkantis vienam gyventojui Molėtų r. sav. siekė 508 Eur, 4,4 karto daugiau nei 2018 m. (93 Eur vienam gyventojui).

● 2017 m. ● 2021 m.

2.2.1.2. pav. TUI, tenkančios vienam gyventojui, 2017 m. ir 2021 m. (Eur) ir rodiklio dinamika 2017–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Spartus TUI augimas Molėtų rajono savivaldybėje parodo, kad rajonas tampa

⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, materialinės investicijos (MI) – tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti, sukurti ir esamam materialiajam turtui atnaujinti (jo vertei padidinti). Įskaitomos finansinės (išperkamosios) nuomos būdu įsigytas ilgalaikis materialusis turtas.

⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, tiesioginė užsienio investicija (TUI) – tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės.

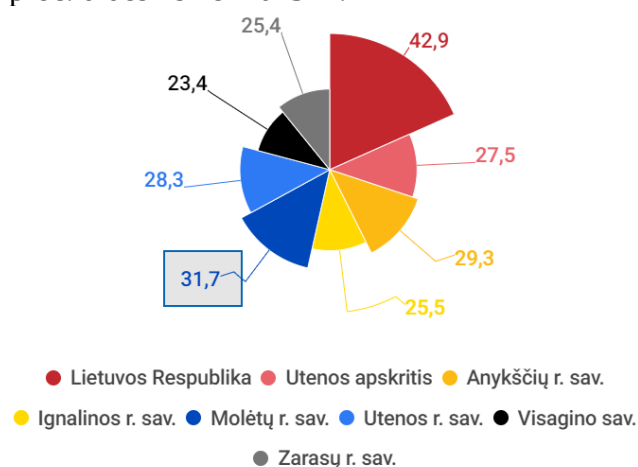
patrauklus užsienio investuotojams dėl išvystytų susisieikimo jungčių su šalia esančiais didžiausiais šalies miestais.

2.2.2. Verslo aplinka

2018–2023 m. laikotarpiu visoje šalyje buvo pastebimos verslo augimo tendencijos. Rinkos augimas ir jos pelningumas yra labai svarbūs veiksniai naujo verslo kūrimui ir esamo verslo plėtrai.

2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje buvo 531 veikiančių ūkio subjektų, o nuo 2018 m. jų skaičius išaugo 111 subjektų. 2024 m. šis skaičius siekė 641 ir buvo 20,7 proc. didesnis nei 2023 m.

Veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje siekė 31,7 ir buvo 26 proc. mažesnis nei vidutiniškai šalyje. Palyginus su kitomis teritorijomis, ūkio subjektų skaičius tūkstančiui gyventojų Molėtų r. sav. buvo didžiausias. 2024 m. pradžioje šis skaičius Molėtų r. sav. siekė 38,3 ir buvo 22,4 proc. didesnis nei 2023 m.

2.2.2.1. pav. Veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis 1000-iui gyventojų, 2023 m. pradžioje (vnt.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Molėtų rajone, kaip ir visoje Lietuvoje, dominuoja **smulkusis ir vidutinis verslas** (toliau – SVV)⁸, kuris yra vienas iš svarbiausių

⁸ Pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymą, smulkusis ir vidutinis verslas (SVV) – tai ekonominė veikla, kurią vykdo labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. Labai maža įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 2 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto

ekonomikos augimo bei konkurencingumo veiksnių, turintis esminį poveikį ne tik atskirų vietovių, bet ir bendrai Lietuvos ūkio raidai, naujų darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui.

2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje veikė 453 SVV subjektai, kurie sudarė 85,3 proc. visų rajono veikiančių ūkio subjektų. Palyginti su 2018 m. duomenimis, SVV subjektų skaičius Molėtų rajono savivaldybėje išaugo 37,3 proc. Šalyje SVV subjektų skaičius 2018–2023 m. augo 22,4 proc. ir 2023 m. pradžioje sudarė 84,5 proc. visų veikiančių ūkio subjektų. 2024 m. pradžioje Molėtų r. sav. veikė 565 SVV subjektai, kurie sudarė 88,1 proc. visų savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų. Didelių, 250 ir daugiau darbuotojų turinčių įmonių, 2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje nebuvo.

Molėtų rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje, daugiausiai veikiančių ūkio subjektų pagal **ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK)** veikė didmeninės ir mažmeninės prekybos bei variklinių transporto ir motociklų remonto veiklose (18,5 proc.), nemaža dalis (12,1 proc.) – kita aptarnavimo veikla, statybos (12,8 proc.).

2.2.3. Žemės ūkis

2024 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybės ženklią dalį žemės fondo⁹ (bendrai 136 682,79 ha) sudarė **žemės ūkio naudmenos**¹⁰ (58 244,57 ha, 42,6 proc.). Šalies žemės ūkio naudmenos siekė 51,6 proc., Utenos apskrities – 43,8 proc., Anykščių r. sav. – 53,1 proc., Ignalinos r. sav. – 40,9 proc., Utenos r. sav. – 46,3 proc., Visagino sav. – 3,6 proc., Zarasų r. sav. – 35,1

turto vertė neviršija 2 mln. EUR. Maža įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50

darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 10 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 10 mln. EUR. Vidutinė įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 50 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 43 mln. EUR (II skyrius, 3 straipsnis).

⁹ Žemės apskaita – Žemės informacinė sistema (zis.lt)

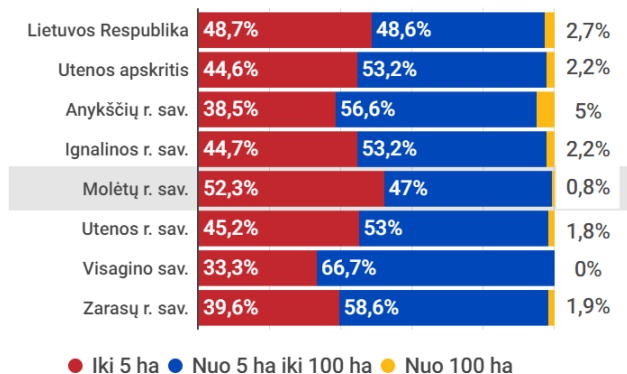
¹⁰ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, žemės ūkio naudmenos – tai dirbamosios žemės plotas, kurį sudaro ariamoji žemė (įskaitant šiltnamių plotą), kultūrinės ir natūralios ganyklos, pievos, daugiamečių augalų plotai ir daržai, skirti naudoti asmeniškai.

proc.

2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje miškų dalis (31 proc.) buvo labai panaši kaip ir vidutiniškai šalyje (32,9 proc.), vandens telkiniai (9,4 proc.) Molėtų r. sav. užėmė dvigubai daugiau ploto nei vidutiniškai šalyje, kur vandens telkiniai užėmė 4,1 proc. viso šalies ploto.

Molėtų rajonas iš V dirvožemio grupių patenka į V grupę, kurioje vyrauja prastos ūkinės vertės žemės, žemės našumo vidurkis siekia 30,8 balo (šalies vidutinis žemės našumo balas 39,7), apie du trečdaliai savivaldybės sudaro labai kalvoti ir kalvoti žemės plotai, apie 14-20 proc. viso žemės ploto sudaro smėlynai.

Molėtų rajono savivaldybėje daugiau nei pusę ūkininkų ūkių sudaro ūkiai iki 5 ha¹¹, o stambūs (virš 100 ha) apie 0,8 proc. visų ūkininkų ūkių. 2024 m. pradžioje ūkiai iki 5 ha sudarė 52,7 proc. visų ūkių, stambūs, virš 100 ha ūkiai sudarė 1 proc. visų ūkių.

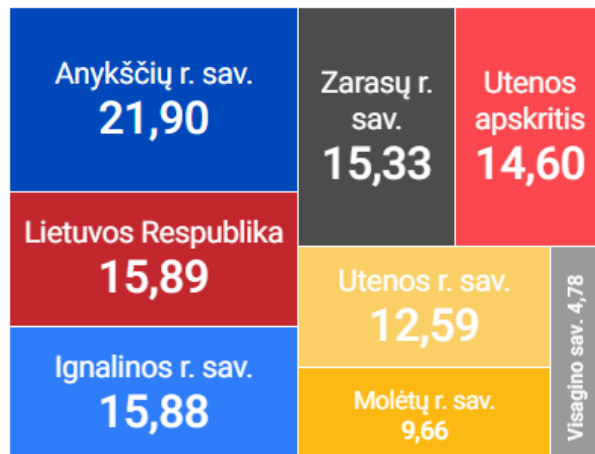

2.2.3.1. pav. Ūkininkų ūkių pasiskirstymas pagal bendrą plotą 2023 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Žemės ūkio duomenų centro duomenis

Ūkių dydis ir skaičius rezonuoja į vidutinį ūkininko ūkio rodiklį, kuris 2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje siekė 9,66 ha ir buvo mažesnis nei visose analizuotose teritorijose, išskyrus Visagino savivaldybę (4,78 ha): ūkių dydis vidutiniškai šalyje siekė 15,89 ha, Utenos apskrityje – 14,60 ha, Anykščių r. sav. – 21,90 ha (didžiausias rodiklis iš analizuotų teritorijų), Ignalinos r. sav. – 15,88 ha, Utenos r. sav. – 12,59 ha, Zarasų r. sav. – 15,33 ha.

¹¹ YURAP - Statistinės ataskaitos (vic.lt)

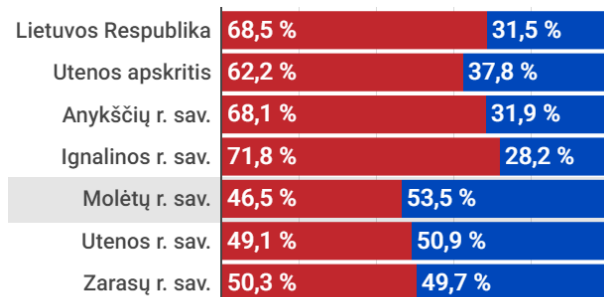

2.2.3.2. pav. Vidutinis ūkininkų ūkio dydis 2023 m. pradžioje (ha)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenis

Bendrosios žemės ūkio produkcijos¹² apimtys, 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybėje išaugo beveik dvigubai (97,5 proc.), kai šalyje augo 94,1 proc., Utenos apskrityje – 99,3 proc., Anykščių r. sav. – 121,6 proc., Ignalinos r. sav. – 149 proc. (didžiausias fiksuotas augimas analizuotu laikotarpiu), Utenos r. sav. – 51,8 proc., Zarasų r. sav. – 27,8 proc., Visagino sav. žemės ūkio produkcijos analizuotu laikotarpiu nebuvo fiksuota. Molėtų rajono savivaldybėje pagaminta bendroji žemės ūkio produkcija sudarė tik 0,5 proc. šalies produkcijos ir realizacija siekė 24,1 mln. Eur. Molėtų rajone užaugintos bendrosios žemės ūkio produkcijos 46,5 proc. sudarė augalininkystės produktai ir 53,5 proc. gyvulininkystės produktai. Toks žemės ūkio produkcijos pasiskirstymas skyrėsi nuo šalies, Utenos apskrities ir Anykščių r. ir Ignalinos r. savivaldybių, tačiau buvo panašus į Utenos r. ir Zarasų r. savivaldybes. Visagino savivaldybėje žemės ūkio produkcijos nefiksuota.

¹² Pagal Lietuvos statistikos metraštį, bendrąją žemės ūkio produkciją sudaro kalendoriniais metais gautas žemės ūkio augalų derlius, daugiamečių sodinių, gyvulių ir paukščių išauginimo ir gyvulininkystės produkcija to meto kainomis. Žemės ūkio produkcijos vertės pokyčiai apskaičiuojami vadovaujantis produkcijos įvertinimu ankstesnių ir dabartinių laikotarpiu analizuojamų metų gamintojų kainomis.

● Augalininkystė ● Gyvulininkystė

2.2.3.3. pav. Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis, augalininkystės ir gyvulininkystės produkcijos pasiskirstymas 2022 m., proc.

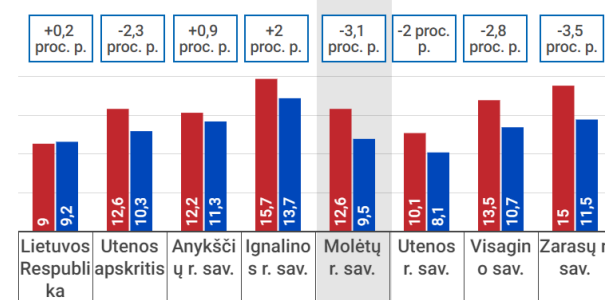
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

2.2.4. Darbo rinka

Užimtumas. Vertinant lyginamas teritorijas, Molėtų rajono savivaldybės 15–64 metų amžiaus gyventojų užimtumo lygis¹³ 2022 m. buvo mažiausias tarp lyginamų teritorijų ir siekė 58,9 proc. Tuo pat metu šalyje 15–64 metų amžiaus gyventojų užimtumo lygis buvo 73,8 proc., Utenos apskrities – 63,6 proc., Anykščių r. sav. – 60,9 proc., Ignalinos r. sav. – 63,1 proc., Utenos r. sav. – 66,5 proc., Visagino sav. – 65,3 proc., Zarasų r. sav. – 64,1 proc. 2018–2022 m. laikotarpiu užimtumo lygis Molėtų rajono savivaldybėje ženkliai sumažėjo (nuo 70,8 proc. iki 58,9 proc.), kai tuo tarpu šalyje, Ignalinos r. sav. bei Zarasų r. sav. – augo. Paminėtina, jog vyrų užimtumo lygis daugelyje analizuotų teritorijų buvo didesnis nei moterų (įskaitant ir Molėtų r. sav.). 2023 m. užimtumo lygis Molėtų r. sav. siekė 60,1 proc. ir buvo 1,2 proc. punkto didesnis nei 2022 m., moterų užimtumo lygis savivaldybėje 2023 m. ženkliai lenkė vyrų (70,5 ir 49,9 proc. atitinkamai).

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis – **registruoto nedarbo lygis**¹⁴ – 2023 m. sausio mėn. Molėtų rajono savivaldybėje siekė 9,5 proc. ir buvo 0,3 proc. punktais didesnis nei šalyje. 2018–2023 m. laikotarpiu registruoto nedarbo lygis Molėtų

rajone ir visose lyginamose teritorijose buvo nepastovus, tačiau Molėtų r. sav. ir Zarasų r. sav. nedarbo lygis mažėjo sparčiausiai.

2.2.4.1. pav. Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų 2018 m. ir 2023 m. sausio mėnesiais ir jo kitimo dinamika 2018–2023 m. (proc. p.) bei moterų ir vyrų nedarbo lygis Molėtų rajono savivaldybėje 2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Užimtumo tarnybos duomenis

Vertinant registruoto nedarbo lygį 2023 m. pagal lytį, Molėtų rajono savivaldybėje vyrų nedarbo lygis buvo gerokai aukštesnis, nei moterų. Pažymėtina, jog vidutiniškai šalyje didesnis registruotas nedarbas 2018 m. fiksuotas tarp vyrų, o 2023 m. supanašėjo su moterų nedarbo lygiu (skyrėsi 0,2 proc. punktais).

Vidutinis metinis nedarbo lygis Molėtų r. sav. 2024 m. siekė 9 proc., ir palyginus su 2018 m. sumažėjo 2,5 proc. punktu.

< Back to report | REGISTRUOTAS NEDARBAS PER MĖNESĮ

Teritorija	Laikotarpis	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Molėtų r. sav.	Sausis	12.6%	13.5%	12.2%	19.3%	12.1%	9.5%	9.1%
	Vasaris	12.4%	13.3%	12.3%	19.0%	12.8%	9.4%	8.9%
	Kovas	12.6%	13.0%	12.5%	18.1%	12.3%	9.1%	
	Balandis	11.9%	11.9%	13.5%	17.5%	11.9%	9.0%	
	Gegužė	10.3%	10.8%	13.9%	16.5%	9.6%	7.5%	
	Birželis	10.9%	11.1%	13.0%	15.4%	9.7%	7.0%	
	Liepa	10.8%	11.0%	14.3%	15.0%	10.3%	8.0%	
	Rugpjūtis	11.1%	12.0%	16.0%	13.2%	8.9%	7.6%	
	Rugsėjis	11.6%	11.7%	16.9%	12.0%	7.8%	8.2%	
	Spalis	11.0%	11.4%	17.6%	11.9%	8.0%	7.8%	
	Lapkritis	11.6%	12.0%	18.0%	11.3%	8.1%	8.1%	
	Gruodis	12.9%	12.1%	19.1%	11.9%	9.3%	9.0%	
	Vidurkis:	11.6%	12.0%	14.9%	15.1%	10.1%	8.4%	9.0%

2.2.4.2. pav. Registruoto nedarbo lygis 2018 m. ir 2024 m. ir jo kitimo dinamika 2018–2024 m. (proc. p.) Molėtų rajono savivaldybėje

Šaltinis: Užimtumo tarnybos duomenys

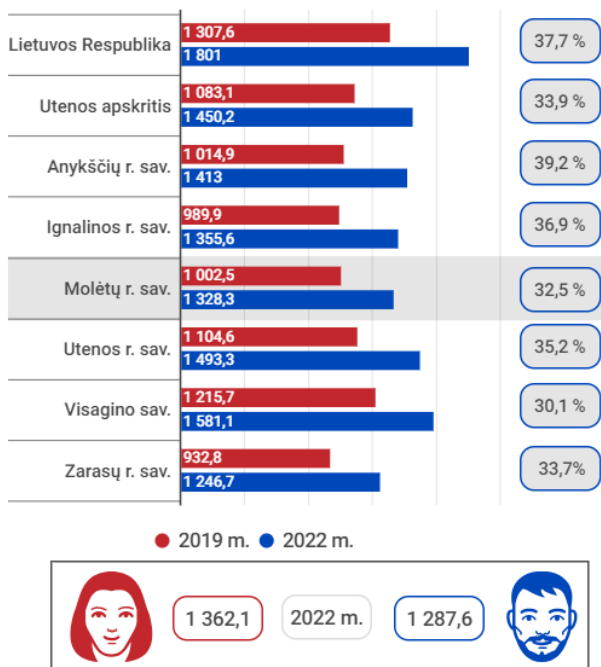
Analizuojant darbo užmokestį, naudojamas 2019–2022 m. laikotarpis, kadangi 2019 m. pakeistas darbo užmokesčio skaičiavimas. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje vidutinis

¹³ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, užimtumo lygis – rodiklis, išreiškiamas pasirinktos amžiaus grupės užimtų gyventojų ir to paties amžiaus visų gyventojų santykiu.

¹⁴ Pagal Lietuvos statistikos departamentą, nedarbo lygis – rodiklis, išreiškiamas bedarbių ir darbo jėgos santykiu.

mėnesinis bruto darbo užmokestis be individualiųjų įmonių (toliau – DU)¹⁵ siekė 1 328,3 Eur ir buvo vienas žemiausių tarp lyginamų teritorijų (žemesnis DU fiksuotas tik Zarasų r. sav. – 1 246,7 Eur), atsiliko nuo šalies (1 801 Eur), Utenos apskrities (1 450,2 Eur) ir kitų analizuotų savivaldybių vidutinio DU.

Auganti ekonomika, kvalifikuotų ar tam tikrų specialybių darbuotojų trūkumas, mažėjantis į darbo rinką įsiliejančių jaunų žmonių skaičius, įvairios darbo rinkos politikos priemonės, įskaitant nuoseklų minimalaus darbo užmokesčio didinimą, lemia darbo užmokesčio kilimą.

2.2.4.3. pav. Vidutinis mėnesinis DU 2022 m. (Eur) ir jo kitimo dinamika 2018–2022 m. (proc.) bei moterų ir vyrų bruto vidutinis mėnesinis DU Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. (Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Nagrinėjant DU lyčių aspektu, Molėtų rajono savivaldybėje didesnis vidutinis DU buvo mokamas moterims, priešingai nei šalyje,

Utenos apskrityje ir kitose analizuotose teritorijose. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje tiek vyrų (1 269,6 Eur), tiek moterų (1 346,1 Eur) vidutinis DU nesiekė šalies vidurkio (1 878 Eur ir 1 697,8 Eur).

2.2.5. Statyba ir gyvenamasis būstų fondas

Statyba. Statybos sektorius – vienas iš ekonomikos variklių, kurio tendencijos veikia šalies ir atskirų savivaldybių ūkio augimą, konkurencingumą, darbo rinką.

Molėtų rajono savivaldybėje statybos įmonių skaičius 2023 m. pradžioje siekė 68 ir sudarė 12,8 proc. visų Molėtų rajono savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų. 2018–2023 m. laikotarpiu Molėtų rajono statybos įmonių skaičius augo lėčiau (33 proc.) nei šalyje (47,5 proc.) ir daugelyje analizuotų savivaldybių, tačiau sparčiau nei Utenos apskrityje, kurioje statybos įmonių skaičius augo 26,8 proc. Anykščių r. sav. statybos įmonių skaičius augo 61,8 proc., Ignalinos r. sav. – 75 proc., Utenos r. sav. – 17,4 proc., Zarasų r. sav. – 86,7 proc., o Visagino sav. sumažėjo 24 proc. 2024 m. Molėtų r. sav. veikė 77 statybos sektoriuje veikiantys ūkio subjektai, 13,2 proc. daugiau nei 2023 m.

Atsižvelgiant į statinių klasifikatorių pagal tipą, visi pastatyti pastatai pagal pagrindinę paskirtį skirstomi į gyvenamuosius ir negyvenamuosius pastatus¹⁶.

2018–2022 m. laikotarpiu Molėtų rajono savivaldybėje baigtų statyti gyvenamųjų namų pastatų rodiklis kito netolygiai ir, 2022 m. palyginti su 2018 m., padidėjo ketvirčiu. Rodiklis 2022 m. sudarė 0,4 proc. visų šalyje baigtų statyti naujų gyvenamųjų pastatų. Tuo tarpu Utenos apskrityje, Anykščių r. sav., Utenos r. sav., Visagino sav., Zarasų r. sav. baigtų statyti pastatų skaičius augo, o Ignalinos r. sav. – sumažėjo. 2023 m. Molėtų r. sav. baigti statyti 47 gyvenamieji pastatai, 62 proc. daugiau nei 2018 m.

¹⁵ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, bruto darbo užmokestis – atlyginimas pinigais, apimantis tiesiogiai darbdavio darbuotojui mokamą pagrindinį darbo užmokestį ir papildomą darbo uždarbį, įskaitant darbuotojo mokamas valstybinio socialinio draudimo įmokas ir gyventojų pajamų mokestį. Neįskaitoma materialinė, laikinojo nedarbingumo pašalpa, mokama neatsižvelgiant į finansavimo šaltinį, kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas, išeitinė išmoka ir pan.

¹⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, gyvenamosios paskirties pastatų laikomas pastatas, skirtas gyventi įvairių socialinių grupių asmenims

(bendrabutis, šeimos namai, vaikų namai, globos namai, nakvynės namai ir pan.). Negyvenamasis pastatas – tai pastatas, kurio paskirtis nėra gyvenamoji.

2.2.5.1. pav. Baigtų statyti naujų gyvenamųjų pastatų skaičius 2022 m. (vnt.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. baigti pastatyti 8 negyvenami pastatai, o tai 84,9 proc. mažiau nei 2018 m. (53). Negyvenamųjų pastatų statybos apimtys 2018–2022 m. laikotarpiu nagrinėjamose teritorijose keitėsi nevienodai. Šalies lygiu baigtų statyti pastatų skaičius padidėjo ketvirčiu, Utenos apskrityje tuo tarpu sumažėjo dvigubai, Anykščių r. sav. padidėjo perpus, Ignalinos r. sav. – 16,7 proc., Zarasų r. sav. padidėjo nuo 1 iki 3. 2023 m. Molėtų r. sav. baigti statyti 4 negyvenami pastatai, perpus mažiau nei 2022 m.

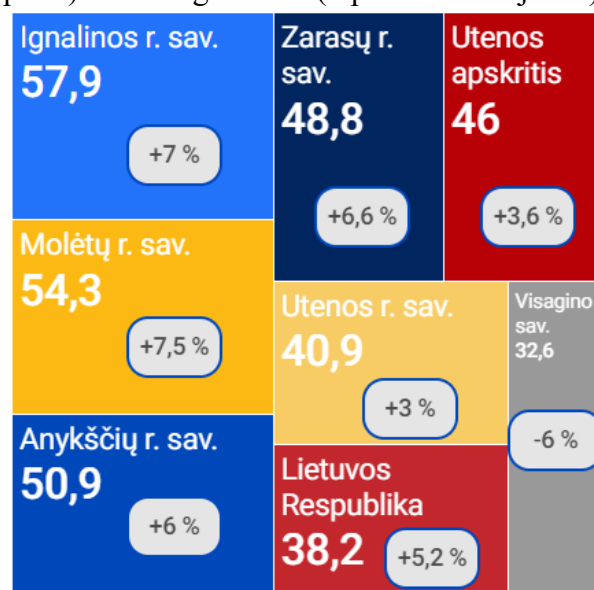
2.2.5.2. pav. Baigtų statyti naujų negyvenamųjų pastatų skaičius 2022 m. (vnt.) ir jo dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Gyvenamasis būstų fondas¹⁷ Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. pabaigoje sudarė 0,8 proc. šalies rodiklio bei siekė 909,1 tūkst. m². 2018–2022 m. laikotarpiu Molėtų rajono gyvenamojo būstų fondo rodiklio augimas (3,3

proc.) atsiliko nuo šalies augimo rodiklio (7,7 proc.), tačiau lenkė Anykščių r. sav. (1,9 proc.), Ignalinos r. sav. (1,6 proc.), Utenos r. sav. (3 proc.), Visagino sav. (1,2 proc.) ir Zarasų r. sav. (1,8 proc.).

Naudingas plotas¹⁸, tenkantis vienam gyventojui, 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje siekė 54,3 kv. m/gyventojui. Šis rodiklis buvo vienas aukščiausių iš visų analizuotų teritorijų (šalyje – 38,2 kv. m/gyventojui, aukštesnis rodiklis buvo fiksuotas tik Ignalinos r. sav., 57,9 kv. m/gyventojui). Naudingo ploto, tenkančio vienam Molėtų rajono savivaldybės gyventojui, augimo tempas 2018–2022 m. laikotarpiu siekė 7,5 proc. ir buvo didesnis nei visose analizuojamose teritorijose: šalies (5,2 proc.), Utenos apskrities (3,6 proc.), Anykščių r. sav. (6 proc.), Ignalinos r. sav. (7 proc.), Utenos r. sav. (3 proc.), Zarasų r. sav. (6,6 proc.) bei Visagino sav. (6 proc. sumažėjimas).

2.2.5.3. pav. Naudingas plotas, tenkantis vienam gyventojui 2022 m. (kv. m) ir jo pokytis 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

2.2.6. Turizmas ir rekreacija

Turizmo informacijos sklaidą, savivaldybės

¹⁷ Vadovaujantis Valstybės duomenų agentūros leidiniu „Gyvenamasis fondas“, gyvenamasis būstų fondas – tai gyvenamosios patalpos namuose ir negyvenamuosiuose pastatuose (įskaitant sodų namus, t. y., pastatus, esančius sodininkų bendrijose, mėgėjiškų sodų žemės sklypuose). Gyvenamajam butų fondui nepriskiriami bendrabučiai, viešbučiai, medžiotojų nameliai, poilsio namai, sanatorijos ir kiti pastatai, skirti laikinai gyventi.

¹⁸ Vadovaujantis Valstybės duomenų agentūros leidiniu „Gyvenamasis fondas“, naudingasis plotas – gyvenamųjų kambarių ir kitų buto patalpų (virtuvių, sanitarinių mazgų, koridorių, įstatytų spintų, lodžių ir kitų šildomų pagalbinių patalpų) bendrasis grindų plotas. Į naudingąjį buto plotą neįeina balkonų, terasų, rūšių, nešildomų lodžių grindų plotas.

įvaizdžio kūrimą bei konsultacijų teikimą Molėtų rajono savivaldybėje vykdo VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras. Pagrindinė centro veikla – informacinė pagalba pradedantiesiems verslininkams, turizmo informacijos apie Molėtų rajoną viešinimas, tačiau centro veikla taip pat apima informacijos apie turizmo išteklius ir turizmo paslaugų rengimą, teikimą ir skleidimą Lietuvos gyventojams ir užsienio svečiams, siekiant didinti Molėtų rajono konkurencingumą, sudarant sąlygas verslo ir turizmo plėtrai, kuriant patrauklų Molėtų rajono įvaizdį. Taip pat centras vykdo komunikaciją apie Molėtų r. sav., vykdo išorinę komunikaciją savivaldybės lankytojams ir gyventojams. Remiantis Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro 2022 m. veiklos ataskaita, centras sulaukė 9 401 lankytojo centruose (2018 m. – 11 146), išleista 2 informaciniai leidiniai 3 tūkst. egzempliorių (2018 m. – 5 leidiniai 10,95 tūkst. egzempliorių), suorganizavo 23 atvykstamąsias ekskursijas (2018 m. – 15) bei savo internetiniame puslapyje sulaukė 293 197 lankytojų (2018 m. – 243 365 lankytojai). Be turizmo objektų ir turizmo paslaugų, viena iš svarbiausių šio sektoriaus dalių yra **apgyvendinimo** bei **maitinimo paslaugos**, kurių kiekis ir kokybė daro įtaką turizmo apimtims. Pagal Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos duomenis, 2024 m. kovo 20 d. duomenimis, Molėtų rajono savivaldybėje apgyvendinimo paslaugas teikė 108 įstaigos (100 neklasifikuojamų¹⁹ ir 8 klasifikuojamos²⁰): kaimo turizmo sodybos, svečių namai, viešbučiai, poilsio ir svečių namai, kempingai, stovyklavietės. Pagal įstaigų teikiamus patogumus, įstaigas taip pat galima išsifiltruoti naudojantis Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro internetiniu puslapiu (<https://www.infomoletai.lt/apgyvendinimas/>). Valstybės duomenų agentūros duomenimis

¹⁹

https://www.vvtat.lt/data/public/uploads/2024/03/neklasifikuojami_ap_sarasas.pdf

²⁰

https://www.vvtat.lt/data/public/uploads/2024/03/d1_klasifikuojami_ap_sarasas.pdf

2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo 53 apgyvendinimo įstaigos, 17,8 proc. daugiau nei 2018 m. Šalyje apgyvendinimo įstaigų skaičius 2018–2023 m. išaugo 32,5 proc., Utenos apskrityje – 64,3 proc., Anykščių r. sav. – 116,7 proc., Ignalinos r. sav. – 141,2 proc., Utenos r. sav. – 55,2 proc., Visagino sav. – 33,3 proc., Zarasų r. sav. – 47,6 proc.

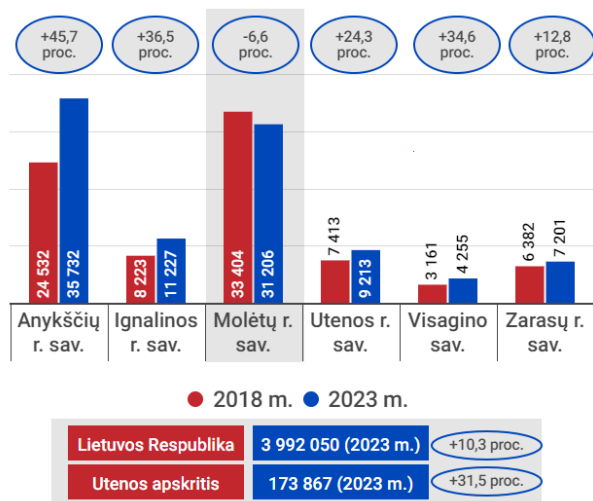
Lietuvos Respublika	4580	↑ 32,5 %
Utenos apskritis	535	↑ 64,3 %
Molėtų r. sav.	53	↑ 17,8 %
Anykščių r. sav.	39	↑ 116,7 %
Ignalinos r. sav.	41	↑ 141,2 %
Utenos r. sav.	45	↑ 55,2 %
Visagino sav.	8	↑ 33,3 %
Zarasų r. sav.	31	↑ 47,6 %

2.2.6.1. pav. Apgyvendinimo įstaigų skaičius 2023 m. (vnt.) bei kitimo dinamika 2018–2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Lyginant 2018 m. ir 2023 m., apgyvendintų turistų²¹ skaičius apgyvendinimo įstaigose Molėtų rajono savivaldybėje sumažėjo 6,6 proc., tai buvo didžiausias mažėjimas iš analizuotų teritorijų, tačiau rodiklis bendrai buvo vienas didžiausių iš analizuotų teritorijų ir nusileido tik Anykščių r. sav. Šalies lygiu šis skaičius augo 10,3 proc., Utenos apskrityje – augo 31,5 proc., Anykščių r. sav. – 45,7 proc., Ignalinos r. sav. – 36,5 proc., Utenos r. sav. – 24,3 proc., Zarasų r. sav. – 12,8 proc., o Visagino sav. – 34,6 proc.

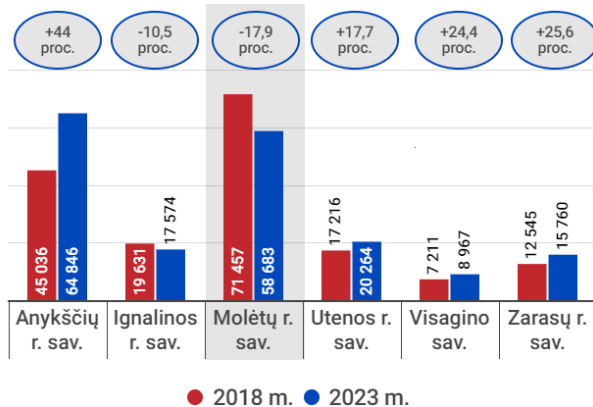
²¹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *apgyvendintų turistų* skaičius apima Lietuvos gyventojus ir atvykusius užsieniečius, kurie bent vienai nakvynei apsistoja apgyvendinimo įstaigoje.

2.2.6.2. pav. Turistų, apgyvendintų apgyvendinimo įstaigose skaičius 2023 m. (asm.) bei kitimo dinamika 2018–2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose 2018–2023 m. daugelyje analizuotų teritorijų augo, tačiau Molėtų ir Ignalinos r. sav. – mažėjo. Molėtų r. sav. nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose sumažėjo 17,9 proc., tuo tarpu didžiausias augimas tuo pačiu laikotarpiu fiksuotas Anykščių r. sav. – nakvynių skaičius augo 44 proc.

2.2.6.3. pav. Nakvynių apgyvendinimo įstaigose skaičius 2023 m. (asm.) bei kitimo dinamika 2018–2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Vertinant užsienio turistų nakvynių skaičių Molėtų r. sav. apgyvendinimo įstaigose pastebima neigiama tendencija – 2023 m. užsienio turistai sudarė tik 3,1 proc. visų

apsigyvenusių asmenų, 2018 m. šis skaičius buvo didesnis ir siekė 6,3 proc., dvigubai daugiau nei 2023 m. Žemas užsienio turistų skaičius savivaldybėje yra viena iš didžiausių turizmo sektoriaus problemų, siekiama ši skaičių didinti.

Šalia apgyvendinimo paslaugų kita svarbi turizmo paslaugų sudėtinė dalis yra maitinimas. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje veikė 17 **maitinimo ir gėrimų teikimo veiklos** įmonių²², o 2018–2022 m. laikotarpiu šių įstaigų skaičius padaugėjo beveik dvigubai, 41,7 proc., ir tai buvo didžiausias fiksuotas augimas analizuotose teritorijose. Kitose analizuotose teritorijose, išskyrus Ignalinos r. sav., maitinimo įstaigų skaičius augo: šalies maitinimo įstaigų augimas nagrinėjamu laikotarpiu siekė 14,8 proc., Utenos apskrities – 19,8 proc., Anykščių r. sav. – 24,1 proc., Utenos r. sav. 29,4 proc., Visagino sav. – 6,7 proc., Zarasų r. sav. – 7,7 proc., o Ignalinos r. sav. sumažėjo 25 proc.

Lietuvos Respublika	4549	↑ 14,8 %
Utenos apskritis	133	↑ 19,8 %
Molėtų r. sav.	17	↑ 41,7 %
Anykščių r. sav.	36	↑ 24,1 %
Ignalinos r. sav.	6	↓ 25 %
Utenos r. sav.	44	↑ 29,4 %
Visagino sav.	16	↑ 6,7 %
Zarasų r. sav.	14	↑ 7,7 %

2.2.6.4. pav. Maitinimo įstaigų skaičius 2022

²² Pagal Lietuvos statistikos metraštį, **maitinimo ir gėrimų teikimo veiklą** sudaro restoranų ir pagaminto valgio teikimo veikla, pagaminto valgio tiekimas renginiams, kitų maitinimo paslaugų teikimas, gėrimų pardavimo vartoti vietoje veikla.

**m. (vnt.) ir kitimo dinamika 2018–2022 m.
(proc.)**

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Turistų skaičius savivaldybėje priklauso nuo turimų rekreacinių išteklių įvairovės, turizmo paslaugų ir produktų pasiūlos, prieinamumo.

Didelę įtaką rajono turizmo srautams daro savivaldybėje esantys muziejai: etnokosmologijos muziejus pritraukia turistus į rajoną iš Lietuvos ir užsienio valstybių, 2023 m. jį aplankė 50 677 lankytojai, o muziejaus interneto svetainę 2023 m. aplankė 243 944 lankytojai. Po 2021 metų viduryje pasibaigusios rekonstrukcijos į renginius kviečia Molėtų krašto muziejaus Molėtų dailės galerija, ekspozicijų salė ir parodų salė „Broma“. Molėtų krašto muziejų 2023 m. aplankė 32 769 lankytojai, muziejaus interneto svetainę 2023 m. aplankė 54 tūkst. lankytojų. Asvejos regioninis parkas rytinėje Lietuvoje, išsidėstęs trijuose rajonuose: Vilniaus, Švenčionių ir Molėtų. Parke sutinkama 10 šikšnosparnių rūšių, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą ir Europos Sąjungos buveinių direktyvą.

Savivaldybės rekreacinius išteklius sudaro tvenkiniai, upės, ežerai, parkai, miškai. Saugomų teritorijų kadastro duomenimis, 2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje iš viso buvo 53 saugomos teritorijos: 10 buferinių apsaugos zonų, 8 buveinių apsaugai svarbios teritorijos, 30 draustinių (iš jų: 1 botaninis, 1 botaninis-zoologinis, 1 geologinis, 4 geomorfologiniai, 7 hidrografiniai, 10 kraštovaizdžio, 5 telmologiniai, 1 urbanistinis/architektūrinis), 2 regioniniai parkai (Asvejos bei Labanoro), 2 paukščių apsaugai svarbios teritorijos, ir Šakymo gamtinis rezervatas.

Molėtų rajono administracijos duomenimis savivaldybėje pastebimas turizmo sezoniskumas (atitinka šalies tendencijas, kur aktyviausi mėnesiai turizmui – birželis, liepa ir rugpjūtis²³), pastebimas nakvynės paslaugų tiekėjų nenoras registruotis ar lėta registracija oficialiais apgyvendinimo paslaugų teikėjais Vartotojų teisių apsaugos tarnyboje, taip nesurenkami oficialūs statistiniai duomenys iš

šių įstaigų, jų suteiktos paslaugos ir apgyvendinti turistai lieka neįtraukti į oficialią statistiką ir neatsispindi vertinant turizmo padėtį savivaldybėje. Naujai savivaldybėje pastatytas baseinas, statomas viešbutis, tikimasi, pritrauks į savivaldybę daugiau užsienio turistų ir mažins turizmo sezoniskumą.

Savivaldybėje stebimas materialinių investicijų padidėjimas, o tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, augo sparčiausiai tarp lygintų teritorijų.

Auga veikiančių ūkio subjektų skaičius, tarp jų mažų ir vidutinių įmonių. Didžiausią dalį veikiančių ūkio subjektų sudaro didmeninės ir mažmeninės prekybos bei variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto sektorius, taip pat nemažai ūkio subjektų veikia kitos aptarnavimo veikla, statybos sektoriuose.

Molėtų rajono savivaldybėje daugiau nei pusę ūkininkų ūkių sudaro ūkiai iki 5 ha, šiek tiek daugiau nei pusę žemės ūkio produkcijos rajone sudaro gyvulininkystės produktai. Pagamintos bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtys savivaldybėje auga greičiau nei pusėje analizuotų teritorijų.

Užimtumo lygis savivaldybėje ženkliai sumažėjo, registruoto nedarbo lygis 2024 m. buvo šiek tiek žemesnis nei šalies. Savivaldybėje registruoto nedarbo lygis didesnis tarp vyrų.

Mėnesinis bruto darbo užmokestis savivaldybėje augo lėčiau nei daugelyje analizuotų teritorijų, bei nesiekė šalies ir Utenos apskrities vidutinio bruto darbo užmokesčio. Priešingai nei kitose lygintose teritorijose, moterų darbo užmokestis buvo didesnis nei vyrų.

Didėjo gyvenamųjų namų statybų apimtys, tačiau sparčiai mažėjo negyvenamųjų pastatų statyba. Gyvenamojo būstų fondo plotas savivaldybėje didėjo.

Savivaldybėje apgyvendintų turistų skaičius mažėja, pastebimas itin žemas užsienio turistų ir jų nakvynių skaičius savivaldybės apgyvendinimo įstaigose.

Jaučiamas turizmo sezoniskumas.

²³ 2023 m. Keliauk Lietuvoje statistika [Turizmo statistika | Keliauk Lietuvoje \(lithuania.travel\)](#)

2.3. ŠVIETIMAS

Vienas iš svarbiausių švietimo lygi savivaldybėje apibūdinančių rodiklių yra švietimo prieinamumas, kuris vertinamas pagal švietimo sistemų struktūrą ir ugdymosi poreikių dermę, ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, neformaliojo, profesinio bei aukštojo mokslo švietimo teikėjų tinklo pakankumą, kuris užtikrina asmenų ugdymąsi.

2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje švietimo paslaugas teikiančios įstaigos pateikiamos 2.3.1. pav.

2.3.1. pav. Švietimo įstaigos Molėtų rajono savivaldybėje 2023 m.

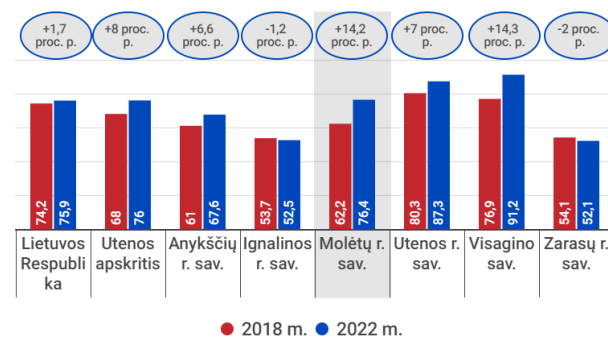
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Molėtų rajono savivaldybės administracijos duomenis

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą²⁴, ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius gebėjimus, ugdyti vaiko kognityvinius įgūdžius, padėti vaikui pasirengti ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą; priešmokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui pasirengti sėkmingai mokytis pagal pradinio ugdymo programą. Ikimokyklinis ugdymas teikiamas vaikui nuo gimimo iki jam pradedamas teikti priešmokyklinis;

priešmokyklinis ugdymas pradedamas teikti vaikui, kai tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos jam sueina 5 metai. Švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka įvertinus vaiko ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, vaikui priešmokyklinis ugdymas gali būti pradedamas teikti, kai jam tais kalendoriniais metais 5 metai sueina iki rugsėjo 1 dienos. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas vėliau tėvų (globėjų) sprendimu, bet ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 6 metai. Jeigu vaikui priešmokyklinis ugdymas buvo pradėtas teikti, kai jam tais kalendoriniais metais suėjo 5 metai, švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka įvertinus vaiko ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, priešmokyklinis ugdymas gali trukti dvejus metus.

Remiantis ŠVIS duomenimis, 2022–2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių Molėtų r. sav. įsteigtose įstaigose skaičius siekė 562 ir sudarė 0,41 proc. visų šalies ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičiaus. 2018–2023 m. laikotarpiu ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius Molėtų rajono savivaldybėje augo 58 mokiniais arba 11,5 proc., kai šalies lygiu šis skaičius augo 3,6 proc.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, procentinė dalis, lyginant su 1–6 metų vaikais, siekė 76,4 proc. Rodiklis viršijo šalies, Utenos apskrities, Anykščių r., Ignalinos r. ir Zarasų r. savivaldybes. Šis rodiklis augo sparčiau už visas kitas analizuotas teritorijas, išskyrus Visagino sav.

● 2018 m. ● 2022 m.

2.3.2. pav. 1–6 m. amžiaus vaikų dalis ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme (proc.) 2018 m. ir 2022 m. bei jų

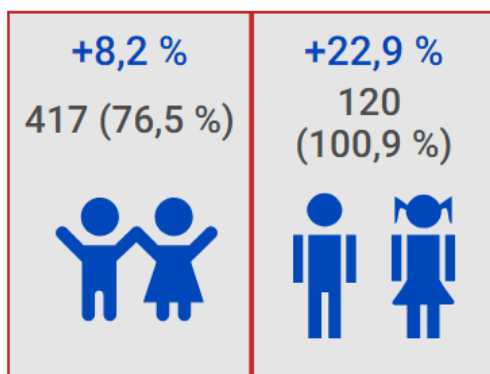
²⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991, Nr. I-1489 (suvestinė redakcija 2024-02-01–2024-08-31).

dalies kitimo dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Analizuojamu laikotarpiu vaikų, dalyvaujančių ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme, dalis Molėtų rajono savivaldybėje augo 14,2 proc. punktais, šalyje – 1,7 proc. punktais, Utenos apskrityje – 8 proc. punktais, Anykščių r. sav. – 6,6 proc. punktais, Utenos r. sav. – 7 proc. punktais, didžiausias augimas fiksuotas Visagino sav. – 14,3 proc. punktai. Tuo tarpu Ignalinos r. sav. vaikų skaičius sumažėjo 1,2 proc. punktais, Zarasų r. sav. – 2 proc. punktais.

Vertinant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vaikų skaičių Molėtų rajono savivaldybėje atskirai, matomos kitokios tendencijos. Molėtų rajono savivaldybės duomenimis, 2020–2023 m. ugdomų 1–5 metų amžiaus vaikų dalis lyginant su bendru to amžiaus vaikų skaičiumi padidėjo nuo 68,3 proc. iki 76,5 proc., t. y. 8,2 proc. punktais, o pagal ikimokyklinio ugdymo programas 2023 m. buvo ugdoma 3 iš 4 savivaldybėje gyvenančių 1–5 metų amžiaus vaikų. Tuo tarpu pagal priešmokyklinio mokymo programas 2023 m. buvo ugdoma 100,9 proc. savivaldybėje gyvenančių 6 metų amžiaus vaikų, t. y. ugdomi visi vaikai, savivaldybėje deklaruojant gyvenamąją vietą, išskyrus tuos, kurie su tėvais išvykę gyventi į užsienį arba gyvena kitose savivaldybėse.

2.3.3. pav. Ugdomų 1–5 (ikimokyklinio ugdymo) ir 6 metų (priešmokyklinio ugdymo) amžiaus vaikų dalis, lyginant su bendru to amžiaus vaikų skaičiumi 2020–2023 m.

Molėtų rajono savivaldybėje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Molėtų r. sav. administracijos pateiktus duomenis

Bendrasis ugdymas. Pagal Lietuvos

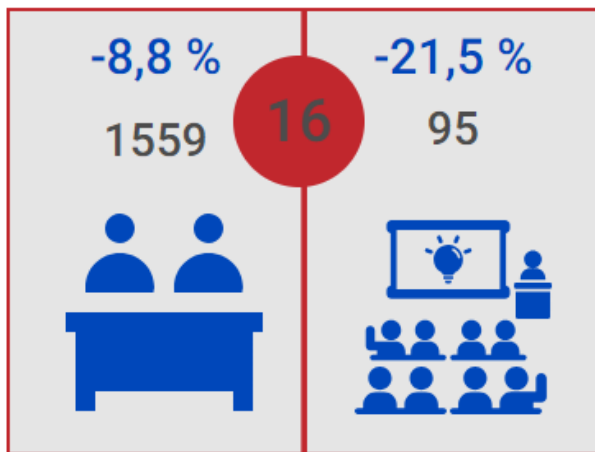
Respublikos švietimo įstatymą²⁵, bendrasis ugdymas apima pradinį ugdymą (jo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės ir socialinės brandos pradmenis, kultūros, taip pat ir etninės, pagrindus, elementarų raštingumą), pagrindinį ugdymą (jo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės, sociokultūrinės ir pilietinės brandos pagrindus, bendrąjį raštingumą, technologinio raštingumo pradmenis, ugdyti tautinį sąmoningumą, išugdyti siekimą ir gebėjimą apsispręsti, pasirinkti ir mokytis toliau) ir vidurinį ugdymą (jo paskirtis – padėti asmeniui įgyti bendrąjį dalykinį, sociokultūrinį, technologinį raštingumą, dorinę, tautinę ir pilietinę brandą, profesinės kompetencijos pradmenis).

Pagal ŠVIS duomenis, 2022–2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 1 559 mokiniai – 0,4 proc. šalies bendrojo ugdymo mokinių skaičiaus. Iš šių mokinių, 50,1 proc. buvo berniukai, 49,9 proc. – mergaitės. Bendrojo ugdymo mokyklų klasių skaičius siekė 95 ir sudarė 0,5 proc. šalies klasių skaičiaus.

2018–2023 m. laikotarpiu bendrojo ugdymo mokinių skaičius Molėtų rajono savivaldybėje sumažėjo 8,8 proc., kai šalyje augo 6,1 proc., Anykščių r. sav. sumažėjo 7,3 proc., Ignalinos r. sav. – 11,9 proc., Utenos r. sav. – 1,7 proc., Zarasų r. sav. – 10,7 proc., o Visagino sav. padidėjo 4,4 proc.

Klasių skaičius Molėtų rajono savivaldybėje 2018–2023 m. sumažėjo 21,5 proc. ir 2022–2023 m. m. vienoje klasėje mokėsi vidutiniškai 16 mokinių ir tai buvo mažiausias mokinių skaičius klasėse iš analizuotų teritorijų. Lyginamose savivaldybėse ir šalyje mokinių skaičius vienoje klasėje svyravo nuo 17 iki 21, šalyje vidutiniškai vienoje klasėje mokėsi 19 mokinių.

²⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991, Nr. I-1489 (suvestinė redakcija 2024-02-01–2024-08-31).

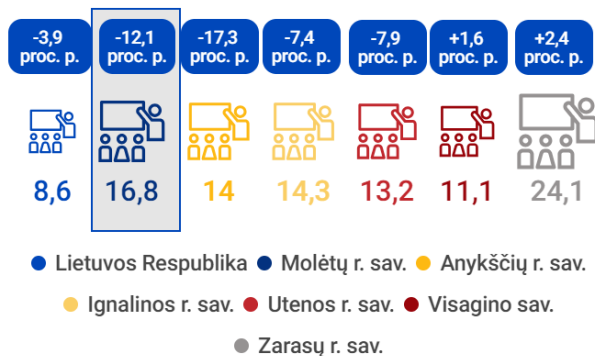
2.3.4. pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius (asm.), klasių skaičius (vnt.) ir vidutinis mokinių skaičius klasėje (asm.)

2022–2023 m. m. pradžioje bei dinamika 2018–2019 m. m. – 2022–2023 m. m. (proc.)

Molėtų rajono savivaldybėje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

2022–2023 m. m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose buvo 16 **jungtinių klasių**, kurios sudarė 16,8 proc. visų klasių. Šis rodiklis buvo didžiausias tarp beveik visų analizuojamų teritorijų, išskyrus Zarasų r. sav.

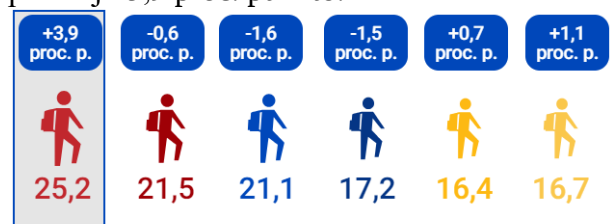
● Lietuvos Respublika ● Molėtų r. sav. ● Anykščių r. sav.
● Ignalinos r. sav. ● Utenos r. sav. ● Visagino sav.
● Zarasų r. sav.

2.3.5. pav. Bendrojo ugdymo mokyklų jungtinių klasių dalis tarp visų klasių 2022–2023 m. m. pradžioje (proc.) bei jų dinamika 2018–2019 m. m. – 2022–2023 m. m. (proc. punktai)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis, Molėtų r. sav. duomenys pateikti Molėtų r. sav. administracijos. Pažymėtina, jog Molėtų rajono savivaldybės administracijos atstovų duomenimis, didžioji dalis jungtinių klasių savivaldybėje yra Kijėlių spec. ugdymo centre, kuriame ugdomi vaikai su labai dideliais ir dideliais specialiaisiais poreikiais, ir šiame centre klasės yra jungiamosios. Analizuojant jungtinių klasių kompleksus, kurie geriau atspindinti esamą

situaciją savivaldybėje, savivaldybės administracijos 2023 m. duomenimis tokių kompleksų savivaldybėje yra tik 4.

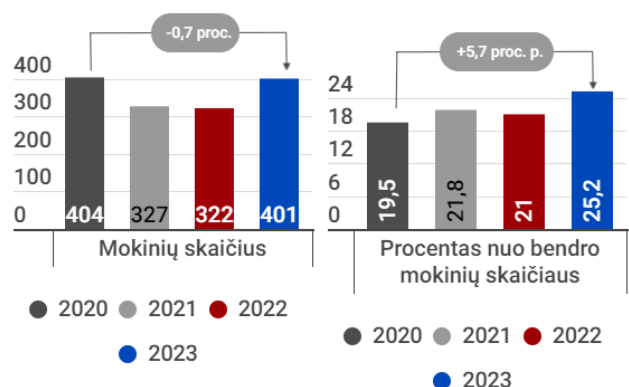
Molėtų rajono savivaldybėje yra sudarytos sąlygos ugdytis vaikams, turintiems įvairių specialiųjų ugdymosi poreikių, 2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje bendrose klasėse mokėsi 25,2 proc. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių. Šis rodiklis buvo didžiausias tarp lyginamų teritorijų. 2018–2023 m. laikotarpiu specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičius, kurie mokėsi bendrosiose klasėse, Molėtų rajone padidėjo 3,9 proc. punkto.

● Molėtų r. sav. ● Anykščių r. sav. ● Ignalinos r. sav.
● Utenos r. sav. ● Visagino sav. ● Zarasų r. sav.

2.3.6. pav. Bendrosiose klasėse besimokančių mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, dalis (proc.) 2023 m. ir rodiklio kitimo dinamika 2018–2023 m. (proc. punktais)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis, Molėtų r. sav. duomenys pateikti Molėtų r. sav. administracijos. Remiantis Molėtų rajono savivaldybės administracijos pateikiamais duomenimis, 2020–2023 m. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičius išliko panašus (2020 – 404 mokiniai, 2023 m. – 401 mokiniai), tačiau dėl mažėjančio bendro mokinių skaičiaus šių mokinių dalis, besimokančių bendrosiose klasėse, padidėjo 5,7 proc. punktais.

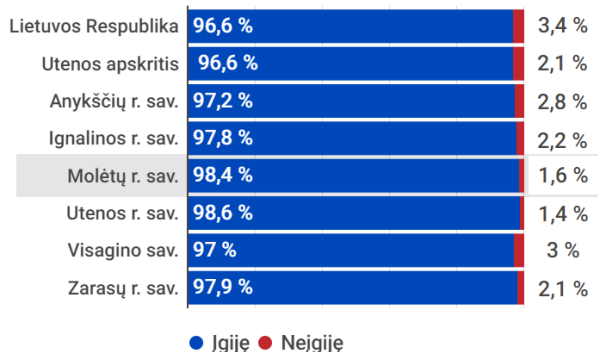
2.3.7. pav. Specialiųjų ugdymosi poreikių

turinčių mokinių skaičius ir bendrosiose klasėse besimokančių mokinių dalis (proc.)
2023 m. ir rodiklio kitimo dinamika 2020–2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Molėtų r. sav. administracijos duomenis

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje pagrindinį²⁶ ir vidurinį išsilavinimą²⁷ įgijo 98,4 proc., t. y. 241 mokiniai (138 – pagrindinį, 103 – vidurinį), o išsilavinimo neįgijo 4 mokiniai (3 pagrindinio ir 1 vidurinio). 2018 m. įgijusių išsilavinimą mokinių rajone buvo 95,8 proc. ir iki 2022 m. tokių mokinių sumažėjo 2,6 proc. punktų.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, neįgijusių pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo, dalis nuo bendro ugdymo programą baigusiu mokinių skaičiaus sudarė 1,6 proc. (4 mokiniai), kai šalyje pagrindinio išsilavinimo neįgijo 3,4 proc. mokinių.

2.3.8. pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai, įgiję ir neįgiję pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo 2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

2018–2019 m. m. – 2022–2023 m. m. pedagoginių darbuotojų mažėjo visose nagrinėjamose teritorijose. Analizuojamu laikotarpiu Molėtų rajono savivaldybėje pedagoginių darbuotojų skaičius mažėjo sparčiau (-13,5 proc.) nei šalyje (3,3 proc.) ir Visagino sav. (padidėjo 1,9 proc.), tačiau lėčiau nei Anykščių r. sav. (20,3 proc.

sumažėjimas), Ignalinos r. sav. (25 proc.), Utenos r. sav. (18,1 proc.) ir Zarasų r. sav. (26,4 proc. sumažėjimas, kuris buvo didžiausias iš analizuotų teritorijų). 2022–2023 m. m. Molėtų rajono mokyklose dirbo 179 pedagoginiai darbuotojai.

2022–2023 m. m. Molėtų rajono savivaldybėje vienam pedagogui teko 10,5 mokinių ir palyginti su 2018–2019 m. m. (9,4) šis skaičius išaugo 11,7 proc. arba 2022–2023 m. m. vienam mokytojui teko 1,1 mokinio daugiau nei 2018–2019 m. m.

2.3.9. pav. Vienam pedagogui tenkančių mokinių skaičius 2022–2023 m. m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2019 m. m. – 2022–2023 m. m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

2018–2019 m. m. Molėtų rajono savivaldybėje bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 78 aukštos kvalifikacijos mokytojai (metodininkai ir ekspertai). Jie sudarė 43,3 proc. visų mokytojų savivaldybėje, šis rodiklis buvo geresnis nei šalies lygis (42,6 proc.), Ignalinos r. sav. (43,2 proc.) ir Utenos r. sav. (38,9 proc.), tačiau nusileido Zarasų r. sav. (53,2 proc.) ir Anykščių r. sav. (45,6 proc.).

Tuo tarpu 2022–2023 m. m. Molėtų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 66 aukštos kvalifikacijos mokytojai (metodininkai ir ekspertai), kurie sudarė 45,2 proc. visų mokytojų savivaldybėje. Šis rodiklis buvo geresnis nei šalies lygis (41,8 proc.), identiškas Utenos r. sav. (45,2 proc.), tačiau nusileido Ignalinos r. sav. (51,3 proc.), Zarasų r. sav. (57,3 proc.) ir Anykščių r. sav. (54,8 proc.).

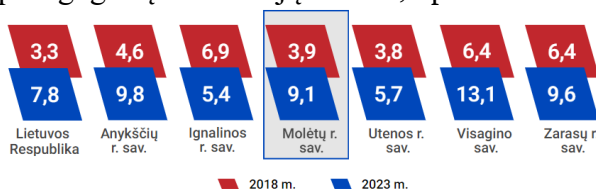
Švietimo pagalbos specialistų etatų Molėtų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose 2022–2023 m. m. buvo 16,48, ir 100-

²⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, pagrindinis išsilavinimas – tai išsilavinimas, įgytas baigus pagrindinio ugdymo programą, arba teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas kaip jam lygiavertis užsienyje įgytas išsilavinimas.

²⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, vidurinis išsilavinimas – išsilavinimas įgytas baigus vidurinio ugdymo programą ir išlaikius brandos egzaminus, arba teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas kaip jam lygiavertis užsienyje įgytas išsilavinimas.

tui mokinių savivaldybėje teko 1,1 pagalbos mokiniui specialistų etato, šis rodiklis buvo geresnis arba tolygus kitiems analizuotų teritorijų rodikliams: šalies lygiu etatų skaičius 100-tui mokinių siekė 0,7, Anykščių r. sav. – 1,1, Ignalinos r. sav. – 0,9, Utenos r. sav. – 0,8, Visagino sav. – 1, Zarasų r. sav. – 1,1.

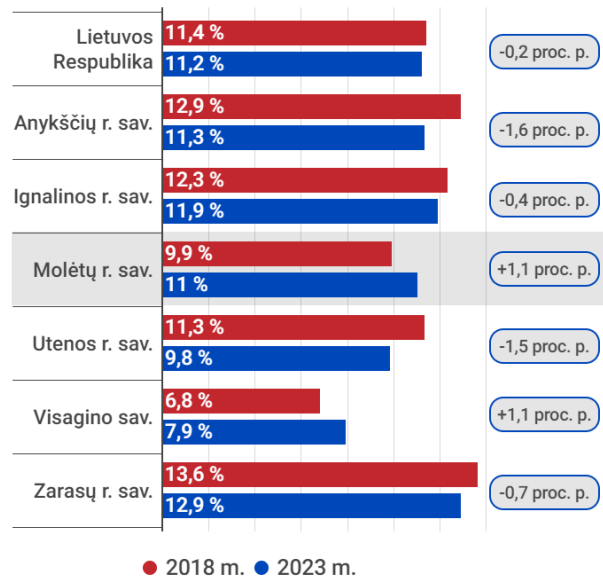
2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo 10 pensinio amžiaus sulaukusių pedagoginių darbuotojų (trimis pedagoginiais darbuotojais daugiau nei 2018 m.). Pensinio amžiaus sulaukę pedagogai sudarė 6,9 proc. Molėtų rajono savivaldybės pedagoginių darbuotojų skaičiaus, kai šalyje pensinio amžiaus pedagoginių darbuotojų buvo 7,8 proc.

2.3.10. pav. Pensinio amžiaus pedagoginių darbuotojų dalis 2018 m. ir 2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

Molėtų rajono savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, vyrų, dalyvaujančių bendrojo ugdymo procese, skaičius yra pakankamai mažas. Molėtų rajono savivaldybėje 2022–2023 m. m. bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų ir vadovų tarpe vyrai sudarė 11 proc., rodiklis buvo mažesnis nei vidutiniškai šalyje. Lyginant su 2018–2019 m. m. bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų ir vadovų vyrų skaičius sumažėjo visose nagrinėjamose teritorijose išskyrus Visagino savivaldybę, kurioje rodiklis augo 1,1 proc. punktais ir Molėtų r. sav., kurioje fiksuotas toks pat augimas.

● 2018 m. ● 2023 m.

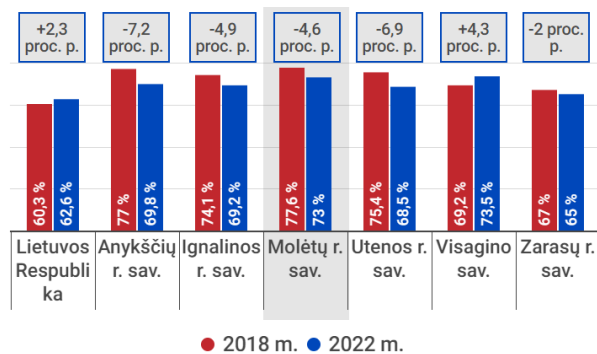
2.3.11. pav. Vyrų (pedagoginiai darbuotojai) dalis 2018–2019 m. m. ir 2022–2023 m. m. (proc.) bendrojo ugdymo mokyklose bei rodiklio dinamika 2018–2019 m. m. – 2022–2023 m. m. (proc. p.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

Neformalusis vaikų švietimas yra neatsiejama ugdymo dalis, orientuota į kompetencijų ir sėkmingai veikiančios asmenybės formavimąsi. Dalyvavimas neformaliajame švietime gerina vaiko integraciją į visuomenės gyvenimą, o tai prisideda prie tolesnės jo sėkmės švietimo sistemoje. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme²⁸ apibrėžta neformaliojo vaikų švietimo paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais.

Neformalųjį vaikų švietimą Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. vykdė aštuonios neformalaus vaikų ugdymo įstaigos, o neformaliojo vaikų švietimo paslaugomis naudojosi 73 proc. visų bendrojo ugdymo mokinių ir, palyginti su 2018 m., rodiklis sumažėjo 4,6 proc. punkto. Neformaliojo vaikų švietimo įstaigas lankančių vaikų dalis Molėtų rajono savivaldybėje buvo mažesnė, nei Visagino savivaldybėje, tačiau lenkė šalies, ir kitų analizuotų savivaldybių rodiklius.

²⁸ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991, Nr. I-1489 (suvestinė redakcija 2024-02-01–2024-08-31).

2.3.12. pav. Mokinių dalyvaujančių neformaliajame švietime dalis 2018 m. ir 2022 m. (proc.) bei rodiklio kitimo dinamika 2018–2022 m. (proc. p.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis, 2018 m. ir 2022 m. duomenis pateikė Molėtų rajono savivaldybės administracija

Paminėtina, jog 2022–2023 m. mokinių, dalyvaujančių neformaliajame ugdyme, skaičius Molėtų rajono savivaldybėje augo, neformaliojo ugdymo pasiūla padidėjo ir atidarius Molėtų baseiną.

Neformalųjį ugdymą lankančių vaikų didėjimo tendencija pastaraisiais metais stebima šalyje, tačiau ne daugelyje Utenos apskrities savivaldybių. Galima teigti, kad šalies lygiu tėvai, mokiniai ir mokytojai pradėjo suprasti, jog neformalus vaikų švietimas turi didelės įtakos formuojant vaikų ir jaunimo pasaulėžiūrą bei prisideda prie sąmoningo, pilietiško ir kūrybingo jauno žmogaus, gebančio sėkmingai integruotis į visuomenę, ugdymo. Molėtų rajono savivaldybėje neformalųjį vaikų švietimą reikia tobulinti siekiant didesnės įtraukties.

Profesinis mokslas. Pagal oficialiosios statistikos portalo leidinį „Lietuvos švietimas, kultūra ir sportas“ profesinio mokymo paskirtis²⁹ – padėti asmeniui įgyti, keisti ar tobulinti kvalifikaciją ir pasirengti dalyvauti kintančioje darbo rinkoje.

Molėtų rajono savivaldybėje profesinio mokymo paslaugos teikiamos Aukštaitijos profesinio rengimo centre (toliau – Aukštaitijos PRC), esančiame Alantos miestelyje. Aukštaitijos PRC taip pat turi Anykščių filialą. Aukštaitijos PRC siūlomos programos, turintiems pagrindinį išsilavinimą

(kartu įgyjamas vidurinis ir profesinis išsilavinimas):

- Renginių ir poilsio paslaugų organizatorius
- Transporto priemonių remontininkas

Neįgijusiems pagrindinio išsilavinimo siūloma dekoratyvinio apželdinimo darbuotojo padėjėjo programa. Siekiantiems įgyti pirmą kvalifikaciją, siūlomos šios programos (taip pat siūlomos ir tęstinio mokymo programos):

- Virėjas
- Transporto priemonių remontininkas
- Apdailininkas
- Siuvėjas
- Individualios priežiūros darbuotojas
- Pardavėjas-kasininkas
- Padavėjas ir barmenas
- Apskaitininkas
- Žemės ūkio gamybos verslo darbuotojas
- Dekoratyvinio želdinimo ir aplinkos tvarkymo verslo darbuotojas

Aukštaitijos PRC taip pat siūlomi moduliai besimokantiems bendrojo ugdymo įstaigose.

Didelė dalis 1-6 metų vaikų lanko ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigas, o lankančiųjų skaičius auga sparčiau nei šalies ir daugelio apskrities savivaldybių rodiklis.

Mažėjantis bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius lėmė mažėjantį klasių skaičių, pedagoginių darbuotojų skaičius taip pat mažėjo.

Vienam pedagogui tenkančių mokinių skaičius auga, tačiau ne sparčiau nei daugelyje analizuotų teritorijų. Bendrojo ugdymo mokyklose dirbo daugiau nei 40 proc. aukštos kvalifikacijos mokytojų.

Neformaliojo vaikų švietimo paslaugomis naudojasi didesnė BUM mokinių dalis nei vidutiniškai šalyje, tačiau bendrai tokių mokinių skaičius sumažėjo.

²⁹ Oficialiosios statistikos portalo leidinys „Lietuvos švietimas, kultūra ir sportas“. 2019 m.

2.4. KULTŪRA

Kultūra, kaip sudėtinė visuma apimanti žinias, tikėjimus, moralę, teisę, papročius ir kitus vertingus, gerbiamus ir puoselėjamus gebėjimus, apima tris svarbius vaidmenis:

- Kultūros įvairovė – savarankiškas kultūros vaidmuo, kultūros kapitalas;
- Tarpininkas tarp kitų sričių, aplinkos, kultūros industrijų, socialinės įtraukties;
- Transformuojančios galios kultūros poveikis regionui, rajonui, miestui, bendruomenei, institucijoms.

2019 m. birželio 26 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 665 buvo patvirtinta Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“, kurios pagrindinis siekis – „užtikrinti reikšmingą kultūros indėlį, kuriant darnią Lietuvos visuomenę, orų nacionalinį ir europietiskąjį tapatumą, socialinę ir ekonominę gyventojų gerovę, tarptautinį valstybės prestižą ir konkurencingumą“.

Molėtų rajono savivaldybės veikiantis kultūros sektorius suprantamas, kaip institucijos, pastatai ir žmonės su savo patirtimi ir gebėjimais, kurie sudaro galimybes kūrėjams vykdyti meno ir kultūros veiklas tam tikroje teritorijoje – realizuoti savo idėjas bei teikti kultūros veiklų pasiūlą. Išskiriamos šios pagrindinės kultūros infrastruktūros sritys: [kultūros centrai](#)³⁰, [bibliotekos](#)³¹, [muziejai](#)³² ir kitos kultūros įstaigos, vykdydamos tiesioginę veiklą, įgyvendina kultūros politikos tikslus ir uždavinius savivaldybės teritorijoje.

³⁰ Pagal Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymą, *kultūros centras* – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas ir šio įstatymo nustatyta tvarka pripažintas juridinis asmuo, kuris savo veikla puoselėja etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuria menines programas, plėtoja švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą, tenkina bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuoja profesionalaus meno sklaidą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

³¹ Pagal Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymą, *biblioteka* – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas juridinis asmuo, veikiantis informacijos sklaidos, kultūros, mokslo ir švietimo srityse ir vykdamas bibliotekų veiklą, arba juridinio asmens, turinčio teisę vykdyti bibliotekų veiklą, struktūrinis padalinys (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

³² Pagal Lietuvos Respublikos muziejų įstatymą, *muzejus* – juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė, viešoji įstaiga ar kitos teisinės formos juridinis asmuo, įsteigtas įstatymų nustatyta tvarka, kurio svarbiausia veikla yra kaupti, saugoti, restauruoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

[Kultūros centrai](#). Molėtų rajono savivaldybėje veikia:

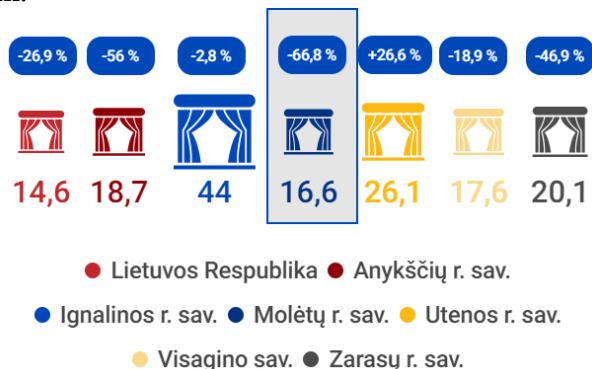
- Molėtų kultūros centras,
- VšĮ „Kaimynystės namai“.

Remiantis 2022 m. savivaldybių kultūros indekso duomenimis, iš visų analizuotų savivaldybių Molėtų r. sav. buvo pasiektas vienas didžiausių pozityvių pokyčių, savivaldybė pakilo per 11 pozicijų (iš 18 vietos 2021 m. į 7 vietą 2022 m.). Prie geresnių savivaldybių kultūros indekso reikšmių Molėtuose prisidėjo ir „Teltonikos“ technologijų centro atidarymas, jis reikšmingai suaktyvino gyvenimą savivaldybėje. Molėtuose taip pat yra turistams / poilsiautojams patraukli kultūrinė aplinka – pagal kultūros paveldo subindeksą Molėtai užima net antrą reitingo poziciją iš visų Lietuvos savivaldybių.³³

Lietuvos nacionalinio kultūros centro duomenimis, 2022 m. Molėtų rajono savivaldybės kultūros centre vyko 281 renginys, kuriuose dalyvavo 52 602 dalyviai ir lankytojai, kai 2018 m. buvo surengta 893 renginiai (2018–2022 m. renginių skaičius sumažėjo 68,5 proc.), o juose apsilankė 85 452 dalyviai ir lankytojai (2018–2022 m. lankytojų skaičius sumažėjo 38,4 proc.). Galima daryti prielaidą, jog 2022 m. Molėtų rajono savivaldybės kultūros centre vykę renginiai 2022 m. vidutiniškai pritraukdavo daugiau lankytojų ir buvo aktualesni nei 2018 m. 2023 m. Molėtų rajono savivaldybės kultūros centre vyko 314 renginių (11,7 proc. daugiau nei 2022 m.), kuriuose dalyvavo 98 428 lankytojai, t. y. 1,9 karto daugiau nei 2022 m. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybės kultūros centre surengtų meno mėgėjų ir profesionaliojo meno renginių, tenkančių 1 000-iui gyventojų, skaičius siekė 16,6 ir šis rodiklis buvo aukštesnis už šalies rodiklį (14,6), tačiau mažesnis už kitas analizuojamas teritorijas. 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybės kultūros centre renginių skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, sumažėjo 66,8 proc. ir šis rodiklis buvo sparčiausiai mažėjantis tarp lyginamų

³³ [SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS. 2022 | 2023. KRISTINA MAŽEIKAITĖ \(kulturostyrimai.lt\)](#)

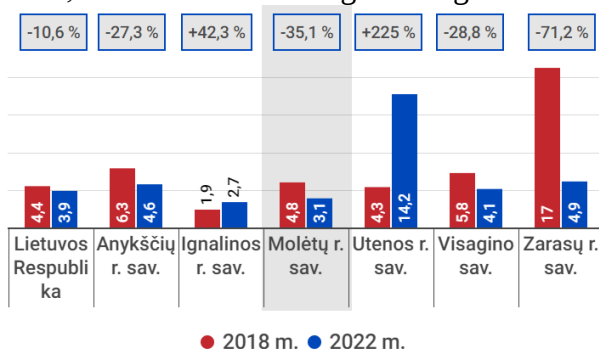
teritorijų. 2023 m. šis rodiklis Molėtų r. sav. siekė 18,7 ir buvo 12,7 proc. didesnis nei 2022 m.

2.4.1. pav. Kultūros centrų renginių skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2022 m. (vnt.) ir dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos nacionalinio kultūros centro (Respublikos kultūros centrų statistika 2018 m., 2022 m.) duomenis

2022 m. vienas Molėtų rajono savivaldybės gyventojas kultūros centro renginiuose vidutiniškai apsilankė 3,1 karto, kai šalyje vienas gyventojas kultūros centrų renginiuose per metus lankėsi 3,9 karto. 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybės kultūros centro renginių lankytojų ir dalyvių skaičius, tenkantis vienam gyventojui sumažėjo 35,1 proc., šis sumažėjimas buvo vienas didžiausių iš analizuotų teritorijų (didesnis mažėjimas fiksuotas tik Zarasų r. sav.). 2023 m. vienas gyventojas Molėtų rajono savivaldybės kultūros centro organizuojamuose renginiuose apsilankė 5,9 karto, fiksuotas beveik dvigubas augimas.

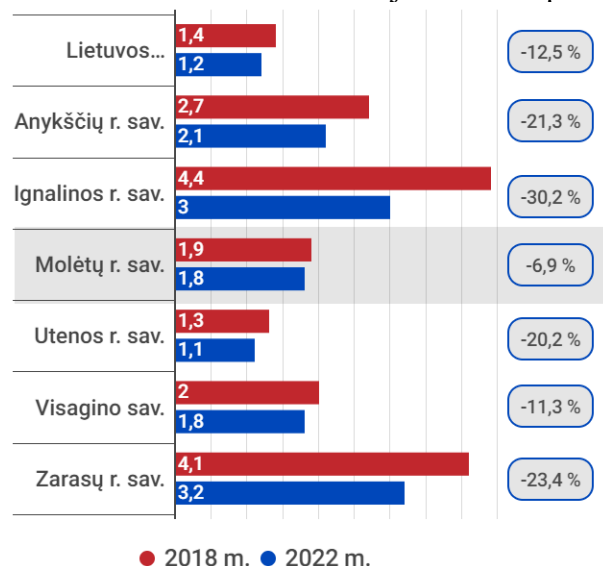
2.4.2. pav. Apsilankymų skaičius kultūros centrų renginiuose, tenkantis vienam gyventojui per metus, 2018 m. ir 2022 m. (kartai) ir dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos nacionalinio kultūros centro (Respublikos kultūros centrų statistika 2018 m., 2022 m.) duomenis

2022 m. mėgėjų meno kolektyvų³⁴ Molėtų rajono savivaldybės kultūros centre veikė 30 arba 11,8 proc. mažiau nei 2018 m. (34), tai buvo beveik mažiausias sumažėjimas iš analizuotų teritorijų.

2018–2022 m. šalyje mėgėjų meno kolektyvų skaičius mažėjo 12,6 proc., Anykščių r. sav. – 25,8 proc., Ignalinos r. sav. – 34,3 proc., Utenos r. sav. – 21,6 proc., Visagino sav. – 7,9 proc., Zarasų r. sav. – 27,7 proc. 2023 m. Molėtų r. sav. veikė 27 mėgėjų meno kolektyvai, taigi fiksuotas 10 proc. sumažėjimas nuo 2022 m.

2022 m. 1 000-iui Molėtų rajono savivaldybės gyventojų teko 1,8 mėgėjų meno kolektyvas ir šis rodiklis buvo aukštesnis už šalies rodiklį (1,2). 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybės kultūros centre mėgėjų meno kolektyvų, tenkančių 1 000-iui gyventojų, nepakito kai tuo tarpu šalyje mėgėjų meno kolektyvų skaičius 1 000-iui gyventojų mažėjo 12,5 proc., Anykščių r. sav. – 21,3 proc., Ignalinos r. sav. – 30,2 proc., Utenos r. sav. – 20,2 proc., Visagino sav. – 11,3 proc., Zarasų r. sav. – 23,4 proc. 2023 m. Molėtų r. sav. 1000-iui gyventojų teko 1,6 mėgėjų meno kolektyvo, rodiklis per metus nuo 2022 m. sumažėjo 11 proc.

2.4.3. pav. Mėgėjų meno kolektyvų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. (vnt.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m.

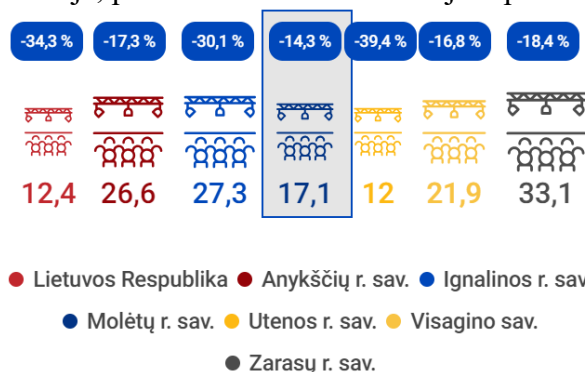
³⁴ Pagal LR kultūros centrų įstatymą, mėgėjų meno kolektyvas – asmenų grupė, laisvalaikio užsiimanti menine saviraiška, turinti savo repertuarą ir galinti jį pristatyti žiūrovams.

(proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos nacionalinio kultūros centro (Respublikos kultūros centrų statistika 2018 m., 2022 m.) duomenis

2022 m. Molėtų rajono savivaldybės kultūros centro mėgėjų meno kolektyvuose dalyvavo 290 dalyvių ir, palyginti su 2018 m., dalyvių skaičius sumažėjo 18,8 proc. (2018 m. buvo 357 dalyviai). Iš analizuotų teritorijų tai buvo mažiausias dalyvių skaičiaus sumažėjimas, išskyrus Visagino sav. (sumažėjo 13,6 proc.). 2023 m. Molėtų r. sav. mėgėjų meno kolektyvuose dalyvavo 276 gyventojai, 4,8 proc. mažiau nei 2022 m.

2022 m. 1 000-iui Molėtų rajono savivaldybės gyventojų teko 17 asmenų, dalyvaujančių mėgėjų meno kolektyvuose ir tai buvo vienas mažiausių rodiklių iš analizuotų teritorijų, Molėtų r. sav. lenkė tik šalies rodiklį, kuris siekė 12,4 ir Utenos r. sav., kur rodiklis siekė 12. 2018–2022 m. Molėtų rajono savivaldybės mėgėjų meno kolektyvų dalyvių skaičius, tenkantis 1 000-iui Molėtų rajono savivaldybės gyventojų, sumažėjo trečdaliu (34,3 proc.), ši tendencija buvo pastebima ir kitose analizuotose teritorijose (šalyje – 34,3 proc., Anykščių r. sav. – 17,3 proc., Ignalinos r. sav. – 30,1 proc., Utenos r. sav. – 39,4 proc., Visagino sav. – 16,8 proc., Zarasų r. sav. – 18,4 proc. sumažėjimas). 2023 m. 1000-iui Molėtų r. sav. gyventojų teko 16,5 asmenų, dalyvaujančių mėgėjų meno kolektyvų veikloje, per metus rodiklis sumažėjo 3 proc.

2.4.4. pav. Mėgėjų meno kolektyvų dalyvių skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos nacionalinio kultūros centro (Respublikos kultūros centrų statistika, 2018 m., 2022 m.) duomenis

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo

surengta 37 profesionaliojo meno sklaidos renginiai (24 koncertai, 13 spektaklių). 2022 m. palyginti su 2018 m., profesionaliojo meno renginių surengta 89 proc. daugiau. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje profesionaliojo meno renginiuose iš viso apsilankė 10 910 lankytojų. 2023 m. organizuota 36 profesionaliojo meno renginiai (22 koncertai, 14 spektaklių), 1 mažiau nei 2022 m. Šiuose renginiuose apsilankė 7 149 dalyviai, 34,4 proc. mažiau nei 2022 m.

2022 m. 1 000-iui Molėtų rajono savivaldybės gyventojų teko 2,2 profesionaliojo meno renginio (šalyje – 1,3).

Bibliotekų veikla. Šiais laikais viešųjų bibliotekų erdvėse organizuojama įvairi veikla, kuri praeityje būtų buvusi vadinama netradicine. Dinamiškos, kūrybingos informacinės visuomenės aplinka lemia naujus vartotojų poreikius ir skatina bibliotekas ieškoti novatoriškų formų ir priemonių tokiems poreikiams atkurti, kurti naujas paslaugas. Bibliotekos vysto patrauklią veiklą, susijusią su vykstančiais kultūros projektais ir edukacinėmis programomis, informacinėmis paslaugomis, paremtomis šiuolaikinėmis technologijomis.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje veikė Molėtų rajono savivaldybės viešoji biblioteka su 24 filialais, biblioteka turėjo 4547 vartotojus. 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje vartotojų skaičius sumažėjo nuo 5177, 12,2 proc. 2023 m. bibliotekos vartotojų skaičius dar sumažėjo ir siekė 4145 (sumažėjo 8,8 proc.)

Bibliotekų filialai (24)
Molėtų rajono savivaldybės viešoji biblioteka ir jos filialai (24).

Profesionalūs bibliotekininkai (40)

Saugoma fizinių dokumentų (136 532)

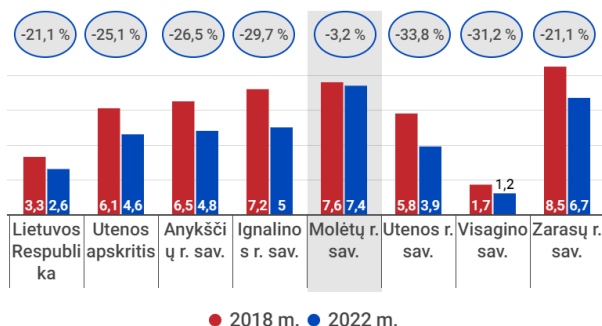
Vartotojų skaičius (4 547)
Bibliotekose apsilankė 124 676 lankytojai

2.4.5. pav. Molėtų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos statistika 2022 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos nacionalinės

Martyno Mažvydo bibliotekos savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitų 2022 m. duomenis

2022 m. Molėtų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje apsilankė 124 tūkst. fizinių lankytojų arba vienas Molėtų rajono savivaldybės gyventojas bibliotekoje vidutiniškai apsilankė 7,4 karto per metus. Tuo pačiu metu šalyje vienam gyventojui per metus teko 2,6 apsilankymo, Utenos apskrityje – 4,6, Anykščių r. sav. – 4,8, Ignalinos r. sav. – 5, Utenos r. sav. – 3,9, Visagino sav. – 1,2, Zarasų r. sav. – 6,7 apsilankymų savivaldybių viešosiose bibliotekose. 2023 m. Molėtų r. sav. apsilankė 125 647 lankytojai, arba vienas gyventojas apsilankė 7,5 karto.

2.4.6. pav. Apsilankymų skaičius savivaldybių viešosiose bibliotekose (įskaitant struktūrinius/teritorinius padalinius), tenkantis vienam gyventojui, 2018 m. ir 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitų 2018 m. ir 2022 m. duomenis

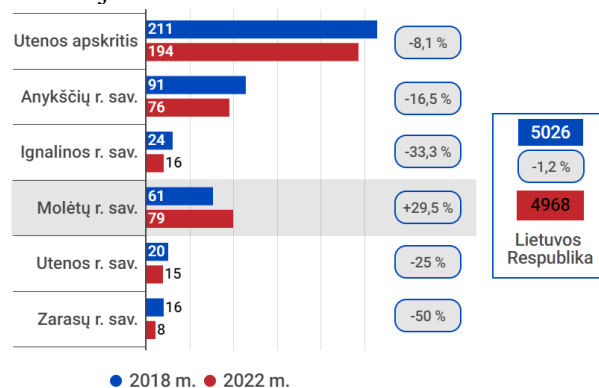
Muziejinė veikla. Molėtų rajono savivaldybėje veikia Molėtų rajono savivaldybei priklausantis Molėtų krašto muziejus³⁵, turintis 8 filialus:

- Molėtų dailės galerija;
- Ežerų žvejybos muziejus;
- Antano Truskausko medžioklės ir gamtos muziejus;
- Molėtų krašto tradicinių amatų centras;
- Etnografinė sodyba ir dangaus šviesulių stebyklą;
- Alantos dvaro muziejus-galerija;
- Vienuolyno muziejus;

- Molėtų skulptūrų parkas.

2022 m. Molėtų muziejuje buvo saugoma 35 483 eksponatai (11,6 proc. daugiau nei 2018 m.), muziejaus ekspozicijas aplankė 32 890 lankytojų (33,1 proc. daugiau nei 2018 m.) bei surengti 99 edukaciniai užsiėmimai (60 proc. mažiau nei 2018 m.) kuriuose dalyvavo 2275 dalyviai, ir 47 renginiai (3 renginiais mažiau nei 2018 m.).

2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybės muziejų lankytojų skaičius išaugo 29,5 proc., kai tuo tarpu kitose analizuotose teritorijose fiksuotas rodiklio sumažėjimas.

2.4.7. pav. Muziejų lankytojų skaičius 2018 m. ir 2022 m. (tūkst. asm.) bei dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Mažėja kultūros renginių skaičius, tačiau lankytojų skaičius mažėja dvigubai lėčiau, profesionaliojo meno renginių skaičius sparčiai augo, o dalyvių juose skaičius stipriai lenkė šalies vidurkį.

Mažėjantis mėgėjų meno kolektyvų ir dalyvių skaičius juose atitinka šiuolaikines tendencijas, kuomet pereinama nuo aktyvaus dalyvavimo prie pasyvaus stebėjimo kultūros renginiuose.

Mažėjo vartotojų skaičius bibliotekose, tačiau apsilankymų bibliotekose, tenkančių vienam gyventojui, skaičius daugiau nei dvigubai lenkė šalies vidurkį ir buvo didžiausias iš analizuotų teritorijų.

Sparčiai augo muziejų lankytojų skaičius.

³⁵ Pagal LR muziejų įstatymą, *muziejus* – juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė, viešoji įstaiga ar kitos teisinės formos juridinis asmuo, įsteigtas įstatymų nustatyta tvarka, kurio svarbiausia veikla yra kaupti, saugoti, restauruoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus.

2.5. SPORTAS

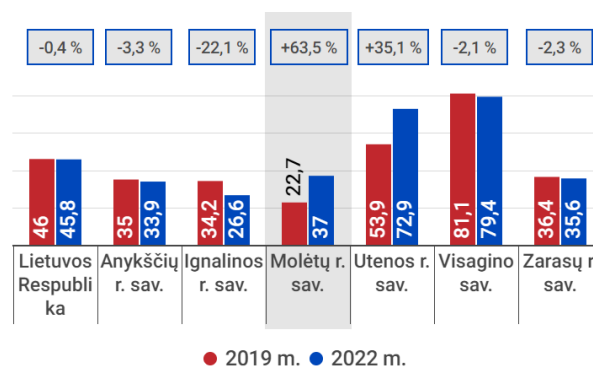
Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatyme³⁶ **sportas** apibrėžiamas kaip visos asmens fizinės veiklos formos, kuriomis siekiama ugdyti ir tobulinti fizinės ir psichinės jo savybes bei įgūdžius ar stiprinti sveikatą. **Fizinis aktyvumas** – asmens fizinė veikla, kuria siekiama stiprinti sveikatą, tobulinti fizinės ir psichinės savybes bei įgūdžius neturint tikslo pasirengti aukšto meistriškumo sporto varžyboms ir (ar) dalyvauti jose, taip pat veikla šviečiant visuomenę sporto, fizinio aktyvumo ir jais pasiekiamo sveikatos stiprinimo klausimais.

Pagal Lietuvos sporto centro 2022 m. sporto statistikos duomenis, Molėtų rajono savivaldybėje veikė 14 sporto organizacijų, kurios sudarė 0,8 proc. šalies sporto organizacijų. Nuo 2019 m.³⁷ rajone atsirado 4 naujos sporto organizacijos, kai tuo tarpu šalyje sporto organizacijų mažėjo.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybės sporto organizacijose sportavo 627 asmenys ir, palyginti su 2019 m., jų skaičius padidėjo 58,7 proc. (buvo 395), kai šalyje padaugėjo 16 asmenų, taigi sportuojančiųjų skaičius išliko beveik nepakitęs.

Tikslesnis rodiklis – sportuojančiųjų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybės tūkstančiui gyventojų teko 37 sporto organizacijose sportuojantys asmenys. Šis rodiklis buvo žemesnis nei šalies vidurkis, ir lenkė tik Anykščių r. sav. (33,9), Zarasų r. sav. (35,6) ir Ignalinos r. sav. (26,6).

2019–2022 m. laikotarpiu, sportuojančiųjų sporto organizacijose skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, Molėtų rajono savivaldybėje augo 63,5 proc., ir šis augimas buvo sparčiausias iš nagrinėjamų savivaldybių.

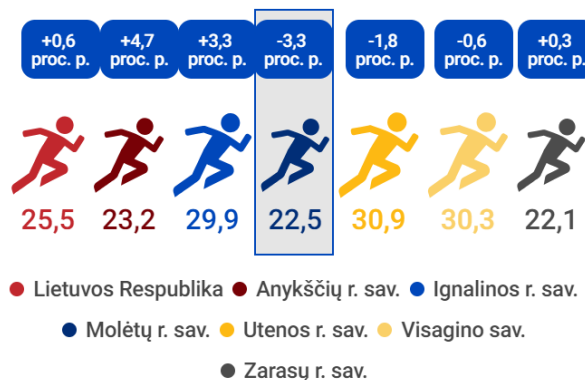

2.5.1. pav. Sporto organizacijose

sportuojančiųjų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2019 m. ir 2022 m. (asm.) bei jo kitimo dinamika 2019–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto centro statistikos duomenis 2019 m. ir 2022 m.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje sportuojančių moterų dalis tarp sportuojančiųjų sporto organizacijose, buvo mažesnė nei šalyje (Molėtų r. sav. – 22,5 proc., šalyje – 25,5 proc.) ir lenkė tik Zarasų r. sav. (22,1 proc.). 2022 m. palyginti su 2019 m., sportuojančių moterų skaičius Molėtų rajone išaugo sumažėjo 3,3 proc. punktais ir tai buvo didžiausias sumažėjimas iš analizuotų teritorijų.

2.5.2. pav. Sportuojančių moterų dalis 2022 m. (proc.) bei kitimo dinamika 2019–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto centro statistikos duomenis 2019 m. ir 2022 m.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje aukšto meistriškumo sporto varžybų³⁸ skaičius siekė

³⁶ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2018, Nr. 17451

³⁷ Lietuvos sporto centras pateikia ataskaitas iki 2019 m., todėl analizei naudojami 2019, o ne 2018 m.

³⁸ Pagal Lietuvos Respublikos sporto įstatymą *Aukšto meistriškumo sporto varžybos* – nacionalinių ar tarptautinių subjektų organizuojamas tam tikros šakos renginių sistemai priklausantis sporto renginys, kuriame pagal iš anksto paskelbtus nuostatus ir tarptautinės nevyriausybinės sporto organizacijos ar nacionalinės sporto šakos federacijos patvirtintas sporto šakos (šakų) taisyklės (tiek, kiek tai neprieštarauja tarptautinės sporto šakos federacijos patvirtintoms taisyklėms) sportininkai varžosi tarpusavyje (individualiai ar

12 ir, palyginti su 2019 m., padidėjo trigubai. Dalyvių skaičius Molėtų rajono savivaldybėje vykusiuose sporto varžybose analizuojamu laikotarpiu išaugo daugiau nei dvigubai. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje išmokyti plaukti asmenų nebuvo, kadangi tuo metu savivaldybėje dar nebuvo baseino. 2023 m. pabaigoje Molėtuose atidarytas 25 metrų ilgio Pasaulio tarptautinės plaukimo federacijos standartus atitinkantis baseinas. Molėtų rajono savivaldybės sporto infrastruktūra 2022 m. pateikiama 2.5.3. paveiksle.

2.5.3. pav. Sporto infrastruktūra Molėtų rajono savivaldybėje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto centro statistikos duomenis 2022 m.

Augantis sporto organizacijų skaičius ir sparčiai augantis sportuojančių jose asmenų skaičius savivaldybėje.

Mažas, tačiau augantis sportuojančiųjų sporto organizacijose asmenų skaičius, tenkantis 1000-čiui gyventojų, bei itin maža ir mažėjanti sportuojančių moterų dalis.

Trigubai augo aukšto meistriškumo sporto varžybų skaičius, dalyvių skaičius augo dvigubai.

2.6. NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS IR JAUNIMO POLITIKA

Nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) – tai asociacijos³⁹, labdaros ir paramos fondai bei dauguma viešųjų organizacijų, kurie savo tikslų siekia pagal iš esmės nustatytą vidaus tvarką ir kurių nariais arba dalyviais tampama ne dėl įstatymų reikalavimų arba kitų esminių objektyvių aplinkybių⁴⁰.

Nevyriausybinių organizacijų sektorius šiuolaikinėje visuomenėje yra plačiai paplitęs. Šios organizacijos yra tarpinės tarp valstybinių institucijų bei privataus sektoriaus ir dažniausiai yra laikomos trečiojo sektoriaus atstovėmis. Būtent trečiasis sektorius aktyviai dalyvauja pilietinės visuomenės plėtroje, prisideda prie demokratijos stiprinimo valstybėje teikdamas viešąsias paslaugas, užtikrindamas socialinę gerovę šalyje. NVO veikla svarbi tokiose srityse, kaip švietimas, sportas, kultūra, sveikatos apsauga, aplinkosauga, socialinės paslaugos.

Molėtų rajono savivaldybės NVO taryba, kurią sudaro 11 narių, visuomeniniais pagrindais veikiantis patariamasis kolegialus organas, kurio pagrindinis veiklos tikslas – skatinti Molėtų rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) NVO veiklą ir plėtrą, stiprinti bendradarbiavimą tarp Savivaldybės institucijų, įstaigų ir Savivaldybėje veikiančių NVO. NVO taryba dalyvauja MRS institucijoms ir įstaigoms atliekant analizę dėl MRS administruojamų viešųjų paslaugų teikimo ir teikia pasiūlymus dėl viešųjų paslaugų teikimo, analizuoja MRS NVO sektoriaus problemas ir poreikius, teikia MRS institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl MRS teritorijoje veikiančių NVO stiprinimo, dalyvauja rengiant MRS institucijų ir įstaigų teisės aktų, susijusių su NVO plėtra, projektus bei dalyvauja darbo ir ekspertų grupėse NVO plėtros valstybės politikos klausimams svarstyti.

Tikslus NVO skaičius Lietuvoje nėra žinomas.

„NVO Atlasas“ internetinėje svetainėje prisiregistravusių NVO skaičius siekia 2 210, o Molėtų rajone veikiančių NVO skaičius – 82 (Molėtų rajono savivaldybės administracijos duomenys).

Bendruomenė – žmonių grupė, kurią sieja emociniai ryšiai ir bendrumo jausmas. Organizuotos bendruomenės yra vienas iš pagrindinių atviros visuomenės veiksmų. Pagal Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros duomenis 2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje veikė 31 kaimo bendruomenė (Anykščių r. sav. – 48, Ignalinos r. sav. – 34, Utenos r. sav. – 31, Zarasų r. sav. – 28).

Molėtų rajono savivaldybėje veikia Molėtų rajono vietos veiklos grupė (toliau – VVG) „Keisdamiesi keičiamė“, kurios 2023–2027 m. vietos plėtros strategijai įgyvendinti suplanuota 1,4 mln. Eur. Strategijos priemonės skirtos ne žemės ūkio verslams steigti, ūkio subjektų bendradarbiavimui, žemės ūkio verslui remti, socialiniam verslui steigti, viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui. Molėtų mieste veiklą vykdo Molėtų miesto VVG „Molėtų aitvarai“, vadovaujantis VVG strategijos 2022 m. ataskaita⁴¹, strategija buvo įgyvendinami 2 tikslai ir 3 uždaviniai, skirti plėtoti socialinių paslaugų tinklą socialiai pažeidžiamoms Molėtų miesto gyventojų grupėms, įgyvendinti neaktyvių darbingų asmenų užimtumą didinančias iniciatyvas ir verslo idėjų realizavimą skatinančias iniciatyvas.

Savivaldybėje veikia unikalūs VšĮ Bendrystės centras, kuris siūlo nakvynės paslaugas⁴². Bendrystės centras yra vienintelė vieta Lietuvoje, kur sunkiau vaikstantys ar neįgaliųjų vežimėliais judantys žmonės gali patogiai ilsėtis, maudytis ežere, žvejoti nuo lieptelio ar plaukioti jiems pritaikytu laivu. Centre yra dvivietis, triviečiai, keturviečiai kambariai, lauke didelė aptverta erdvė, šalia paplūdimys, centre yra poilsio kambarys, lauke suoleliai, dvi salės esant blogam orui, sauna, kubilas, nuomojami dviračiai. Centras

³⁹ Pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą, asociacija – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus.

⁴⁰ Pagal Nevvyriausybinių organizacijų teisės institutą.

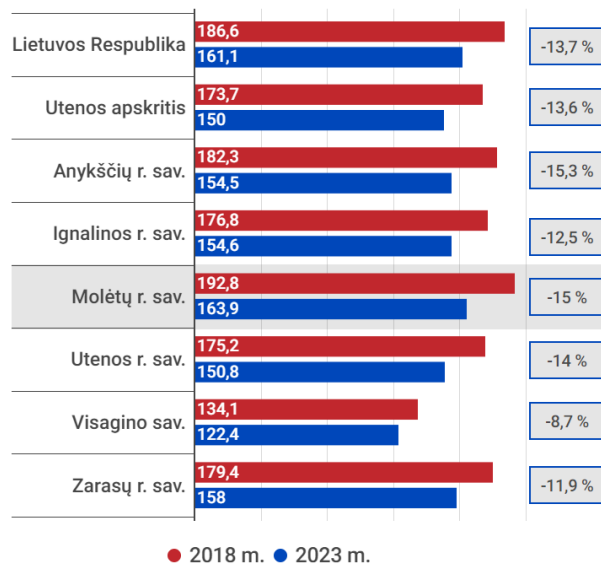
⁴¹ Molėtų miesto VVG „Molėtų aitvarai“ 2022 m. strategijos įgyvendinimo ataskaita. [Strategijos-2022-metine-igyvendinimo-ataskaita.pdf](https://www.molėtųmestovvg.lt/strategijos-2022-metine-igyvendinimo-ataskaita.pdf) (molėtųmestovvg.lt)

⁴² <https://www.infomolėtai.lt/apgyvendinimas/viesoji-istaiga-bendrystes-centras/>

pritaikytas asmenims su negalia, turi tris neįgaliesiems pritaikytus paplūdimio vežimėlius, yra paplūdimio namelis su sanitariniu mazgu bei neįgaliesiems pritaikytas pramoginis laivas.

Jaunimo politika – priemonių, kuriomis sprendžiami jaunimui aktualūs klausimai ir siekiama sudaryti palankias sąlygas formuoti jauno žmogaus asmenybei ir jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą, visuma. Jaunimo amžius įvairiuose šaltiniuose nustatomas skirtingai. Valstybės duomenų agentūra bei LR jaunimo pagrindų įstatymas⁴³ jaunimo amžių apibrėžia 14–29 metais.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2023 m. pradžioje Molėtų rajono savivaldybėje gyveno 2747 gyventojai patenkantys į jaunimo (14–29 metai) amžiaus grupę. 1 000-iui Molėtų rajono savivaldybės gyventojų teko 163,9 14–29 metų asmenų. Palyginti su 2018 m., rodiklis sumažėjo 15 proc. Šalyje analizuojamu laikotarpiu jaunimo (14–29 metų) skaičius 1 000-iui gyventojų mažėjo lėčiau (-13,7 proc.) nei Molėtų rajono savivaldybėje, Utenos apskrityje rodiklis mažėjo 13,6 proc., Anykščių r. sav. – 15,3 proc., Ignalinos r. sav. – 12,5 proc., Utenos r. sav. – 14 proc., Visagino sav. – 8,7 proc. (mažiausias fiksuotas sumažėjimas iš analizuotų teritorijų), Zarasų r. sav. – 11,9 proc. 2024 m. pradžioje Molėtų r. sav. gyveno 2 506 asmenys, patenkantys į jaunimo grupę, jie sudarė 15,2 proc. visų savivaldybės gyventojų. 2024 m. Molėtų r. sav. 1 000-iui gyventojų teko 151,7 asmenų, patenkančių į jaunimo grupę.

2.6.2. pav. Jaunimo (14–29 metų amžiaus) skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų 2018 m. ir 2023 m. pradžioje (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2023 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Organizacijos, dirbančios su jaunimu, skirstomos į jaunimo organizacijas⁴⁴ (toliau – JO), neformalias jaunimo grupes⁴⁵ bei su jaunimu dirbančias organizacijas⁴⁶.

2023 m. Molėtų rajono savivaldybės jaunimui atstovavo 7 aktyviai veikiančios jaunimo organizacijos ir neformalios jaunimo grupės, 15 su jaunimu dirbančių organizacijų (viešasis juridinis asmuo, kurio vienas iš tikslų yra į jaunimą orientuota ir jaunimo poreikius tenkinanti veikla), Lietuvos moksleivių sąjungos Molėtų rajono mokinių taryba bei rajono mokyklose veikiančios mokinių savivaldos. 2023 m. finansavimas jaunimo projektams skirtas Alantos bendruomenės centrui, Bekupės bendruomenės centrui, Aukštaitijos profesinio rengimo centrui, Giedraičių Antano Jaroševičiaus gimnazijai,

⁴³ Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. IX-1871 (suvestinė redakcija 2021-07-01).

⁴⁴ Pagal LR jaunimo politikos pagrindų įstatymą, *jaunimo organizacija* – įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka įregistruota visuomeninė organizacija ar asociacija, kurioje ne mažiau kaip 2/3 narių sudaro jauni žmonės ar visuomeninės jaunimo organizacijos ar asociacijos.

⁴⁵ Pagal LR jaunimo politikos pagrindų įstatymą, *neformali jaunimo grupė* – įstatymų tvarka neįregistruota, savanoriškai susibūrusi visuomeninė grupė, kurioje ne mažiau kaip 2/3 narių sudaro jauni žmonės ir kuri vykdo veiklą, projektus, organizuoja renginius, groja, dainuoja, šoka, sportuoja ir kt. bei gali priklausyti bendruomenės centrums, organizacijoms.

⁴⁶ Pagal LR jaunimo politikos pagrindų įstatymą, *su jaunimu dirbanti organizacija* – viešasis juridinis asmuo, kurio vienas iš tikslų – į jaunimą orientuota ir jaunimo poreikius tenkinanti veikla.

Molėtų gimnazijai, Molėtų kultūros centrui (Atviras jaunimo centras). Iš viso 2023 m. finansuota 13 jaunimo pateiktų iniciatyvų.

Molėtų rajono savivaldybės **Jaunimo reikalų taryba**, visuomeninė patariamoji institucija sudaryta iš 12 narių, renka informaciją, susijusią su jaunimo politikos įgyvendinimu, inicijuoja tyrimus, susijusius su jaunimu, bendradarbiauja su jaunimo organizacijomis, rengia rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus savivaldybės tarybai, komitetams ir administracijai, dalyvauja rengiant ilgalaikius strateginius jaunimo politikos planus, užtikrina jaunimo dalyvavimą sprendžiant savivaldybės jaunimo klausimus.

Valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) jaunimo politikos įgyvendinimo funkciją savivaldybėje atlieka **jaunimo reikalų koordinatorius**. 2023 m. Molėtų savivaldybėje atliktas fokus grupių tyrimas Molėtų rajono jaunimo problematikai išryškinti. Jo metu identifikuotos temos ir priemonės, aktualios miesto jaunimui:

- Patogesnis susisiektis su Molėtais iš periferijų mokyklos autobusais, geresnis renginių, užsiėmimų pasiekiamumas viešuoju transportu;
- Alkoholio, narkotinių medžiagų kontrolė mokyklose;
- Mobilus darbas su jaunimu, ilgesnės jaunimo centro darbo valandos, atvirų erdvių darbui su jaunimu Molėtų rajone kūrimas;
- Kultūrinės ir laisvalaikio veiklos – filmų vakarai, susitikimai su įdomiais žmonėmis, sportas, žaidimai, diskotekos;
- Daugiau dėmesio mažiau galimybių turinčiam jaunimui, jaunuoliams su negalia, vaikams.

Molėtuose veikia Molėtų kultūros centro padalinys Atviras jaunimo centras, kuriame laukiami visi 14–29 m. jaunuoliai. Atvirame jaunimo centre yra pritaikytos erdvės jaunimui, skirtos įvairiai veiklai, organizuojami šokio, karaokės, kino, žaidimų vakarai. Jaunimas skatinamas veikti kas linksma, saugu ir įdomu. Atvirame jaunimo centre gausu įvairių stalo žaidimų, taip pat stalo tenisas, stalo futbolas. Atvirame jaunimo

centre skatinama jaunimo savanorystė (trumpalaikė ir ilgalaikė), kadangi centras yra Jaunimo reikalų departamento patvirtinta savanorius priimanti organizacija. Savanoriaujantiems jauniems asmenims suteikiama galimybė įgyti kompetencijas kultūros ir jaunimo laisvalaikio vadybos srityje. Atviras jaunimo centras organizuoja mobilų darbą su jaunimu, jis vykdomas Dubingių (Bijutiškio kaime, Bijutiškio bendruomenės centre) ir Alantos (Alantos miestelyje, Alantos dvare) seniūnijose, kartą per savaitę.

Atviro jaunimo centro veiklos:

- Saugus laisvalaikio užimtumas. Suteikiama saugi erdvė, kurioje jauni žmonės pozityviai, prasmingai leistų laiką, turėtų galimybę realizuoti save.
- Filmų peržiūros;
- Kulinariniai vakarai;
- Pokalbiai prie arbatos;
- Meniniai užsiėmimai;
- Žygiai;
- Orientacinės varžybos;
- Išvykos ir stovyklos;
- Vieši renginiai, kuriuose dalyvauja AJC lankančių jaunuolių grupė;
- Prevencinė veikla. Paskaitų, pokalbių, įvairių užsiėmimų organizavimas jaunimui aktualiomis temomis (smurto prevencija, žalingų įpročių prevencija, mokyklos nelankymas).

Veikia nevyriausybinių, bendruomeninių organizacijų ir nevyriausybinių organizacijų tarybos.

Veikia vietos veiklos grupės, įgyvendindamos vietos plėtros strategijas.

Savivaldybėje siūloma unikali galimybė poilsiauti asmenims su negalia, kurią organizuoja savivaldybėje veikiantis VŠĮ Bendrystės centras.

Jaunimo skaičius, tenkantis 1000-iui gyventojų, mažėjo, tačiau jaunimas aktyviai dalyvauja jaunimo organizacijų veikloje. Jaunimo politiką koordinuoja ir įgyvendina jaunimo reikalų koordinatorius.

2.7. SOCIALINĖ APLINKA

2.7.1. Sveikatos priežiūra

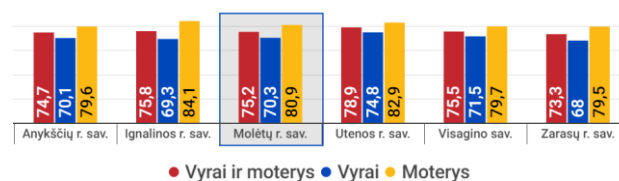
Sveikata yra apibūdinama kaip fizinė, protinė ir socialinė gerovė, ne vien tik fizinės negalios nebuvimas. Tai yra svarbiausias žmogaus turtas ir ekonomiškai stiprios valstybės pagrindas.

Lietuvos, kaip ir daugelio ES šalių, sveikatos politika formuojama vadovaujantis pagrindinėmis Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) ir EK politinių dokumentų nuostatomis, kuriomis yra rūpinamasi žmonių sveikata, siekia užtikrinti galimybes visiems žmonėms siekti geresnės gyvenimo kokybės. Lietuvoje sveikatos politiką vykdo ir įgyvendina Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, kuri yra atsakinga už standartų ir reikalavimų nustatymą, licencijų paslaugų teikėjams ir sveikatos priežiūros specialistams išdavimą, ilgalaikių investicijų tvirtinimą ir kt.

Sveikatos priežiūros paslaugos ir ištekliai. Viena iš savarankiškųjų Molėtų rajono savivaldybės funkcijų yra **pirminė asmens⁴⁷ ir visuomenės sveikatos priežiūra⁴⁸**. Savivaldybių vykdomosios institucijos taip pat įgyvendina įstatymo deleguotą valstybės funkciją – organizuoja **antrinę asmens sveikatos priežiūrą⁴⁹**. **Tretinę asmens sveikatos priežiūrą** organizuoja Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.

Vadovaujantis Teritorinių ligonių kasų pateikiama informacija⁵⁰, Molėtų rajono savivaldybėje sveikatos priežiūros paslaugas teikia 6 įstaigos, iš jų pirminės asmens

sveikatos priežiūros paslaugas teikia 3 įstaigos. Gyventojai gali laisvai pasirinkti arčiausiai jo gyvenamosios vietos esančią arba jiems patogiau pasiekiamą pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigą ar šeimos gydytoją. **Sveikatos būklė.** EUROSTAT duomenimis, **vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė⁵¹** – pagrindinis rodiklis, reprezentuojantis gyventojų gyvenimo gerovę. Vidutinė gyvenimo trukmė Molėtų rajono savivaldybėje siekė 75,2 m., itin didelis skirtumas matomas tarp vyrų ir moterų vidutinės tikėtinės gyvenimo trukmės (vyrų – 70,3, moterų – 80,9 m.). Ignalinos r., Utenos r. ir Visagino savivaldybėse tikėtina gyvenimo trukmė buvo didesnė, Anykščių r. ir Zarasų r. savivaldybėse – mažesnė.

2.7.1.1. pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2020–2021 m. (m.) pagal lytį⁵²

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Išvengiamo mirtingumo⁵³ rodiklis netiesiogiai parodo sveikatos priežiūros sistemos efektyvumą ir kokybę, vadovaujantis duomenimis apie išvengiamą mirtingumą, galima spręsti apie sveikatos priežiūros ir sveikatos politikos įtaką gyventojų sveikatai bei numatyti naujas veiksmų kryptis. Išvengiamo mirtingumo rodiklis savivaldybėse pradėtas analizuoti nuo 2015 m., o paskutiniai prieinami duomenys pateikiami už 2022. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje išvengiamo mirtingumo rodiklis siekė 79,7 proc., šis rodiklis buvo aukštesnis nei šalies lygis, Anykščių r. sav. ir Zarasų r. sav. 2018 m. šis rodiklis Molėtų rajono savivaldybėje buvo

⁴⁷ Pagal Valstybinę ligonių kasą prie Sveikatos apsaugos ministerijos, *pirminė ambulatorinė asmens sveikatos priežiūra* apima šeimos gydytojo (arba vidaus ligų gydytojo, vaikų ligų gydytojo, akušerio ginekologo ir chirurgo kartu) komandos teikiamas paslaugas, pirminę ambulatorinę odontologinę asmens sveikatos priežiūrą ir pirminę ambulatorinę psichikos sveikatos priežiūrą.

⁴⁸ Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą, visuomenės sveikatos priežiūra – organizacinių, teisinių, ekonominių, techninių, socialinių bei medicinos priemonių, padedančių įgyvendinti ligų ir traumų profilaktiką, išsaugoti visuomenės sveikatą bei ją stiprinti, visuma.

⁴⁹ Pagal Lietuvos Respublikos sveikatos ministro įsakymą „Dėl ambulatorinių specializuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reikalavimų patvirtinimo“ – tai paslaugos, suteiktos pagal gydytojo specialisto profesinę kvalifikaciją.

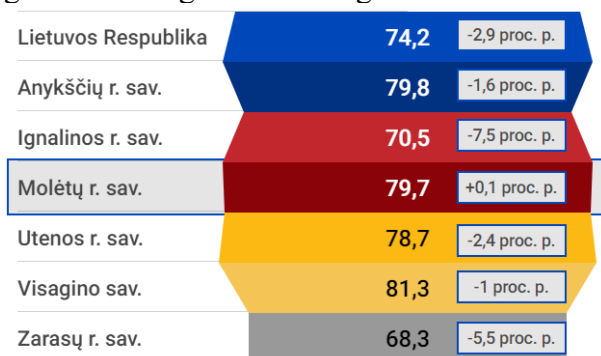
⁵⁰ [Sveikatos priežiūros įstaigos ir paslaugos visoje Lietuvoje | VLK \(lrv.lt\)](#)

⁵¹ Pagal Lietuvos statistikos departamentą, *vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė* – tikimybinis rodiklis, rodantis, kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimą tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje nekis.

⁵² Lietuvos ir Utenos apskrities duomenys nėra prieinami, todėl į analizę neįtraukiami. Prieinami tik 2021–2021 m. duomenys

⁵³ Išvengiamas mirtingumas – mirusiųjų nuo ligų ar būklių, kurių galima išvengti taikant žinomas efektyvias prevencijos ir (ar) diagnostikos priemones ir (ar) gydymo priemones, dalis procentais nuo visų gyventojų mirčių (Higienos institutas).

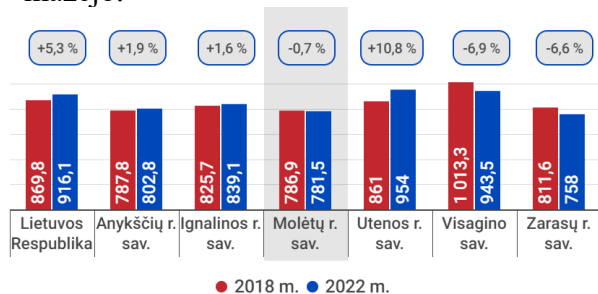
didesnis 0,1 proc. punktu. Sparčiausias išvengiamo mirtingumo rodiklio mažėjimas fiksuotas Ignalinos rajono savivaldybėje. Paminėtina, jog galimų išvengti mirčių dalies mažėjimas tiesiogiai nereiškia blogėjančios gyventojų sveikatos priežiūros būklės, tačiau gali ir atvirkščiai, parodyti efektyvų prevencinių sveikatos priežiūros priemonių vykdymą, kuomet geriau išnaudojamos galimybės išvengti ligų, todėl sumažėja galimas išvengiamas mirtingumas.

2.7.1.2. pav. Išvengiamas mirtingumas 2022 m. (proc.) bei dinamika 2018–2022 m. (proc. p.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenis⁵⁴

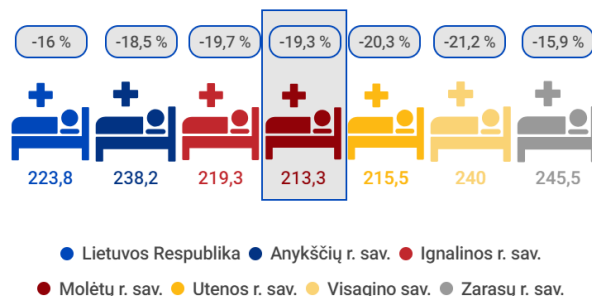
2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 100-ui gyventojų, siekė 781,5 (2018 m. šis skaičius buvo didesnis ir siekė 786,9). Visose lyginamose teritorijose (išskyrus Zarasų r. sav.) apsilankymų pas gydytojus skaičius buvo didesnis nei Molėtų r. sav. Šalies mastu, Anykščių r., Ignalinos r. ir Utenos r. savivaldybėse apsilankymų skaičius didejo, o Molėtų r., Visagino ir Zarasų r. savivaldybėse – mažėjo.

2.7.1.3. pav. Apsilankymų pas gydytojus skaičius (100-ui gyventojų) 2018 m. ir 2022 m. (vnt.) bei kitimo dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenis

Sergamumo⁵⁵ rodiklis padeda įvertinti gyventojų sveikatą, leidžia prognozuoti ir inicijuoti pokyčius sveikatos apsaugos srityje. Vadovaujantis Higienos instituto duomenimis, 2022 m. užregistruotų hospitalinių susirgimų skaičius Molėtų rajono savivaldybėje, tenkantis tūkstančiui gyventojų, buvo mažiausias iš analizuotų teritorijų ir siekė 213,3. Palyginti su 2018 m. užregistruotų hospitalinių susirgimų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, rajone sumažėjo 19,3 proc. Kitose nagrinėjamose teritorijose sergamumo rodiklis 2018–2022 m. laikotarpiu taip pat sumažėjo.

2.7.1.4. pav. Hospitalinis sergamumas tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenis

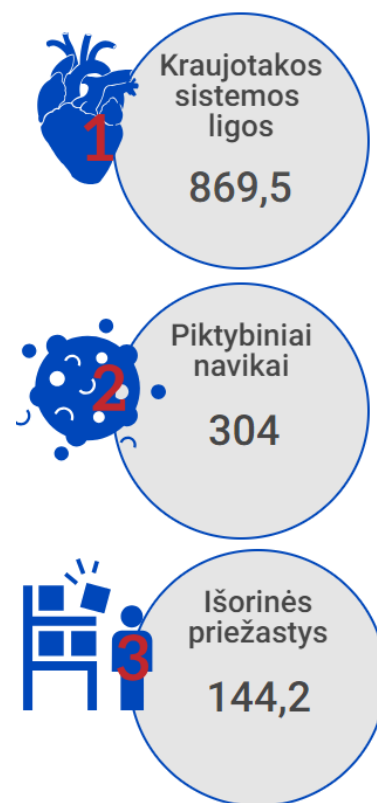
Gyventojų sveikatos būklę atspindi ir mirtingumo pagal priežastis vertinimas. Šis rodiklis parodo, kokios sveikatos problemos vyrauja visuomenėje ir kaip jos kinta. Valstybės duomenų agentūros duomenimis 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje, kaip ir visose lyginamosiose teritorijose, vyravo mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų. Pagal sergamumo ir mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų rodiklius Lietuva priklauso didelės rizikos zonai, pirmauja ES. Dažnai širdies ir kraujagyslių ligų galima išvengti įvertinant ir koreguojant rizikos veiksnius, lemiančius širdies ir kraujagyslių ligų vystymąsi. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje šimtui tūkstančių gyventojų registruotos 869,5 mirtys nuo kraujotakos

⁵⁴ Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema (hi.lt)

⁵⁵ Pagal Higienos institutą, sergamumas – per nustatytą laikotarpį užregistruotų visų ligos atvejų (naujų ir kartotinių), dėl kurių žmonės kreipėsi į sveikatos priežiūros įstaigas, ir tų metų vidutinio gyventojų skaičiaus santykis. Jis reiškia populiacijos suminį sergamumą visomis ligomis.

sistemos ligų ir tai buvo didžiausias rodiklis tarp analizuojamų teritorijų. Tais pačiais metais šalyje šimtui tūkstančių gyventojų teko 785,2 asmenys mirę nuo kraujotakos sistemos ligų. 2022 m. palyginti su 2018 m., mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Molėtų rajone savivaldybėje sumažėjo 12,4 proc. ir tai buvo didžiausias sumažėjimas iš analizuotų teritorijų, šalyje padidėjo 0,2 proc., Utenos apskrityje 5 proc., Anykščių r. sav. – 29,2 proc. (didžiausias fiksuotas padidėjimas iš analizuotų teritorijų), Utenos r. sav. – 3,1 proc., Zarasų r. sav. – 8,8 proc., Ignalinos r. sav. sumažėjo 6,6 proc., Visagino sav. sumažėjo 11,2 proc.

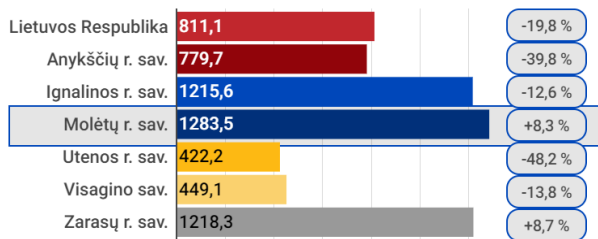
Antra didžiausia mirtingumo priežastis visose lyginamose savivaldybėse ir visoje Lietuvoje – piktybiniai navikai. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje mirtingumas nuo piktybinių navikų siekė 304 asmenis, tenkančius šimtui tūkstančių gyventojų, ir buvo didžiausias rodiklis tarp lyginamų teritorijų. Palyginus 2022 m. ir 2018 m. duomenis, matyti, kad mirtingumas nuo piktybinių navikų Molėtų rajono savivaldybėje sumažėjo 1,7 proc., kai šalyje sumažėjo 4,3 proc., Utenos apskrityje – 3,2 proc., Utenos r. sav. – 18,8 proc., Visagino sav. – 27,6 proc. (didžiausias sumažėjimas iš analizuotų teritorijų), Anykščių r. sav. padidėjo 2,3 proc., Ignalinos r. sav. – 20,9 proc., Zarasų r. sav. – 12,4 proc. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių – trečioji pagal eiliškumą priežastis tiek Molėtų rajono savivaldybėje, tiek šalyje, lemianti gyventojų mirtingumą. 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybėje mirtingumas dėl išorinių priežasčių sumažėjo ketvirtadaliu (24,9 proc.), kai šalyje šis rodiklis mažėjo 13 proc., Utenos apskrityje – 9 proc., Anykščių r. sav. – 13,2 proc., Utenos r. sav. – 2,5 proc., Zarasų r. sav. – 27 proc. (didžiausias sumažėjimas iš analizuotų teritorijų), tuo tarpu Ignalinos r. sav. rodiklis padidėjo 2,5 proc., o Visagino sav. – net 26,3 proc. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo registruotos 144,2 mirtys šimtui tūkstančių gyventojų dėl išorinių priežasčių.

2.7.1.5. pav. Mirtingumas pagal priežastis (šimtui tūkstančių gyv.) Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Dėl tinkamai vykdomų prevencinių priemonių mirtingumas dėl išorinių priežasčių 2018–2022 m. šalyje ir Molėtų r. sav. mažėjo. Taip pat pastebima tendencija, kad šalyje auga mirčių nuo virškinimo sistemos ligų. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje mirtingumas nuo virškinimo sistemos ligų sumažėjo 7,4 proc. Gyventojų psichinės sveikatos sutrikimai tampa viena aktualiausių XXI amžiaus žmogaus problemų bei vienu reikšmingiausių visuomenės sveikatos iššūkių. 2022 m. sergančiųjų psichikos ligomis ir elgesio sutrikimais skaičius Molėtų rajono savivaldybėje buvo didžiausias tarp lyginamų teritorijų (1 283,5 asmuo, tenkantis dešimčiai tūkstančių gyventojų). Vidutinis šalies rodiklis buvo 811,1 asm./dešimčiai tūkstančių gyventojų, mažiausias sergančiųjų psichikos ligomis bei turinčiųjų elgesio ir emocijų sutrikimų skaičius 2022 m. buvo Utenos rajono savivaldybėje (422,2 asm./dešimčiai tūkstančių gyventojų).

2.7.1.6. pav. Ligtumas psichikos ligomis ir elgesio sutrikimais, tenkantis 10 tūkst. gyv., 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2017–2022 m.⁵⁶ (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenis

Psichikos sveikatos sutrikimai dažniausiai nustatomi pagyvenusiems ir senyvo amžiaus žmonėms. Svarbiausios pagyvenusių žmonių psichikos sveikatos sutrikimų priežastys yra amžiaus fiziologiniai pokyčiai, galvos smegenų senėjimas, emociniai išgyvenimai, lėtinės somatinės ligos. Psichikos sveikatos sutrikimai tuo pačiu yra dažniausia pagyvenusių asmenų negalios priežastis.

Fizinis aktyvumas naudingas ne tik fizinei sveikatai. Mokslinių tyrimų rezultatai atskleidžia fizinio aktyvumo naudą mažinant depresijos simptomų paplitimą. Tyrimų rezultatai rodo, kad asmenys, sportuojantys 3 kartus per savaitę, turi 32 proc. mažesnę riziką susirgti Alzheimerio liga nei tie, kurie sportuoja rečiau. Didesnis fizinis aktyvumas gerina vaikų pažinimo gebėjimus ir mokymosi rezultatus. Moksliniai tyrimai rodo, kad fizinis aktyvumas veiksmingai mažina nuovargį, gerina dėmesio koncentraciją, mažina streso riziką ir didina pasitikėjimą savimi⁵⁷.

Higienos instituto atlikto Suaugusiųjų gyvenamosios tyrimo 2022 m. duomenimis⁵⁸, Molėtų rajono savivaldybėje 31,3 proc. suaugusiųjų gyventojų užsiėmė aktyvia fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau. Vidutiniškai Lietuvoje šis rodiklis sudarė 28,3 proc., Anykščių r. sav. – 25,1 proc., Ignalinos r. sav. – 24,5 proc., Utenos r. sav. – 31,9 proc., Visagino sav. – 23 proc., Zarasų r. sav. – 35,1 proc. Suaugusiųjų dalis,

kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, Molėtų rajone siekė 50,3 proc. ir buvo gerokai žemesnė nei vidutiniškai šalyje (62,4 proc.), Anykščių r. sav. šis rodiklis siekė 78,2 proc., Ignalinos r. sav. – 65,6 proc., Utenos r. sav. – 65 proc., Visagino sav. – 58,8 proc., Zarasų r. sav. – 61,7 proc.

Visuomenės sveikatos priežiūros⁵⁹ funkcijas Molėtų rajone užtikrina ir paslaugas teikia Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras⁶⁰. 2021 m. skirta 166 tūkst. Eur. plėtoti sveiką gyvenseną ir stiprinti mokinių sveikatos įgūdžius. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistų etatai įsteigti 5 mokyklose, įvyko 247 įvairaus pobūdžio renginiai ugdymo įstaigose.

2.7.2. Socialinė apsauga

Socialinė apsauga – tai socialinių, ekonominių, organizacinių priemonių sistema, teikianti gyvenimui reikalingas lėšas ir paslaugas gyventojams, kurie įstatymų nustatytais atvejais dėl senatvės, negalios, mirties, ligos, motinystės (tėvystės), nedarbo ir kitų aplinkybių praranda savarankiškumą, pajamas ir negali pakankamai savimi pasirūpinti.

Pagrindinė socialinių paslaugų⁶¹ organizatorė Lietuvoje yra valstybė, tačiau organizuojant socialines paslaugas, vis daugiau funkcijų perduodama savivaldybėms siekiant socialines paslaugas priartinti prie jų gavėjų gyvenamosios vietos. Kaip ir kitų savivaldybių, Molėtų rajono savivaldybės gyventojų socialinių paslaugų poreikį lemiantys veiksniai yra: mažas gimstamumas ir visuomenės senėjimas (neigiamas gyventojų prieaugis), negalia, emigracija, socialinė rizika, nedarbas.

⁵⁹ Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą, visuomenės sveikatos priežiūra – organizacinių, teisinių, ekonominių, techninių, socialinių bei medicinos priemonių, padedančių įgyvendinti ligų ir traumų profilaktiką, išsaugoti visuomenės sveikatą bei ją stiprinti, visuma (1 skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶⁰ 2021 m. savivaldybės gydytojos ataskaita

⁶¹ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, socialinės paslaugos yra paslaugos, kuriomis siekiama socialinių problemų ir (ar) socialinės rizikos asmeniui (šeimai) ir (ar) bendruomenei atsiradimo prevencijos ir (ar) suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinės rizikos, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam (neturinčiai) gebėjimų (jų neturėjusiam arba jų turėjusiam, bet praradusiam) ar galimybių savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

⁵⁶ 2018-2019 m. duomenys neprieinami, todėl analizuojamas ilgesnis, 2017-2022 m. laikotarpis

⁵⁷ Sveikatos netolygumai patirtis ir perspektyvos. Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, 2017 m.

⁵⁸ 2022 m. suaugusiųjų gyvenamosios tyrimas. Rodikliu ataskaita (hi.lt)

Socialinių paslaugų tinklą Molėtų rajono savivaldybėje sudaro socialinių paslaugų įstaigos⁶², kurios skirstomos į stacionarias socialinių paslaugų įstaigas⁶³ ir nestacionarias socialinių paslaugų įstaigas⁶⁴.

Molėtų rajono savivaldybės socialines paslaugas teikiančios įstaigos pateikiamos 2.7.2.1. pav.

Molėtų r. sav. administracijai pavaldžios įstaigos: Molėtų socialinės paramos centras Molėtų vaikų savarankiško gyvenimo namai Alantos senelių globos namai Molėtų kultūros centro padalinys Atviras jaunimo centras
NVO: Šeimyna "Lesinskių šeimyna" VšĮ „Skudutiškio akademija“ vaikų dienos centras „Tiltas“ VšĮ „Arino namai“ Universalus daugiafunkcis centras „Kaimynystės namai“ VšĮ „Nugalėtojų akademija“ VšĮ „Gamtos ir kūrybos namai“ VšĮ „Neįgalųjų integracijos ir darbinio užimtumo centras“ VO Alantos bendruomenės centro Vaikų dienos centras „Daigelis“ Asociacija „Sprendimai šiandien“ Dingusių žmonių šeimų paramos centras Molėtų krašto žmonių su negalia sąjunga Molėtų rajono sutrikusio intelekto žmonių su negalia globos bendrija „Molėtų viltis“ Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Molėtų filialas Molėtų gausių šeimų bendrija „Šeimynėlė“ Gausių šeimų bendrija „Edeno vaivorykštė“ Kaišiadorių vyskupijos Molėtų „Caritas“

2.7.2.1. pav. Socialines paslaugas teikiančios įstaigos Molėtų rajono savivaldybėje 2023 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Molėtų rajono savivaldybės administracijos duomenis

Molėtų rajono savivaldybėje teikiamos šios socialinės paslaugos:

- Prevencinės socialinės paslaugos: potencialių socialinių paslaugų gavėjų paieška, kompleksinės paslaugos

šeimai, darbas su bendruomene, šeimos konferencija, atviras darbas su jaunimu, mobilus darbas su jaunimu;

- Bendrosios socialinės paslaugos: informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, maitinimo organizavimas, aprūpinimas būtiniausiais drabužiais ir avalyne, transporto organizavimas, sociokultūrinės paslaugos, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimas, darbas su jaunimu gatvėje.
- Specialiosios socialinės paslaugos: pagalba į namus⁶⁵, socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas⁶⁶, palydėjimo paslauga jaunuoliams, socialinė priežiūra šeimoms, apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, socialinė rehabilitacija neįgaliesiems bendruomenėje, laikinas apnakvindinimas, intensyvi krizių įveikimo pagalba, psichosocialinė pagalba, apgyvendinimas nakvynės namuose, pagalba globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, tėvams ir šeimynų dalyviams ar besirengiantiems jais tapti⁶⁷, apgyvendinimas apsaugotame būste, vaikų dienos socialinė priežiūra, laikinas atokvėpis (socialinė priežiūra);
- Socialinės globos paslaugos: dienos socialinė globa, trumpalaikė socialinė

⁶² Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinių paslaugų įstaiga* – tai socialines paslaugas teikiantis Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs juridinis asmuo ar kita organizacija, jų padalinys, atitinkantis šiame įstatyme nustatytus reikalavimus (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶³ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *stacionari socialinių paslaugų įstaiga* – socialinės globos namai.

⁶⁴ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *nestacionari socialinių paslaugų įstaiga* – laikino gyvenimo namai, dienos socialinės globos centrai, savarankiško gyvenimo namai, apsaugotas būstas, socialinės priežiūros centrai, bendruomenės centrai, kitos socialinių paslaugų įstaigos.

⁶⁵ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *pagalba į namus* – asmens namuose teikiamos paslaugos, padedančios asmeniui (šeimai) tvarkytis buitėje, rūpintis asmeniniu gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

⁶⁶ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas* – paslaugos, teikiamos asmenims (šeimoms), siekiant stiprinti jų bendravimo gebėjimus (ieškant pagalbos, prisitaikant prie naujų situacijų, dalyvaujant visuomenės gyvenime, užmezgant ir palaikant ryšius su artimaisiais ir pan.) ir (ar) organizuojant jų darbinį užimtumą.

⁶⁷ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *pagalba globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, tėvams ir šeimynų steigėjams, dalyviams ar besirengiantiems jais tapti* – atrankos, konsultavimo, mokymų, pagalbos ir paslaugų organizavimas, teikimas, suteikiant žinių ir kompetencijų, reikalingų auginant globojamus (rūpinamus), prižiūrimus ir įvaikintus vaikus.

globa⁶⁸, laikinas atokvėpis (globa), ilgalaikė socialinė globa⁶⁹.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo suteiktos įvairių rūšių socialinės paslaugos 2320 asmenų.

Socialinių paslaugų rūšys	Asmenų (šeimų) skaičius, kuriems suteiktos socialinės paslaugos
Trumpalaikė / ilgalaikė socialinė globa	113
Integrati pagalba namuose	15
Pagalba į namus	147
Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas	62
Laikinas apgyvendinimas krizių centre / intensyvi krizių įveikimo pagalba	27
Pagalba globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, tėvams ir šeimynų dalyviams ar besirengiantiems jais tapti	28
Vaikų dienos socialinė priežiūra	97
Palydėjimo paslauga jaunuoliams su apgyvendinimu	5
Transporto organizavimas	212
Asmeninės higienos ir priežiūros paslaugos	24
Atviras darbas su jaunimu	436
Mobilus darbas su jaunimu	63
Asmeninio asistento paslaugos	157
Socialinio taksi paslaugos	45
Trumpalaikė vaikų iki 6 m. priežiūra	25
Informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas, atstovavimas	651
Aprūpinimas maisto produktais	213

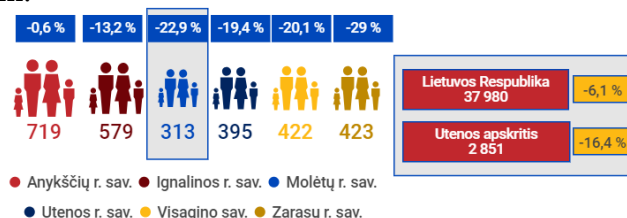
2.7.2.2. pav. Asmenų (šeimų), gavusių socialines paslaugas skaičius, pagal socialinių paslaugų rūšis, Molėtų rajono savivaldybėje 2022m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Molėtų rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą 2023 m.

Socialinių paslaugų gavėjai. Poreikį socialinėms paslaugoms turi įvairios Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje gyvenančių žmonių grupės: senyvo amžiaus asmenys⁷⁰; asmenys, turintys negalią⁷¹; asmenys, turintys

sunkią negalią⁷²; asmenys (šeimos), patiriantys socialinę riziką⁷³ ir jose augantys vaikai; vaikai, likę be tėvų globos; kiti asmenys, turintys socialinių problemų.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje socialinę paramą gaunančių šeimų skaičius buvo 313 ir 2018–2022 m. sumažėjo 22,9 proc., kai tuo tarpu šalyje mažėjo 6,1 proc., Utenos apskrityje – 16,4 proc., Anykščių r. sav. – 0,6 proc., Ignalinos r. sav. – 13,2 proc., Utenos r. sav. – 19,4 proc., Visagino sav. – 20,1 proc., Zarasų r. sav. – 29 proc. (didžiausias mažėjimas iš analizuotų teritorijų). 2023 m. socialinę paramą Molėtų r. sav. gavo 363 šeimos, arba beveik 16 proc. daugiau nei 2022 m.

● Anykščių r. sav. ● Ignalinos r. sav. ● Molėtų r. sav.

● Utenos r. sav. ● Visagino sav. ● Zarasų r. sav.

2.7.2.3. pav. Socialinę paramą gaunančių šeimų skaičius, 2022 m. bei rodiklio dinamika 2018–2022 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų

nustatyta tvarka nustatytas 55 procentų ar mažesnis darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis ir kuris dėl neįgalumo yra iš dalies ar visiškai netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu, dalyvauti visuomenės gyvenime. Vaikas su negalia – vaikas, kuriam Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka nustatytas neįgalumo lygis ir kuris dėl neįgalumo yra iš dalies ar visiškai neįgijęs amžių atitinkančio savarankiškumo, ir kurio galimybės ugdytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁷² Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *asmuo su sunkia negalia*: 1) vaikas su sunkia negalia – vaikas, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visišką nesavarankiškumo lygis ir kuriam pagal Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymą nustatytas sunkus neįgalumo lygis; 2) *suaugęs asmuo su sunkia negalia* – asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visišką nesavarankiškumo lygis ir kuriam pagal Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymą nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis; 3) *senatvės pensijos amžių sukakęs asmuo su sunkia negalia* – sukakęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visišką nesavarankiškumo lygis (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁷³ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinė rizika* – veiksniai ir aplinkybės, dėl kurių šeimos ar asmenys patiria ar yra pavojus jiems patirti socialinę atskirtį: suaugusių šeimos narių socialinių įgūdžių tinkamai prižiūrėti ir ugdyti nepilnamečius vaikus (įvaikius) stoka ar nebuvimas; nepilnamečių vaikų (įvaikių) visapusiško fizinio, protinio, dvasinio, dorovinio vystymosi ir saugumo sąlygų šeimoje neužtikrinimas; nuo nusikalstamos veikos nukentėjusių asmenų patirta žala; įsitraukimas ar polinkis įsitraukti į nusikalstamas veikas; piktnaudžiavimas alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis medžiagomis; priklausomybė nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių medžiagų, azartinių žaidimų; elgetavimas, valkatavimas, benamystė; motyvacijos dalyvauti darbo rinkoje stoka ar nebuvimas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶⁸ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *trumpalaikė socialinė globa* – visuma paslaugų, kuriomis asmeniui tam tikrą laiką teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba ar tęstinės socialinės paslaugos darbo savaitę (paromis).

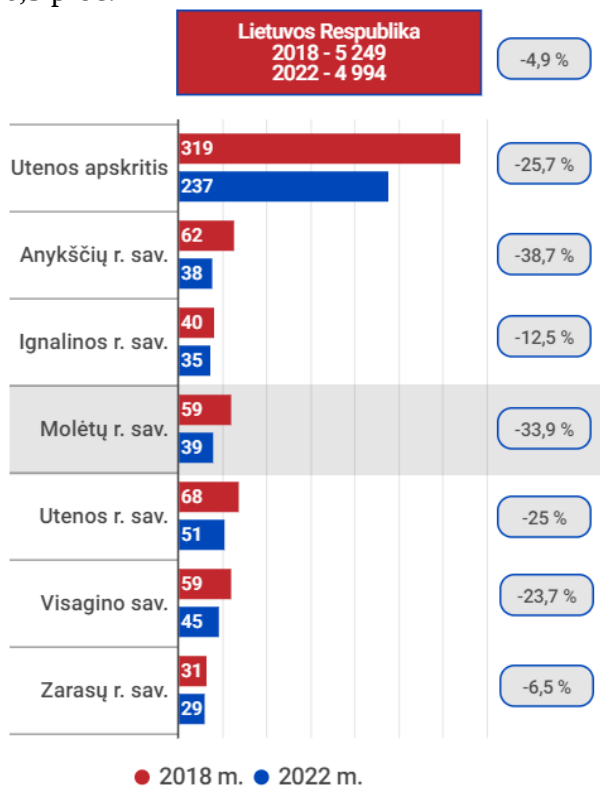
⁶⁹ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *ilgalaikė socialinė globa* – visuma paslaugų, kuriomis nesavarankiškam asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba.

⁷⁰ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *senyvo amžiaus asmuo* – sukakęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuris dėl amžiaus iš dalies ar visiškai yra netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁷¹ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, skiriamas *suaugęs asmuo su negalia* ir *vaikas su negalia*. *Suaugęs asmuo su negalia* – asmuo, kuriam Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo

agentūros duomenis

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo 39 vaikai, globjami (rūpinami) šeimose, palyginti su 2018 m. rodiklis Molėtų rajono savivaldybėje sumažėjo 33,9 proc. ir tai buvo vienas didžiausių fiksuotų sumažėjimų iš analizuotų teritorijų, kai tuo tarpu šalyje mažėjo 4,9 proc., Utenos apskrityje – 25,7 proc., Ignalinos r. sav. – 12,5 proc., Utenos r. sav. – 25 proc., Visagino sav. – 23,7 proc., Anykščių r. sav. – 38,7 proc., Zarasų r. sav. – 6,5 proc.

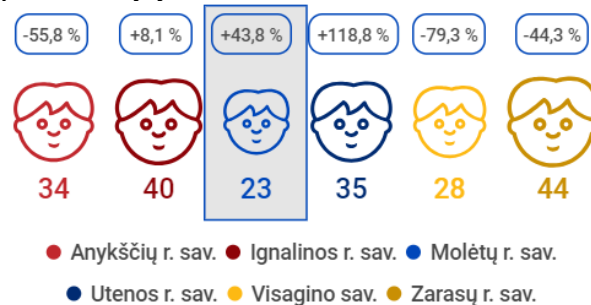

2.7.2.4. pav. Šeimose globjamų (rūpinamų) vaikų skaičius 2018 ir 2022 m. pabaigoje, bei rodiklio dinamika (proc.) 2018–2022 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

2022 m. vaikų, galimai patyrusių smurtą (seksualinį, fizinį, psichologinį, vaikų nepriežiūrą) Molėtų rajono savivaldybėje buvo 23. 2018–2022 m. laikotarpiu vaikų, galimai patyrusių smurtą, skaičius šalies lygiu sumažėjo, o Molėtų r. sav. padidėjo 43,8 proc., šalyje – sumažėjo 35,6 proc., Utenos apskrityje – 43,3 proc., Anykščių r. sav. – 55,8 proc., Visagino sav. – 79,3 proc., Zarasų r. sav. – 44,3 proc., tuo tarpu Ignalinos r. sav. padidėjo 8,1 proc., o Utenos r. sav. – daugiau nei dvigubai, 118,8 proc. Toks žymus fiksuotų

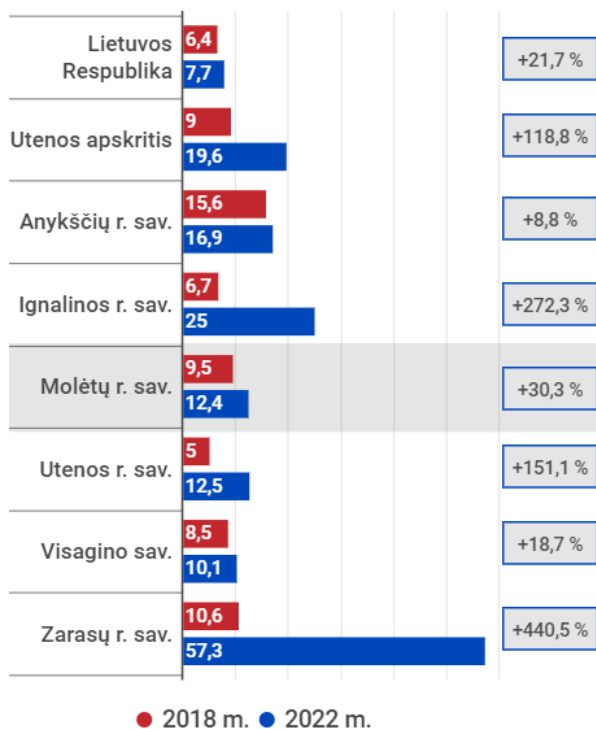
atvejų skaičiaus mažėjimas šalies, Utenos apskrities ir daugelio savivaldybių lygiu siejamas su naujo vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo priėmimu, įtraukiant nuostatą, jog draudžiamas visų formų smurtas prieš vaiką, įskaitant fizines bausmes.

2.7.2.5. pav. Vaikai, galimai patyrę smurtą, 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

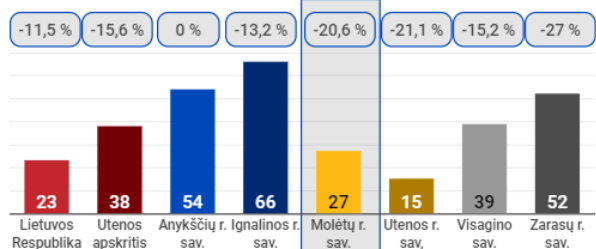
2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje socialines paslaugas namuose gavo 210 asmenų. 2022 m. 1 000-iui Molėtų rajono gyventojų teko 12,4 asmenų, kuriems buvo teikiamos socialinės paslaugos namuose. Šis rodiklis buvo daugiau nei pusantro karto didesnis už šalies vidurkį. 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajone socialinių paslaugų asmens namuose tūkstančiui gyventojų suteikta 30,3 proc. daugiau, kai šalies rodiklio augimas siekė 21,7 proc., Utenos apskrities – 118,8 proc., Anykščių r. sav. – 8,8 proc., Ignalinos r. sav. – 272,3 proc., Utenos r. sav. – 151,1 proc., Visagino sav. – 18,7 proc., Zarasų r. sav. – 440,5 proc. (didžiausias fiksuotas augimas).

2.7.2.6. pav. Socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius 1 000-iui gyventojų 2018 m. ir 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

1 000-iui Molėtų rajono savivaldybės gyventojų teko 27 socialinės pašalpos gavėjai ir šis rodiklis buvo didesnis už šalies vidurkį (23). 2018–2022 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičius Molėtų rajono savivaldybėje sumažėjo 20,6 proc. Daugelyje lyginamų teritorijų analizuojamu laikotarpiu socialinės pašalpos gavėjų skaičius mažėjo lėčiau: šalyje – 11,5 proc., Utenos apskrityje – 15,6 proc., Ignalinos r. sav. – 13,2 proc., Utenos r. sav. – 21,1 proc., Visagino sav. – 15,2 proc., Zarasų r. sav. – 27 proc., Anykščių r. sav. gavėjų skaičius nesikeitė. Tai rodo, kad didėjo gyventojų užimtumas, gerėjo gyvenimas.

2.7.2.7. pav. Socialinių paslaugų gavėjų skaičius 1 000-iui gyventojų 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų

agentūros duomenis

Mažėjant socialinių paslaugų gavėjų skaičiui, išlaidos pašalpoms nemažėjo. Molėtų r. sav. išlaidos socialinėms pašalpoms 2018–2022 m. padidėjo 7 proc., tuo tarpu šalyje padidėjo 30 proc.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas buvo 78, ir palyginti su 2018 m., sumažėjęs darbingumas buvo nustatytas 37,1 proc. mažiau asmenų (2018 m. nedarbingumas nustatytas 124 asmenims).

2022 m. 1 000-iui Molėtų rajono savivaldybės darbingo amžiaus gyventojų teko 7,3 asmenys, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas. 2018–2022 m. darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas, Molėtų rajone sumažėjo 36,7 proc., kai šalyje daugėjo 4,9 proc., Utenos apskrityje daugėjo 3,5 proc., Anykščių r. sav. – 22,6 proc., Ignalinos r. sav. – 17,3 proc., Utenos r. sav. – 181,2 proc., Visagino sav. – 21,3 proc., tuo tarpu Zarasų r. sav. tokių asmenų sumažėjo 60,9 proc.

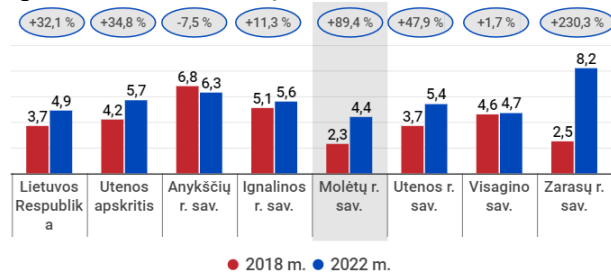

2.7.2.8. pav. Asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumas, tenkantis 1 000-iui darbingo amžiaus gyventojų 2018 m. ir 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–

2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumas, 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybėje padidėjo dviem trečdaliais (66,7 proc.), 2022 m. neįgalumas pirmą kartą nustatytas 10 vaikų, tuo tarpu 2018 – 6 vaikams. Vaikų skaičius, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, tenkantis 1 000-iui vaikų, Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. siekė 4,4, kai 2018 m. 1 000-iui vaikų teko 2,3 vaiko. Tarp analizuojamų savivaldybių vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, mažėjo tik Anykščių rajono savivaldybėje, kitose analizuojamose teritorijose šis skaičius augo, sparčiausiai – Zarasų r. sav.

2.7.2.9. pav. Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius tenkantis 1 000-iui vaikų 2018 m. ir 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika (proc.) 2018–2022 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

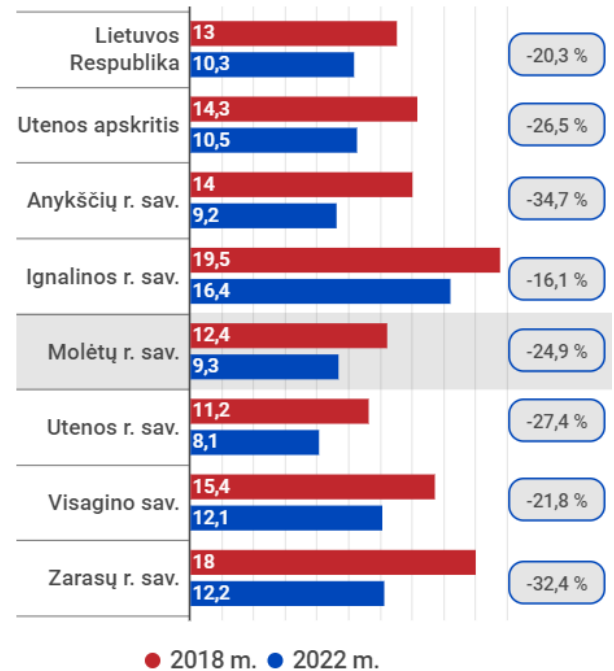
2.7.3. Viešasis saugumas

Viešasis saugumas – tai asmens ir visuomenės interesų apsauga nuo nusikalstamų kėsinių ir gaisrų, technologinių avarijų ar gaivalinių nelaimių⁷⁴. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo ištirtos 158 nusikalstamos veikos⁷⁵, tačiau 1 000-iui gyventojų tenkantis ištirtų nusikalstamų veikų skaičiaus rodiklio reikšmė Molėtų r. sav. buvo beveik mažiausia iš analizuotų savivaldybių (mažesnis rodiklis fiksuotas tik Utenos r. sav.). Ištirtų nusikalstamų veikų skaičius, tenkantis 1000-čiui gyventojų, 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo 24,9 proc. mažesnis nei 2018 m., šis mažėjimas buvo spartus, tačiau

⁷⁴ Vadovaujantis www.vrm.lrv.lt

⁷⁵ Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą, nusikalstama veika – teisės pažeidimas; veika, už kurią baudžiamasis įstatymas numato sankciją (pvz., bausmę, baudžiamojo ar auklėjamojo poveikio, priverčiamąsias medicinos priemones) (II ir III skyrius).

lenkė ne visas iš visų analizuotų teritorijų (šalyje – 20,3 proc., Utenos apskrityje – 26,5 proc., Anykščių r. sav. – 34,7 proc., Ignalinos r. sav. – 16,1 proc., Utenos r. sav. – 27,4 proc., Visagino sav. – 21,8 proc., Zarasų r. sav. – 32,4 proc.). Analizuojamu laikotarpiu nusikalstamų veikų skaičius visose nagrinėjamose teritorijose mažėjo. 2023 m. Molėtų r. sav. ištirtos 208 nusikalstamos veikos, arba 1000-iui savivaldybės gyventojų teko 12,6 ištirtų nusikalstamų veikų, 1,6 proc. daugiau nei 2018 m.

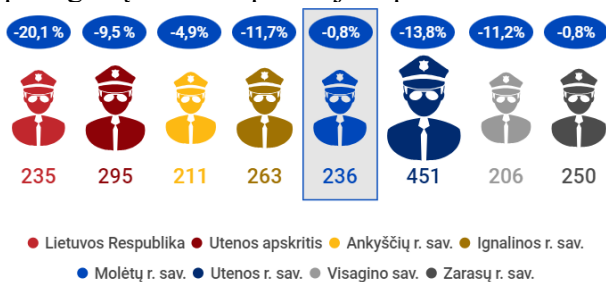
2.7.3.1. pav. Ištirtų nusikalstamų veikų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Nusikaltimų išaiškinamumas neatsiejamas nuo policijos pareigūnų⁷⁶ darbo. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 m. pabaigoje Molėtų rajono savivaldybėje policijos pareigūnų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų rodiklis siekė 236 policijos pareigūnus ir šis rodiklis buvo didesnis už šalies (235), Anykščių r. (211) ir Visagino (206) savivaldybes, tačiau mažesnis nei

⁷⁶ Pagal Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymą, policijos pareigūnas – Lietuvos Respublikos pilietis, priimtas statutuiniu valstybės tarnautoju į policijos įstaigą ir turintis viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldiems asmenims (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

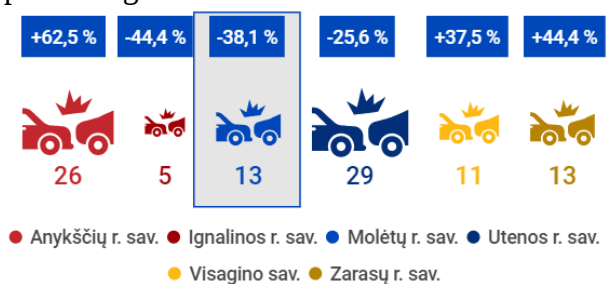
Utenos apskrities (295), Ignalinos r. (263), Utenos r. (451) ir Zarasų r. (250) savivaldybių lygis. 2018–2022 m. laikotarpiu policijos pareigūnų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, mažėjo visose analizuojamose teritorijose išskyrus Molėtų r. sav., kur pareigūnų skaičius padidėjo 1 proc.

2.7.3.3. pav. Policijos pareigūnų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2022 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Kelių eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės⁷⁷ skaičius Molėtų rajono savivaldybėje 2018–2022 m. sumažėjo 38,1 proc. ir tai buvo vienas didžiausių sumažėjimų iš analizuotų teritorijų, kai šalyje kelių eismo įvykių skaičius sumažėjo 2,2 proc., Utenos apskrityje padidėjo 4,9 proc., Anykščių r. sav. padidėjo 62,5 proc., Visagino sav. – 37,5 proc., Zarasų r. sav. – 44,4 proc., Ignalinos r. sav. sumažėjo 44,4 proc., Utenos r. sav. – 25,6 proc. 2023 m. Molėtų r. sav. įvyko 19 kelių eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, 46 proc. daugiau nei 2022 m.

⁷⁷ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, kelių eismo įvykis – įvykis kelyje, viešojoje arba privačiojoje teritorijoje, kai judant transporto priemonėi žūsta ar sužeidžiami žmonės, sugadinama ar apgadinama bent viena transporto priemonė, kroviny, kelias, jo statiniai ar bet koks kitas įvykio vietoje esantis turtas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

2.7.3.4. pav. Kelių eismo įvykių skaičius, kuriuose nukentėjo žmonės, 2022 m. (vnt.) ir rodiklio dinamika (proc.) 2018–2022 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje įvykusių kelių eismo įvykiuose buvo sužeisti 19 asmenų (2018 m. – 28 asmenys), žuvusių asmenų nebuvo, kai 2018 m. buvo 6 žuvusieji. Sužeistų asmenų 2018–2022 m. kelių eismo įvykiuose daugėjo Anykščių r., Visagino ir Zarasų r. savivaldybėse, o mažėjo šalyje, Utenos apskrityje, Ignalinos, Utenos r. savivaldybėse, žuvusiųjų sumažėjo visose teritorijose išskyrus Anykščių r. sav. (padidėjo dvigubai). 2023 m. Molėtų r. sav. kelių eismo įvykiuose sužeisti 25 asmenys, žuvo – 4. Tai – blogiausias fiksuotas rodiklis nuo 2019 m.

Priešgaisrinė ir civilinė sauga. Molėtų rajono savivaldybė aktyviai vykdo prevencijos priemones bei programas **civilinės saugos**⁷⁸ ir **priešgaisrinės saugos**⁷⁹ srityse.

Molėtų rajono savivaldybėje veikia Utenos apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Molėtų priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba bei Molėtų rajono ugniagesių tarnyba kurios pagal savo įgaliojimus atlieka gaisrų gesinimą ir gelbėjimo darbus, pagal kompetenciją įgyvendina civilinės saugos sistemos uždavinius, vykdo gaisrų, didelių pramoninių avarijų ir ekstremaliųjų situacijų prevenciją, organizuoja ir koordinuoja institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų veiklą civilinės saugos ir priešgaisrinės saugos srityje.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje užregistruoti 89 gaisrai⁸⁰. Lyginant su 2018 m., gaisrų skaičius Molėtų rajono savivaldybėje sumažėjo 27,6 proc. Visose analizuotose teritorijose užregistruotų gaisrų skaičius mažėjo. Šalyje, palyginti 2018 m. ir

⁷⁸ Pagal Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymą, **civilinė sauga** – veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksnius joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

⁷⁹ Pagal Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymą, **priešgaisrinė sauga** – veikla, kuria įgyvendinama gaisrų prevencija ir jų gesinimas, žmonių ir turto gelbėjimas gaisro metu (pirmasis skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁰ Pagal Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymą, **gaisras** – tai nekontroliuojamas, vykstantis ne tam skirtose vietose degimas, keliantis pavojų žmogui, turtui ar aplinkai (pirmasis skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

2022 m., gaisrų skaičius sumažėjo 29 proc., Utenos apskrityje – 29,5 proc., Anykščių r. sav. – 24,6 proc., Ignalinos r. sav. – 20,9 proc., Utenos r. sav. – 36,8 proc., Visagino sav. – 42,3 proc., Zarasų r. sav. – 29,2 proc. 2023 m. Molėtų r. sav. užregistruoti 99 gaisrai, 11,2 proc. daugiau nei 2022 m.

Priešgaisrinė ir civilinė sauga. Molėtų rajono savivaldybė aktyviai vykdo prevencijos priemones bei programas **civilinės saugos**⁸¹ ir **priešgaisrinės saugos**⁸² srityse.

Molėtų rajono savivaldybėje veikia Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Panevėžio priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Molėtų priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, kuri gesina gaisrus ir atlieka kitus gelbėjimo darbus, susijusius su žmonių ir turto gelbėjimu, gaisrų padarinių mažinimu, vykdo eksploatuojamų statinių, kitų objektų valstybinę priešgaisrinę priežiūrą, organizuoja renginius ir gyventojų švietimą priešgaisrinės ir civilinės saugos klausimais, valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai perėmus Molėtų rajono ugniagesių tarnybos funkcijas, sujungiant Molėtų priešgaisrinę gelbėjimo ir Molėtų rajono ugniagesių tarnybas, atlieka šių funkcijų vykdymą.

Molėtų rajono savivaldybėje nuolat vykdomos savivaldybės lygio civilinės saugos pratybos, civilinės saugos mokymas darbo vietoje bei gyventojų švietimas civilinės saugos klausimais. 2023 m. duomenimis⁸³, Molėtų rajono savivaldybėje buvo 11 kolektyvinės apsaugos statinių.

Molėtų rajono savivaldybė vadovaujasi Molėtų rajono savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo planu, kuris nustato materialinių ir žmogiškųjų išteklių sutelkimą ir valdymą gresiant ar susidarius savivaldybės lygio ekstremaliajai situacijai. Savivaldybėje veikia

įsteigtas Savivaldybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centras, kuris koordinuoja savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo plano, ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių rengimą, vykdo ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių įgyvendinimo stebėseną, renka ir vertina informaciją apie ekstremaliųjų įvykių, ekstremaliąją situaciją, prognozuoja jų eigą ir mastą, teikia pasiūlymus savivaldybės merui dėl savivaldybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ar atšaukimo, teikia pagalbą savivaldybės merui organizuojant ekstremaliosios situacijos likvidavimą, padarinių šalinimą.

Vidutinė gyvenimo trukmė trumpesnė nei dalyje analizuotų teritorijų. Moterų vidutinė gyvenimo trukmė dešimčia metų ilgesnė nei vyrų.

Molėtų rajono savivaldybėje išvengiamo mirtingumo rodiklis buvo aukštesnis nei šalies lygis, Anykščių r. sav. ir Zarasų r. sav.

Hospitalinis sergamumas mažiausias iš analizuotų teritorijų, rodiklis taip pat sparčiai mažėjo.

Didžiausias mirčių skaičius fiksuojamas nuo kraujotakos sistemos ligų, šis rodiklis buvo didžiausias iš lygintų teritorijų, tačiau sparčiausiai mažėjo.

Didžiausias iš analizuotų teritorijų užregistruotų susirgimų ir sergančiųjų skaičius psichikos ligomis, rodiklis taip pat buvo vienas sparčiausiai augančių.

Mažėjantis socialinę paramą gaunančių šeimų skaičius. Sparčiausiai iš visų analizuotų teritorijų mažėja vaikų, kuriems nustatyta globa (rūpyba), tačiau sparčiai daugėja vaikų, galimai patyrusių smurtą, skaičius.

Socialinių paslaugų namuose suteikiama vis daugiau. 1000-iui gyventojų tenkančių socialinių paslaugų asmens namuose skaičius lenkė šalies rodiklį beveik dvigubai.

Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, skaičius sumažėjo, tuo tarpu vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius padidėjo.

Ištirtų nusikaltimų skaičius, tenkantis 1000-čiui gyventojų, mažėja sparčiau, nei policijos

⁸¹ Pagal Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymą, *civilinė sauga* – veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksmus joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

⁸² Pagal Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymą, *priešgaisrinė sauga* – veikla, kuria įgyvendinama gaisrų prevencija ir jų gesinimas, žmonių ir turto gelbėjimas gaisro metu (pirmasis skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸³ Naujausi viešai prieinami patvirtinti duomenys. [Kolektyvinės apsaugos statiniai](#)

pareigūnų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų.

Kelių eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, skaičius mažėja, mažėja ir sužeistųjų bei žuvusiųjų skaičius. 2023 m. fiksuotas sužeistų ir žuvusių gyventojų skaičiaus augimas.

Vykdomos civilinės saugos ir priešgaisrinės saugos priemonės ir programos.

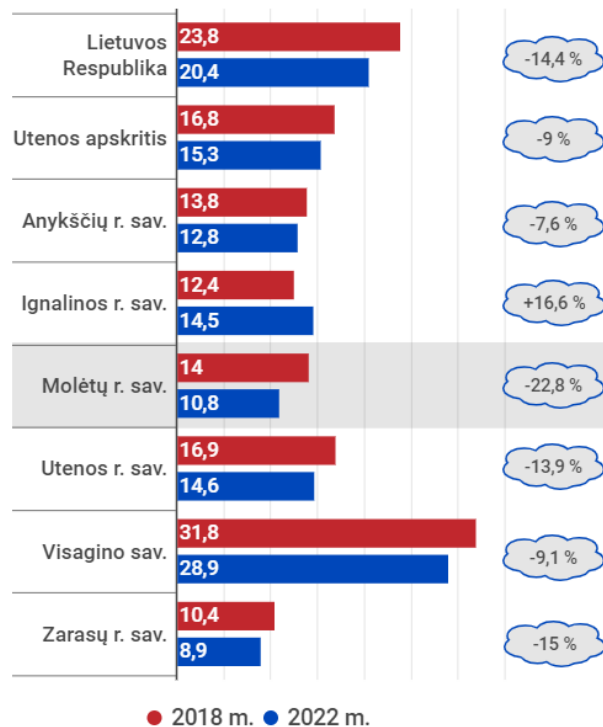
2.8. APLINKOS APSAUGA

2.8.1. Aplinkos apsauga

Aplinkos oro tarša. 2022 m. didžiausias stacionarių taršos šaltinių⁸⁴ išmestų teršalų⁸⁵ kiekis tarp lyginamų savivaldybių buvo fiksuotas Visagino savivaldybėje (560,01 t), tuo tarpu Molėtų r. sav. fiksuota beveik trigubai mažesnis teršalų kiekis (182,87 t).

2018–2022 m. laikotarpiu šalyje iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekis mažėjo visose teritorijose, išskyrus Ignalinos rajono savivaldybę. Čia išmetamų teršalų kiekis padidėjo 9,8 proc. 2022 m. palyginti su 2018 m., Molėtų rajono savivaldybėje iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekis sumažėjo 26,8 proc. ir tai buvo didžiausias sumažėjimas iš visų analizuotų teritorijų, tuo tarpu šalyje mažėjo 14,5 proc.

Informatyvesnis rodiklis yra **stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1000-iui gyventojų**, kuris Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. buvo mažiausias iš visų analizuotų teritorijų, išskyrus Zarasų r. sav. (8,9 tonos 1 000-iui gyventojų). 2022 m. Molėtų rajono savivaldybės tūkstančiui gyventojų teko 10,8 t teršalų išmestų iš stacionarių taršos šaltinių. Tuo pat metu vienam gyventojui šalyje šis kiekis buvo didesnis (20,4 t/tūkst. gyv.).

2.8.1.1. pav. Išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. (tonos per metus) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Aplinkos monitoringas. Pagal LR aplinkos monitoringo įstatymą⁸⁶, savivaldybės turi vykdyti aplinkos monitoringą, siekiant gauti išsamią informaciją apie savivaldybių teritorijų gamtinės aplinkos būklę, planuoti ir įgyvendinti vietines aplinkosaugos priemones ir užtikrinti tinkamą gamtinės aplinkos kokybę. Įstatymu numatyta, kad savivaldybės aplinkos monitoringą vykdo pagal savo parengtą, su LR Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija pagal suderintą bei tarybos patvirtintą Savivaldybės aplinkos monitoringo programą.

2023 m. Molėtų rajono savivaldybės aplinkos monitoringo ataskaitoje išskirta ir buvo vykdoma:

- aplinkos oro monitoringas. Aplinkos oro rodiklių Molėtų rajono aplinkos oro monitoringo taškuose skaitinės vertės tiriamaisiais metų sezono laikotarpiais neviršijo aplinkos oro užterštumo normų;

⁸⁴ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, *stacionarus taršos šaltinis* – taršos šaltinis, esantis nekintamoje buvimo vietoje. *Taršos šaltinis* – įrenginys, iš kurio teršalai patenka į aplinkos orą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁵ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, *teršalai* – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą ir, veikdamas atskirai ar su atmosferos komponentais, gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai arba turtui (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁶ Priimtas 1997 m. lapkričio 20 d. LR Seimo sprendimu Nr. VIII-529 (suvestinė redakcija nuo 2023-01-01).

- vandens kokybės monitoringas. Vidutinė ekologinės būklės klasė pagal BDS7 (kiek deguonies bakterijos suvartoja per 7 paras) nustatyta viename vandens telkinyje – Balčio ežere; gera ekologinė būklės klasė nustatyta keturiuose vandens telkiniuose; labai gera ekologinė būklės klasė nustatyta penkiuose vandens telkiniuose. Pagal bendrojo azoto koncentraciją labai gera klasė nustatyta viename vandens telkinyje, gera ekologinės būklės klasė nustatyta šešiuose; vidutinė klasė – trijuose vandens telkiniuose. Pagal bendrojo fosforo koncentraciją bei vandens skaidrumo vertes labai gera ekologinės būklės klasė nustatyta aštuoniose vandens telkiniuose;
- elektromagnetinės taršos ir akustinės taršos monitoringas. Pagal aplinkos monitoringo ataskaitoje nustatytų rodiklių skaitines vertes gauti rezultatai neviršija nustatytų verčių visose stebėsenos vietose;
- aplinkos triukšmo monitoringas. Pagal Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatyme nurodytus triukšmo šaltinių ir ūkinės veiklos skleidžiamo triukšmo ribinius dydžius, Molėtų rajono savivaldybės numatytuose matavimo taškuose ribiniai dydžiai buvo neviršyti.

2.8.2. Atliekų tvarkymas

Pagal LR atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas, pagrindinę atliekų tvarkymo⁸⁷ sistemos organizavimo funkciją atlieka savivaldos institucijos. Molėtų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistema yra Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos dalis.

Molėtų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano duomenimis⁸⁸, savivaldybėje veikia 5 atliekų tvarkytojai: Asociacija „EEPA“, UAB

„Molėtų švara“, VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacijos“, VšĮ „Gamtos ateitis“ bei VšĮ „Žaliasis taškas“.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų tvarkymo (surinkimo ir pristatymo į regioninį sąvartyną) paslaugas įmonėms, organizacijoms, sodų ir garažų bendrijoms, gyventojams, gyvenantiems daugiabučiuose bei individualiuose namuose teikia UAB „Molėtų švara“. Iš gyventojų nemokamai stambiagabarites ir pavojingas atliekas priima Utenos regioniniam atliekų tvarkymo centrui (URATC) priklausanti stambiagabaričių atliekų aikštelė (200 kg per metus vienam gyventojui).

Molėtų rajono savivaldybė per pastaruosius metus teikė paraiškas gauti finansavimą atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai:

- Paraiška dėl tekstilės atliekų surinkimo konteneriams įsigyti. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo įsigyta 30 vnt. antžeminių kontenerių tekstilės atliekoms surinkti. 2023 m. duomenimis iš viso savivaldybėje yra 38 vnt. tekstilės atliekų konteneriai.
- Paraiška pagal priemonę „Subsidijos ir dotacijos biologinių atliekų surinkimo priemonėms įsigyti“. 2022–2023 m. įsigytas 501 vnt. 240 l talpos kontaineris individualioms valdoms ir 1104 vnt. 7 l maisto atliekų kibiriukai daugiabučių gyventojams;
- Paraiška individualiems antrinių žaliavų surinkimo konteneriams įsigyti. 2022 m. įsigyta po 700 vnt. (stiklo ir pakuočių) komplektų antrinių žaliavų kontenerių individualioms valdoms;
- Paraiška pateikta pagal priemonę „Subsidijos ir dotacijos namų ūkiuose susidariusioms asbesto atliekoms tvarkyti“. 2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo sutvarkyta 170 t asbesto atliekų;
- Paraiška dėl bešeimininkių padangų surinkimo ir perdavimo atliekų tvarkytojui. 2023 m. buvo planuojama surinkti ir atliekų tvarkytojui perduoti apie 20 t bešeimininkių padangų atliekų.

⁸⁷ Pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, *atliekų tvarkymas* – atliekų prevencijos, apskaitos, deklaravimo, surinkimo, rūšiavimo, ženklinimo, gabenimo, saugojimo, naudojimo bei šalinimo veikla (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis)

⁸⁸ [Patvirtintas-planas-Molėtų.pdf \(uratic.lt\)](#)

- Įgyvendinant projektą „Molėtų rajono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“, Molėtų rajono savivaldybėje buvo įrengta 20 požeminių konteinerių aikštelių.

78 proc. individualių valdų gyventojai turi individualius rūšiavimo konteinerius, likę gyventojai naudojami bendro naudojimo rūšiavimo kontaineriais kadangi nėra techninių galimybių prie jų privažiuoti.

Vadovaujantis Atliekų direktyvos 2008/98/EB nuostatomis valstybė narės iki 2023 m. gruodžio 31 d. turi būti užtikrinusios biologinių atliekų atskyrimą ir perdirbimą susidarymo vietoje arba atskirą surinkimą ir nemaišymą su kitomis atliekomis. Dėl šios priežasties UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ ėmėsi priemonių, kurios pagerintų komunalinių atliekų tvarkymą Utenos regione. Įgyvendinant projektą „Komunalinių atliekų infrastruktūros plėtra“, kurio tikslas – pagerinti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Utenos regione, ir gavus papildomą finansavimą buvo sukurti 3800 t per metus rūšiuojamuoju būdu iš gyventojų surenkamų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumai.

Molėtų rajono savivaldybė viena iš pirmųjų Lietuvoje pradėjo atskirą maisto atliekų surinkimą. Maisto ir virtuvės atliekų surinkimo bei perdirbimo sistema pradėta diegti 2019 m. Gyventojams, teisingai rūšiuojant ir pašalinant maisto bei virtuvės atliekas į tam skirtus konteinerius, gaunama nauda irgi yra ženkli. Toks rūšiavimas ir atskiras šių atliekų gabenimas į Utenos RATC leidžia sutaupyti atliekų tvarkymo kaštus.

1000-ii gyventojų tenkantis išmestų teršalų kiekis dvigubai žemesnis nei šalies vidurkis ir analizuojamu laikotarpiu sumažėjo sparčiausiai iš visų analizuotų teritorijų.

Savivaldybėje daug potencialių taršos židinių, iš jų – didelė dalis veikiančių.

78 proc. individualių valdų gyventojai turi individualius rūšiavimo konteinerius.

2.9. URBANISTINIS PLANAVIMAS IR INFRASTRUKTŪRA

2.9.1. Teritorijų planavimas

Teritorijų planavimas ir savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas yra savarankiška savivaldybės funkcija. Įgyvendindama šias funkcijas Molėtų rajono savivaldybės administracija rengia rajono bendrąjį planą, specialiuosius planus, kitus susijusius dokumentus.

Svarbiausias rajono planavimo dokumentas – bendrasis planas (toliau – BP). Molėtų rajono savivaldybė šiuo metu vadovaujasi 2018 m. spalio 25 d. Molėtų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. Nr. B1-238 patvirtintu Molėtų rajono teritorijos bendrojo planu. Bendrajame plane identifikuotos a–e kategorijos teritorijos, kurios bus plėtojamos skirtingai pagal svarbumą:

- A kategorijai priklauso Molėtų miestas. Identifikuota, jog į Molėtų miesto teritoriją tikslinga įjungti ir su miestu funkciškai susijusias gyvenamąsias vietas, bendrai išsprendžiant inžinerinius tinklus ir kitas komunikacijas;
- B kategorijai priklauso Giedraičiai, Alanta (konsoliduojama su Naujasodžiu), Mindūnai, Dubingiai. Planuojama šių miestų teritoriją konsoliduoti su artimiausiomis kitomis gyvenamosiomis vietovėmis. Identifikuota, jog B kategorijos centrai turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio – buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones;
- C kategorijai priklauso 6 centrai, Suginčiai, Balninkai, Videniščiai, Inturkė, Joniškis (konsoliduoti su Arnionys I, Arnionys II), Skudutiškis. Identifikuota, jog šie centrai turi pakankamas aptarnavimo zonas (dažniausiai – seniūnijų teritorijas) ir gerus ryšius su šiuose teritorijose esančiomis gyvenamosiomis vietovėmis. Visų c kategorijos centrų teritorijas siūloma konsoliduoti su gretimomis vietovėmis;

- D kategorijai priklauso papildomieji vietiniai centrai, į šią kategoriją siūloma įtraukti Sidabrinės ir Toliejų centrus;
- E kategorijai priklauso tvarkytini remtini vienkiemiai, smulkūs kaimai, kuriuose plėtojami tradiciniai amatai, paslaugos, pramogos, verslas, ypatingai kaimo turizmas.

Plane numatoma, jog vietiniams b ir c kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas. Kokybinę plėtrą turėtų inicijuoti ir vykdyti rajono savivaldybės Taryba, administracija ir jos bei valstybės tarnybos. D kategorijos centrams nustatomas palaikomasis režimas atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir savivaldybės galimybes juos remti. E kategorijos vietovėms suteikiama ribota parama pagal savivaldybės galimybes.

2.9.2. Paveldosauga

Kultūros paveldas⁸⁹ – karta iš kartos paveldimos, perimamos, sukurtos ir perduodamos kultūros vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu, kurios skirstomos į skirstomas į materialųjį ir nematerialųjį, o materialiosios kultūros vertybės skirstomos į *nekilnojamąsias kultūros vertybes*⁹⁰ ir *kilnojamąsias kultūros vertybes*⁹¹.

Remiantis Lietuvos ir kitų šalių gerąja praktika, kultūros paveldo *aktualizavimo*⁹² prasme turi ypatingai didelį visuomenės poreikių pritaikymo potencialą. Kultūros paveldo objektas gali būti įveiklintas ir pritaikytas bendruomenės centrums, menų inkubatoriams, mokykloms, kultūros įstaigoms

⁸⁹ Pagal LR nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą

⁹⁰ Pagal LR nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, nekilnojamoji kultūros vertybė - kultūros paveldo objekto ar vietovės reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių, visuomenei svarbių kaip jos kultūrinis turtas, visuma, neatsižvelgiant į tai, kam nuosavybės teise objektas ar vietovė priklauso.

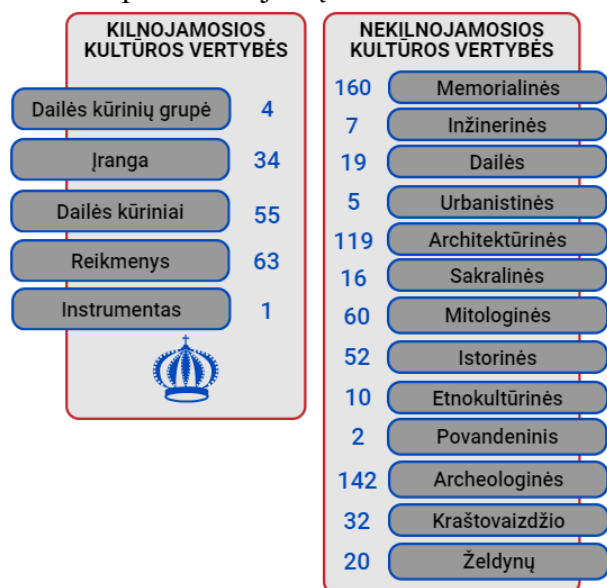
⁹¹ Pagal LR kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, kilnojamosios kultūros vertybės – pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai, turintys kultūrinę vertę ir įtraukti į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą.

⁹² Pagal Kultūros objektų aktualizavimo 2014–2020 metų programą, aktualizavimas – objekto pritaikymas šiuolaikinės visuomenės ir (arba) vietos bendruomenės kultūriniais, socialiniams ir (arba) ekonominiais (t. y., teritorijos, regiono patrauklumo investicijoms didinimas, investicijų įtaka naujų darbų vietų, papildomos rinkos sukūrimui ir pan.) poreikiams.

ar kitoms bendruomenei reikalingoms įstaigoms ar organizacijoms.

Pagal Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registro duomenis 2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo įregistruotos 549 nekilnojamos ir 161 kilnojamos kultūros vertybės (viso 710). Tarp lyginamų savivaldybių Molėtų rajono savivaldybėje kultūros vertybių buvo registruota daugiausiai (Anykščių r. sav. – 668, Ignalinos r. sav. – 355, Utenos r. sav. – 516, Visagino sav. – 11, Zarasų r. sav. – 524).

Didžioji dalis Molėtų rajono savivaldybės nekilnojamo kultūros paveldo objektų yra pavieniai (353) arba į kompleksą įeinantys (135). Pagal reikšmingumo lygmenį rajone daugiausia regioninės reikšmės (247) kultūros paveldo objektų, mažesnis nacionalinės reikšmės (127) ir vietinės reikšmės (73) kultūros paveldo objektų skaičius.

2.9.2.1. pav. Kilnojamosios ir nekilnojamosios vertybės pagal reikšmingumo savybes Molėtų rajono savivaldybėje 2023 m. (vnt.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Kultūros vertybių registrą

Gamtos paveldo objektai (gamtos vertybės⁹³). Kraštovaizdžio apsaugai, turizmo

konkurencingumo didinimui, svarbios ne tik saugomos teritorijos, bet ir pavieniai gamtos paveldo objektai. Savivaldybės teritorijoje yra 15 gamtos paveldo objektų (5 medžiai, 3 augavietės, 5 geologiniai objektai (akmenys) ir 2 pusiasaliai). Savivaldybės teritorijoje taip pat yra 10 buferinės apsaugos zonų, 8 buveinių apsaugai svarbios teritorijos, 30 draustinių, 74 funkcinio prioriteto zonos, 2 parkai, 2 paukščių apsaugai svarbios teritorijos ir Šakymo gamtinis rezervatas.

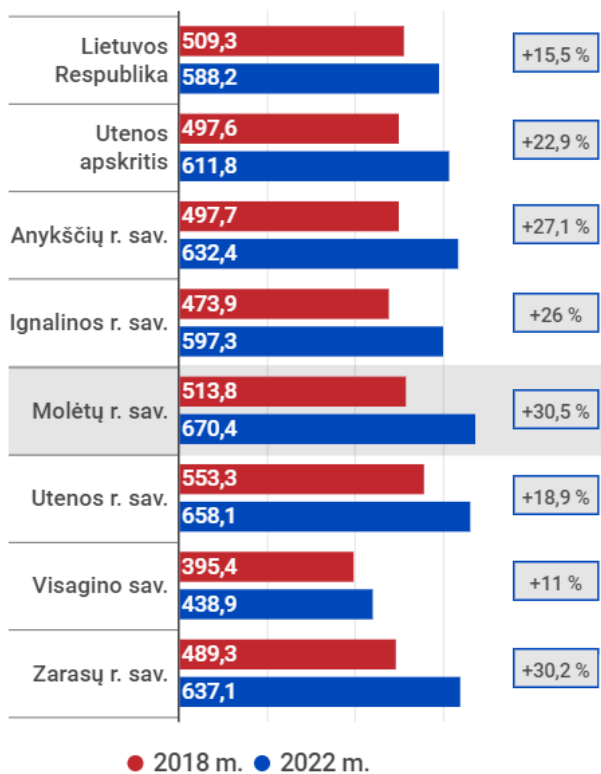
2.9.3. Transportas ir susisiekimas

Molėtų rajono savivaldybėje įregistruotų transporto priemonių⁹⁴ skaičius kasmet didėja. 2024 m. kovo 1 d. duomenimis, Molėtų rajono savivaldybėje buvo įregistruotos 15 219 kelių transporto priemonių. Didžiausią transporto priemonių dalį (78 proc.) rajone sudarė lengvieji automobiliai. Lengvieji automobiliai šalyje sudarė 86,9 proc. visų transporto priemonių.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje 1 000–iui gyventojų teko 670,4 lengvųjų automobilių. Šalyje tuo pačiu metu lengvųjų automobilių 1 000–iui gyventojų buvo 12,3 proc. mažiau (588,2 automobiliai 1 000–iui gyventojų). Visose nagrinėjamose teritorijose 1 000–iui gyventojų tenkantis lengvųjų automobilių skaičius 2018–2022 m. didėjo, tačiau sparčiausiai didėjo Molėtų r. sav.

⁹³ Pagal Saugomų teritorijų įstatymą (priimtas LR Seimo 1993 m. lapkričio 11 d., suvestinė redakcija nuo 2019-05-01), gamtos vertybės – mokslinė, ekologinė, kultūrinė, pažinimo ir kitokią vertę turintys atskiri gamtos objektai ar jų teritoriniai kompleksai, svarbūs kraštovaizdžio ir biologinei įvairovei išsaugoti ir pažinti, taip pat su konkrečia teritorija siejami joje nuolat ar periodiškai pasireiškiantys gyvūnų rūšių migracijos, karsto, kiti gyvosios ar negyvosios gamtos reiškiniai ir procesai, kuriantys teritorijos išskirtinę vertę.

⁹⁴ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, transporto priemonė – priemonė žmonėms ir (arba) kroviniams, taip pat ant jos sumontuotai stacionariai įrangai vežti. Ši sąvoka taip pat apima traktorius, savaeigės mašinos ir eismui ne keliais skirtas transporto priemones (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

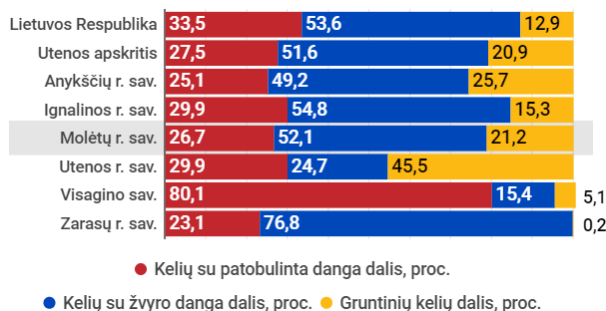

2.9.3.1. pav. Lengvųjų automobilių skaičiaus, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2018 m. ir 2022 m. (vnt.) bei rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Vienas reikšmingiausių susisiekimo infrastruktūros būklės vertinimo rodiklių – esamas kelių tinklas ir jo kokybė.

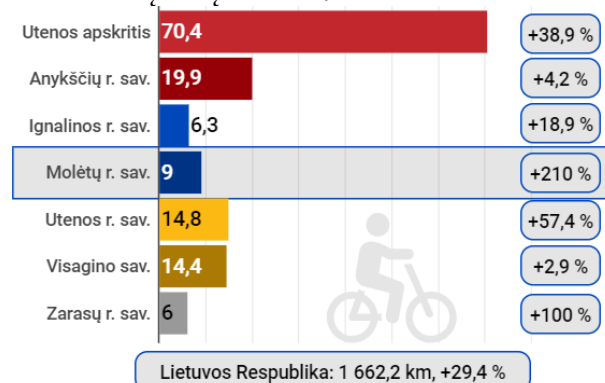
2022 m. bendras Molėtų rajono savivaldybėje kelių ilgis siekė 1 675 km. 2022 m. 26,7 proc. Molėtų rajono savivaldybės kelių buvo su patobulinta danga, šis rodiklis buvo gerokai blogesnis nei šalies lygiu (33,5 proc.). 2018–2022 m. laikotarpiu, kelių su patobulinta danga ilgis Molėtų rajono savivaldybėje padidėjo 8,5 proc., kai šalyje augo 8,6 proc. punktais.

2.9.3.2. pav. Kelių pasiskirstymas pagal dangas 2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Valstybės duomenų agentūros duomenimis 2022 m. bendras dviračių takų ilgis Molėtų rajono savivaldybėje siekė 9 km., tuo tarpu 2018 m. dviračių takų savivaldybėje buvo 210 trigubai mažiau (2,9 km). Analizuojamu laikotarpiu šalyje dviračių takų ilgis augo 29,4 proc., Utenos apskrityje – 38,9 proc., Anykščių r. sav. – 43,3 proc., Ignalinos r. sav. – 18,9 proc., Utenos r. sav. – 57,4 proc., Visagino sav. – 2,9 proc., Zarasų r. sav. 2018 m. dviračių takų nebuvo.

2.9.3.3. pav. Dviračių takų ilgis 2022 m. (km) ir jų kitimo dinamika 2018–2022 m. (proc.)

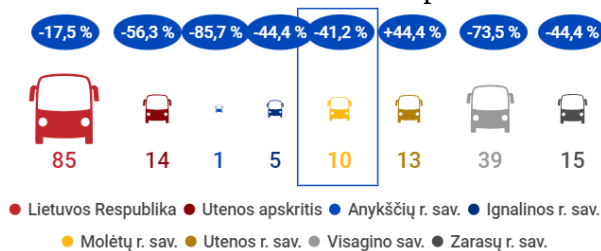
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

Vienas iš galimų būdų siekiant sumažinti degalais varomų automobilių skaičių rajone yra **elektra varomų transporto priemonių** gausinimas. Deja, 2024 m. kovo 1 d. Regitros duomenimis Molėtų rajono savivaldybėje buvo įregistruotos tik 51 elektrinė transporto priemonė, o elektromobilių įkrovos stotelių tinklas nėra pakankamas (Molėtų mieste yra nemokama 1 stotelė su dvejomis prieigomis, įkrovimo stotelė Toliejuose, Mindūnuose ir prie kelio A14 Smailių kaime).

Kitas svarbus darnaus judumo sistemos elementas yra **viešasis transportas**.

Vidutiniškai vienam Molėtų rajono savivaldybės gyventojui 2022 m. teko 10 kelionių autobusu. Tai vienas mažiausių rodiklių tarp lygintų savivaldybių (mažesnis fiksuotas Anykščių r. sav. (1 kelionė gyventojui) ir Ignalinos r. sav. (5 kelionės asmeniui), 8,5 karto mažesnis nei šalies rodiklis. 2018–2022 m. Molėtų savivaldybėje vienam gyventojui tenkančių kelionių autobusų skaičius sumažėjo 41,2 proc., kai šalyje sumažėjo 17,5 proc. Šiems pokyčiams iš dalies įtakos galėjo turėti 2020–2021 m.

vykusi Covid–19 epidemija, kurios metu viešasis transportas buvo apribotas, gyventojai skatinti naudotis asmeniniu transportu.

2.9.3.4. pav. Vidutiniškai vienam gyventojui tenkantis kelionių autobusu skaičius 2022 m. (vnt.) ir rodiklio dinamika 2018–2022 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis

2022 m. autobusų rida Molėtų rajono savivaldybėje siekė 501,2 tūkst. km, iš jų reguliariais reisais nuvažiuota 341,2 tūkst. km (68,1 proc.). Molėtų rajono savivaldybėje keleivius reguliariais reisais veža UAB „Molėtų autobusų parkas“.

2.9.4. Energetinė infrastruktūra

Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 buvo patvirtinta Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija⁹⁵ (toliau – NENS), pagal kurią Lietuvos energetikos tikslas yra gyventojų ir verslo energetikos poreikių užtikrinimas. Šios strategijos siekis yra energetinės nepriklausomybės didinimas, subalansuota ir tvari atsinaujinančių išteklių plėtra, energetikos infrastruktūros modernizavimas, energijos vartojimo efektyvumo didinimas, perėjimas nuo iškastinių prie atsinaujinančių energijos išteklių. Vienas iš svarbiausių siekių yra energetinio efektyvumo didinimas.

Centralizuotas šilumos tiekimas. Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – VERT) duomenimis, 2023 m. centralizuotas šilumos gamybos ir tiekimo paslaugas Molėtų rajono savivaldybėje teikė UAB „Molėtų šiluma“. Šiluma ir karštas vanduo tiekiamas į 1799 gyventojų butus, 24 iš jų individualūs gyvenamieji namai ir 48 įstaigos ir organizacijos. Bendras šildomas plotas sudaro 162 342 m², iš jų: gyvenamųjų patalpų – 96 682 m², įstaigų ir organizacijų – 65 660 m².

Molėtų miesto katilinėje veikia trys DKVR – 4,5 mazutu ir 2 biokuru (medžio skiedra) kūrenami katilai, bendras centrinės katilinės projektinis galingumas sudaro 24,2 MW. Bendrovė, be Molėtų miesto, gamina ir tiekia šilumą Giedraičių ir Alantos miestelių gyventojams, mokykloms ir vaikų darželiams. Giedraičių katilinėje sumontuoti 0,45 MW galios malkomis ir 0,2MW granulėmis kūrenami katilai. Alantos miestelio katilinėje sumontuoti 0,25 MW galios malkomis ir 0,25 MW granulėmis kūrenami vandens šildymo katilai.

Pagal VERT pateiktus duomenis, 2023 m. lapkričio 11 d. šilumos kaina buitiniams vartotojams Molėtų rajono savivaldybėje siekė 8,84 ct/kWh ir buvo viena mažiausių tarp lyginamų savivaldybių. Anykščių r. sav. šilumos kaina siekė 9,40 ct/kWh, Ignalinos r. sav. – 11 ct/kWh, Utenos r. sav. – 5,62 ct/kWh, Visagino sav. – 8,96 ct/kWh.

Pastatų energinio efektyvumo didinimas.

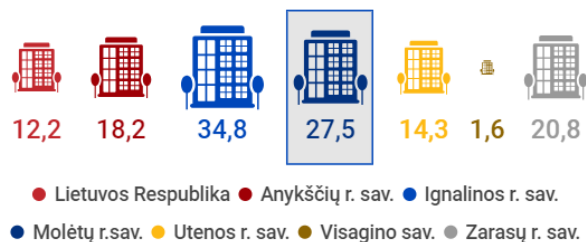
Energinis efektyvumas yra laikomas vienu pagrindinių ES klimato politikos tikslų. Seni, nekokybiški ir neekonomiški daugiabučiai yra problema tiek gyventojams, kurie išleidžia nemažą dalį savo pajamų šildymui, tiek valstybei, siekiančiai energijos efektyvumo ir nepriklausomybės didinimo. Siekiant ES tikslų ir reikalavimų iki 2050 m. pastatai turi būti pertvarkyti į beveik nulinės energijos pastatus. Tokiu būdu, siekiant sumažinti taršą, turi būti vykdomas sklandus modernizavimo procesas.

Pagal LR aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros (toliau – APVA) pateikiamus duomenis⁹⁶, 2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo renovuota 75 daugiabučiai, kurie sudarė 27,5 proc. visų potencialiai galimų renovuoti rajono daugiabučių, pagal šį rodiklį Molėtų rajono savivaldybė buvo 7 iš visų Lietuvos savivaldybių. Renovuotų daugiabučių namų dalis Molėtų rajono savivaldybėje buvo viena didžiausių (nusileido tik Ignalinos r. sav.) tarp lyginamų savivaldybių. Šalyje renovuotų daugiabučių namų 2023 m. buvo 12,2 proc., Anykščių r. sav. – 18,2 proc., Ignalinos r. sav. – 34,8 proc., Utenos r. sav. – 14,3 proc.,

⁹⁵ Aktuali redakcija Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. XIII-1288 nuo 2018-06-30.

⁹⁶ [Molėtų rajono savivaldybė | Lietuvos renovacijos žemėlapis \(apva.lt\)](https://molėtų-rajono-savivaldybė.lt/lt/tema/renovacijos-žemėlapis)

Visagino sav. – 1,6 proc., Zarasų r. sav. – 20,8 proc.

2.9.4.1. pav. Renovuotų daugiabučių namų dalis 2023 m. (proc.) palyginti su visais potencialiai renovuoti tinkamais daugiabučiais

Šaltinis: sudaryta autorių pagal APVA duomenis

Elektros energija ir apšvietimas. Elektros energijos tiekimą Molėtų rajono savivaldybėje užtikrina gyventojų pasirinkti nepriklausomi elektros tiekėjai. Į Molėtų rajoną elektros energija tiekama iš bendros Lietuvoje elektros energijos tiekimo sistemos.

Molėtų rajono savivaldybės gatvių ir kelių apšvietimo sistema (prie vietinės reikšmės kelių, gatvių važiuojamosios dalies, sankryžų, gatvių statinių, pėsčiųjų ir dviračių takų) priklauso Molėtų rajono savivaldybei, Molėtų mieste gatvių ir viešųjų erdvių apšvietimu rūpinasi UAB „Molėtų švara“.

Atsinaujinančių išteklių energetika (toliau – AIE). Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme⁹⁷ nurodytos šios su AIE naudojimo skatinimu susijusios savivaldybių funkcijos:

- rengti ir tvirtinti bei įgyvendinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planus;
- organizuojant aprūpinimą šilumos energija savivaldybės teritorijoje, siekti, kad šilumos energijos gamybai būtų naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai;
- siekti, kad viešajame transporte būtų naudojamos transporto priemonės, naudojančios atsinaujinančių išteklių energiją, elektromobiliai ir hibridinės transporto priemonės;
- kurti infrastruktūrą, reikalingą atsinaujinančių išteklių energiją ir elektros

energiją naudojančių transporto priemonių naudojimo plėtrai;

- rengti ir įgyvendinti visuomenės informavimo ir sąmoningumo ugdymo priemones, teikti konsultacijas ir rengti mokymo programas apie atsinaujinančių energijos išteklių plėtojimo ir naudojimo praktines galimybes ir naudą.

Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas, jų plėtojimas ir veiksmingas naudojimas yra vienas svarbiausių energetikos tikslų. Tai yra pasaulio ateitis, nuo kurios priklausys gyvenamosios aplinkos kokybė, socialinė ir ekonominė aplinka. Todėl siekiant formuoti tvarią energetinę infrastruktūrą yra labai svarbus institucijų įsitraukimas į procesą, tinkamų sąlygų sudarymas, suprantant atsinaujinančių energijos išteklių svarbą ir poveikį būsimoms kartoms.

VšĮ „Lietuvos energetikos agentūros“ duomenimis, 2023 m. Lietuvoje 16 savivaldybių (27 proc. visų savivaldybių) yra savanoriškai išipareigojusios įgyvendinti Europos Sąjungos klimato ir energetikos tikslus – yra pasirašiusios Merų paktą, iš kurių 14 yra parengusios tvarios energetikos veiksmų planus, o 3 yra parengusios ir stebėsenos ataskaitas. Tarp pasirašiusių Merų paktą Molėtų rajono savivaldybės nėra, tačiau yra Anykščių ir Utenos rajonų savivaldybės.

Molėtų rajono savivaldybėje yra parengtas atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas 2021–2030 m. Plane įvertina esama padėtis, atlikta savivaldybės energijos poreikių prognozė iki 2030 m., numatytos priemonės AIE naudojimo planiniam rodikliui pasiekti.

2.9.5. Inžinerinė infrastruktūra

Geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo organizavimas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija. Šią veiklą reglamentuoja LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas⁹⁸, kiti geriamojo vandens tiekimą bei nuotekų tvarkymą reglamentuojantys teisiniai dokumentai.

Molėtų rajono savivaldybės geriamojo

⁹⁷ Priimtas 2011 m. gegužės 12 d. LR Seimo sprendimu Nr. XI-1375 (suvestinė redakcija nuo 2019-10-01 iki 2019-12-31).

⁹⁸ Priimtas 2006 m. liepos 13 d. LR Seimo sprendimu Nr. X-764 (suvestinė redakcija nuo 2024-01-01).

vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą vykdo bei vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą eksploatuoja UAB „Molėtų vanduo“. „Molėtų vanduo“ tiekia geriamąjį vandenį 12,1 tūkst. vartotojų, surenka nuotekas iš 7,7 tūkst. vartotojų. Vanduo tiekiamas iš giluminių gręžinių. Bendrovė eksploatuoja 52 vandenvietes, 189,7 km vandentiekio tinklą, 10 nuotekų valymo įrenginių, 29 nuotekų perpumpavimo stotis, 80,0 km nuotekų tinklą. Bendrovė tiekia 1 150 m³ vandens per parą ir šalina bei išvalo apie 770 m³ nuotekų per parą. Apie 99 proc. viso patiekto į tinklus geriamojo vandens yra išvalytas vandens gerinimo įrenginiuose. Visos nuotekos patenkančios į centralizuotas nuotekų sistemas 100 proc. yra išvalomos.

UAB „Molėtų vanduo“ vykdo nuolatinę ir periodinę geriamojo vandens kokybės priežiūrą. Geriamasis vanduo tiriamas tiek skirstomajame tinkle tiek vandens vartojimo vietose. Tiriant geriamojo vandens kokybę atliekami mikrobiologinių, toksinių ir indikatorinių rodiklių matavimai. Toksiniai rodikliai matavimai atliekami kartą per metus. Pagal atliktus vandens tyrimus 2023 m. toksiniai rodikliai Molėtų m. ir rajono vandenyje atitinka higienos normoje HN 24:2023 nustatytus reikalavimus. Mikrobiologiniai rodikliai vieną kartą neatitiko nustatytų reikalavimų, o indikatoriniai rodikliai kaip spalva, geležis, amonis, drumstumas neatitinka daugelyje vandenviečių, kuriose nėra vandens gerinimo įrenginių. Visų neatitikimų priežastys yra nustatytos. Įmonė eksploatuoja 40 vandens nugeležinimo įrenginių, gyvenvietėse, kuriose šie įrenginiai yra pastatyti, vanduo atitinka higienos normos reikalavimus.

UAB „Molėtų vanduo“ eksploatuoja Molėtų rajono buitinių nuotekamųjų vandenų šalinimo ir valymo sistemas, kurios yra Molėtų mieste ir Naujasodžio, Giedraičių, Alantos, Inturkės, Arnionių, Toliejų, Bekupės, Bijutiškio, Giraitės gyvenvietėse, taip pat eksploatuoja 35,3 km nuotekų tinklą, kurie yra Molėtų mieste ir apie 44,7 km – Molėtų rajono gyvenvietėse, 19 nuotekų siurblių kaimiškose gyvenvietėse ir 10 Molėtų mieste. Išvalytų nuotekų kiekis Molėtų rajone

apie 280 tūkst. m³ per metus. Išvalytos nuotekos šalinamos į atvirus vandens telkinius. Buitinių nuotekų valymo metu susidaręs dumbblas Molėtų miesto valymo įrenginiuose presuojamas ir saugomas dumblo aikštelėje iš kur išvežamas ūkininkams laukų tręšimui.

2.9.6. Technologinė infrastruktūra

Informacinės technologijos, interneto naudojimas ir e. paslaugos. Sparti informacinių technologijų (toliau – IT) plėtra, interneto naudojimo pažanga įgalina viešąsias paslaugas teikiančias įstaigas, tame tarpe ir savivaldybių administracijas, greičiau pritaikyti inovatyvius sprendimus savo veikloje bei didinti elektroninėje erdvėje teikiamų paslaugų apimtį.

Siekiant technologinės ir informacinės infrastruktūros plėtros, svarbu, kad būtų prieinamos naujos kartos viešosios paslaugos, diegiami *e. demokratijos*⁹⁹ plėtrą skatinantys įrankiai, užtikrinama galimybė procesus perkelti į elektroninę erdvę ir pan.

Valstybės duomenų agentūra apie namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, pateikia apskričių lygiu. 2023 m. 78,3 proc. Utenos apskrities gyventojų turėjo asmeninį kompiuterį ir 86,5 proc. interneto prieigą. Kompiuterių rodiklis Utenos apskrityje aplenkė šalies vidurkį (atitinkamai 76,8 ir 88,6 proc.). Palyginti su 2019 m., namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį, Utenos apskrityje didėjo 4,5 proc. punktais, interneto prieigą turinčių gyventojų daugėjo 5,3 proc. punktais.

Teritorijų planavimas rajone vykdomas Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano korektūra.

Rajone gausu nekilnojamojo ir kilnojamų kultūros vertybių. Didelį rajono plotą užima saugomos teritorijos.

Auga įregistruotų transporto priemonių skaičius, tačiau elektra varomų transporto priemonių yra mažai.

⁹⁹ Lietuvoje vieningo *e. demokratijos* apibrėžimo nėra. E. demokratija apibrėžiama platesniu terminu *e. valdžia*. Anot Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, *e. valdžia* yra valstybės ir

savivaldos institucijų reguliuojamas visuomenės santykių plėtros būdas, kurio tikslas – didinti vykdomosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą, kokybiškiau ir efektyviau teikti visuomenei, verslo subjektams ir institucijoms viešąsias paslaugas ir informaciją, naudoti tam tikras informacinių technologijų teikiamas galimybes.

Kelių su patobulinta danga dalis rajone yra mažesnė nei šalies vidurkis bei Utenos apskrities vidurkis.

Mažėja autobusais keliaujančių gyventojų skaičius, vienam gyventojui tenkančių kelionių skaičius buvo vienas mažiausių iš analizuojamų teritorijų.

Šilumos kaina viena mažiausių tarp lygintų savivaldybių.

Didelė renovuotų daugiabučių namų dalis, kuri taip pat viena didžiausių iš analizuotų teritorijų.

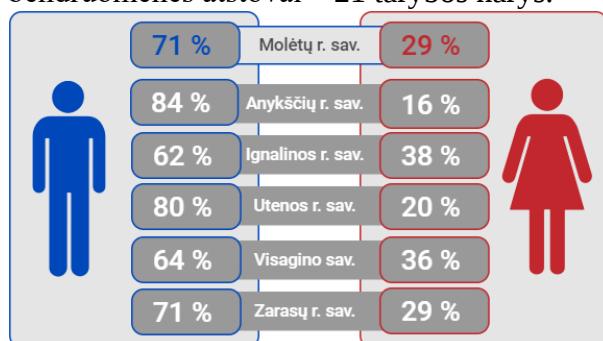
2.10. VIEŠASIS VALDYMAS

2.10.1. Organizacinė savivaldybės struktūra ir veikla

Savivaldybės funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos), kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Molėtų rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija yra **taryba**, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, vykdomoji institucija – **meras**, turintis viešojo administravimo teises ir pareigas. Šios Savivaldybės institucijos yra atsakingos už savivaldos teises įgyvendinimą.

Taryba. Molėtų rajono savivaldybės tarybą (toliau – Taryba) sudaro įstatymų nustatyta tvarka demokratiškai išrinkti Savivaldybės bendruomenės atstovai – 21 tarybos narys.

2.10.1.1. lentelė. Vyrų ir moterų santykis savivaldybių tarybose 2023–2027 m. kadencijoje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenis

2023–2027 m. kadencijai į Molėtų rajono savivaldybės tarybą išrinktos 6 moterys, kurios sudaro 29 proc. visų tarybos narių, šis rezultatas buvo vidutinis, palyginus su kitomis

analizuotomis savivaldybėmis. Anykščių r. sav. į tarybą išrinkta 16 proc. moterų (mažiausias rodiklis iš analizuotų teritorijų), Ignalinos r. sav. – 38 proc., Utenos r. sav. – 20 proc., Visagino sav. – 36 proc., Zarasų r. sav. – 29 proc.

Molėtų rajono savivaldybėje sudaryti 5 tarybos komitetai: Kontrolės, Biudžeto ir turto valdymo, Rajono plėtros, verslo ir investicijų, Kultūros, švietimo, sporto ir jaunimo reikalų bei Socialinių ir sveikatos reikalų komitetai.

Meras yra politikas, turintis savivaldybės valdžios ir viešojo administravimo įgaliojimus, atsakingas už įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir savivaldybės tarybos sprendimų tiesioginį įgyvendinimą. Iki 2014 m. Lietuvoje vietos savivaldos merą slaptu balsavimu išrinkdavo Savivaldybės taryba, ji galėjo merą ir atleisti iš pareigų. Nuo 2015 m. Lietuvoje savivaldybių merai pradėti rinkti tiesiogiai. Strateginio plėtros plano rengimo metu Molėtų rajono savivaldybės mero pareigas ėjo Saulius Jauneika.

Molėtų rajono savivaldybėje veikia **Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba** (viešasis juridinis asmuo), kurią 2023 m. sudarė 2 valstybės tarnautojų pareigybės – kontrolierė ir vyriausioji specialistė.

LR vietos savivaldos įstatyme¹⁰⁰ buvo įteisinti **seniūnijos** ir **seniūno** institutai. Savivaldybių seniūnijos buvo sukurtos buvusių žemesnės pakopos savivaldybių (apylinkių, gyvenviečių, rajonų miestų) pagrindu. Molėtų rajono savivaldybėje yra įsteigta 11 seniūnijų.

Žmogiškieji ištekliai. Vadovaujantis Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir administracijos 2022 m. veiklos ataskaita, Molėtų rajono savivaldybėje nustatytas didžiausias leistinas Molėtų rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičius siekia 150. Savivaldybės administracijos struktūrą sudaro 13 skyrių ir 4 specialistai, neįeinantys į struktūrinius padalinius. 80 darbuotojų dirba pagal darbo sutartis, iš jų 37 – administracijoje, 43 seniūnijose. Patvirtinta valstybės tarnautojų pareigybių – 63, iš jų 52

¹⁰⁰ Priimtas 1994 m. liepos 7 d. LR Seimo Nr. I-553 (suvestinė redakcija 2023-07-06 – 2023-08-31).

administracijoje, 11 – seniūnijose.

2.10.2. Komunikacija ir ryšiai

Reaguodama į augantį interneto vartojimą, Molėtų rajono savivaldybės administracija sistemingai diegia informacines ir ryšių technologijas, padedančias įtraukti rajono gyventojus į Savivaldybės valdymą ir skatinančias viešojo valdymo atvirumą ir atsakomybę, mažinant administracinę naštą. Tokiu būdu Molėtų rajono savivaldybės administracija ne tik tobulina viešąjį valdymą, gerina teikiamų paslaugų prieinamumą, bet ir formuoja teigiamą Savivaldybės įvaizdį. Plečiantis interneto ir kitų elektroninių paslaugų tinklų, ypač mobiliųjų technologijų, prieinamumui ir naudojimui, Molėtų rajono savivaldybės administracija daugelį paslaugų perkelia į elektroninę erdvę, diegia **e. demokratijos**¹⁰¹ plėtrą skatinančius įrankius ir pan.

Molėtų rajono savivaldybės elektroninių paslaugų teikimo procesai apibūdinami trimis pakopomis:

- informacinis lygis;
- vienus sės sąveikos lygis (atsisiunčiamos formos);
- dvipusės sąveikos lygis (elektroninės formos).

Molėtų rajono savivaldybėje dvipusės sąveikos lygio paslaugos sudaro didesnę dalį visų teikiamų paslaugų, kurios centralizuotai teikiamos per elektroninius valdžios vartus. Dalis paslaugų priklauso informaciniam ir vienus sės sąveikos lygiams, kurios teikiamos www.moletai.lt svetainėje. Internetiniame puslapyje daugelis teikiamų paslaugų turi aktyvias nuorodas, kurias paspaudus naudotojai yra nukreipiami į paslaugos suteikimo internetinį puslapį. Elektroninės paslaugos taip pat teikiamos centralizuotose Teritorijų planavimo dokumentų (TPDRIS, ŽPDRIS), Civilinės metrikacijos (MGVDIS),

¹⁰¹ Lietuvoje vieningo *e. demokratijos* apibrėžimo nėra. E. demokratija apibrėžiama platesniu terminu *e. valdžia*. Anot Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, *e. valdžia* yra valstybės ir savivaldos institucijų reguliuojamas visuomenės santykių plėtros

būdas, kurio tikslas – didinti vykdomosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą, kokybiškiau ir efektyviau teikti visuomenei, verslo subjektams ir institucijoms viešąsias paslaugas ir informaciją, naudoti tam tikras informacinių technologijų teikiamas galimybes.

Socialinės paramos (SPIS) sistemose.

Visa informacija, reikalinga Molėtų rajono savivaldybės administravimo funkcijoms atlikti, sukaupta ir saugoma elektroniniu pavidalu. Daugelis darbo vietų kompiuterizuotos tiek Molėtų rajono savivaldybės administracijoje, tiek biudžetinėse įstaigose, t. y. vadovams sudaryta galimybė vadovauti iš savo kompiuterizuotų darbo vietų, o darbuotojams – kaupti informaciją pagal savo atliekamas funkcijas.

E. paslaugos yra sąlyginai nauja technologinės aplinkos progreso paskatinta inovacija, pasireiškianti tiek viešojo valdymo, tiek verslo erdvėse, kurios, plečiantis interneto ir kitų elektroninių paslaugų tinklui, ypač mobiliųjų technologijų prieinamumui ir naudojimui, sparčiai populiarėja.

Asmenys savivaldybėje aptarnaujami taikant vieno langelio principą decentralizuotu būdu.

Nuo 2023 m. gegužės mėn. Molėtų rajono savivaldybės administracija ir visos savivaldybės įstaigos pradėjo naudoti Dokumentų valdymo bendrąją informacinę sistemą DBSIS ir nauji dokumentai tvarkomi joje. Pereinamuoju laikotarpiu dėl skirtingų funkcionalumo galimybių Administracijoje laikinai naudojamos abi DVS.

2022 m. užregistruoti 3 547 gauti dokumentai, išsiųsta adresatams 2 446 savivaldybės vadovų pasirašyti dokumentai. Teisės aktų projektai ir projektų antikorupcinio vertinimo pažymos buvo viešinami portale TAIS, savivaldybės interneto svetainėje, norminiai teisės aktai paskelbti valstybės registre TAR.

Interneto svetainėje GIS pagrindu viešai publikuojami Molėtų miesto inžinerinių tinklų, rajono medžiotojų klubų ribų, reklamų leidimų, topografinių ir išpildomųjų nuotraukų, regiono ITVP projektų, želdynų, melioracijos, šilumos ūkio, vandens ir nuotekų tvarkymo, priešgaisrinių hidrantų žemėlapiai¹⁰².

Komunikacija su visuomene. Molėtų rajono savivaldybės administracija aktyviai siekia didesnės gyventojų įtraukties į rajono gyvenimą, vystymą, valdymą. Savivaldybė informuoja visuomenę apie Molėtų rajono

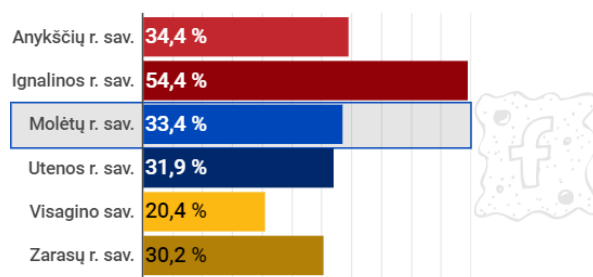
¹⁰² Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. veiklos ataskaita

savivaldybės administracijos veiklą svarbiausias aktualijas pateikdama įvairiomis žiniasklaidos priemonėmis: rajono ir respublikinėje spaudoje, interneto dienraščiuose, Savivaldybės svetainėje, Savivaldybės paskyroje socialiniuose tinkluose „Facebook“ ir Youtube.

Molėtų rajono savivaldybės administracijos pirminės komunikacijos priemonė – institucijos internetinis puslapis www.moletai.lt

Vis didesnę vietą šiuolaikiniame gyvenime užima socialiniai tinklai. Socialiniai tinklai tampa vis patogesniu įrankiu valdžiai tiesiogiai bendrauti su piliečiais internetinėje erdvėje, kur patogų ne tik pateikti aktualijas, bet ir paklausti, diskutuoti, išklausti, išgirsti, pamatyti. Socialiniai tinklai ir patiems gyventojams šiandien yra vienas patraukliausių mechanizmų dėl prieinamumo, patogaus naudojimo. Molėtų rajono savivaldybės Facebook paskyroje pateikiama susisteminta aktuali informacija rajono gyventojams. 2023 m. Facebook paskyra turėjo 5,6 tūkst. sekėjų, 2024 m. kovo mėn. – 5,9 tūkst. sekėjų.

Siekiant įvertinti gyventojų pasiekiamumą per Molėtų rajono savivaldybės socialinio tinklo Facebook paskyrą, buvo skaičiuojama kiek procentų tikslinės grupės, t. y. Molėtų rajono savivaldybės gyventojų, pasiekia naujienos ar įrašai Facebook socialiniame tinkle (sekėjų skaičius lygintas su gyventojų skaičiumi). 2023 m. rugsėjo mėn. Molėtų rajono savivaldybės administracijos Facebook kanalu buvo pasiekiami 33,4 proc. rajono gyventojų, tuo tarpu Anykščių r. sav. Facebook pasiekė 34,4 proc. gyventojų, Ignalinos r. sav. – daugiau nei pusę (54,4 proc.) gyventojų, Utenos r. sav. – 31,9 proc., Visagino sav. – 20,4 proc., Zarasų r. sav. – 30,2 proc. gyventojų. 2024 m. Molėtų r. sav. Facebook kanalu buvo pasiekiami 35,7 proc. rajono savivaldybės gyventojų.

2.10.2.1. pav. Gyventojų įtrauktis savivaldybių Facebook paskyroje 2023 m. lapkričio mėn. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal savivaldybių Facebook paskyrų duomenis

Youtube platformoje yra sukurta Molėtų rajono savivaldybės paskyra, turinti 167 prenumeratorius, paskyroje įkelta 233 vaizdo įrašai. Reguliariai keliamos savivaldybės tarybos posėdžių transliacijos. Vaizdo įrašai sulaukia nuo 40 iki 650 peržiūrų.

Molėtų rajono savivaldybės administracija kitais socialiniais tinklais, išskyrus Facebook ir Youtube, nesinaudoja.

2.10.3. Gyventojų įtraukimas į viešojo valdymo procesus

Visuomenės narių tiesioginis įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus yra siektinas, norint užtikrinti operatyvų valdžios reagavimą į Molėtų rajono savivaldybės vykstančius ekonominius, socialinius pokyčius ir atitinkamą sprendimų priėmimą, kurie sudarytų sąlygas darniai ekonominei ir socialinei miesto plėtrai. Vienas pagrindinių piliečių įtraukimo į viešojo valdymo įtraukimą mechanizmų yra rinkimų teisė – t. y. teisė rinkti atstovus į savivaldybių tarybą. Nuo 2015 m. vykdomi ir tiesioginiai mero rinkimai. 2023 m. vykusiuose savivaldybių tarybų rinkimuose balso teisę turinčių Molėtų rajono savivaldybės gyventojų aktyvumas siekė 49,05 proc. ir buvo vienas mažiausių tarp lyginamų savivaldybių. Anykščių r. sav. aktyvumas siekė 50,16 proc., Ignalinos r. sav. – 54,65 proc., Utenos r. sav. – 59,96 proc., Visagino sav. – 47,42 proc., Zarasų r. sav. – 54,3 proc. Savivaldybėje taip pat yra įgyvendinamas Molėtų rajono savivaldybės mokinių dalyvaujamas biudžetas, kuriam parengtas dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvos projektų atrankos ir finansavimo tvarkos aprašas. Dalyvaujamojo biudžeto tikslas –

skatinti mokinių iniciatyvas, tobulinti finansinio raštingumo ir verslumo įgūdžius, gilinti žinias apie mokyklos biudžeto sudarymą, didinti mokinių įsitraukimą į mokyklos veiklas ir kurti atvirą sprendimų priėmimo kultūrą. Molėtų mieste taip pat aktyviai veikia seniūnaičiai, yra 4 seniūnaitijos (Liepų, Pavasario, Senamiesčio ir Žirmūnų).

Mažiau nei trečdalį Molėtų rajono savivaldybės tarybos narių sudaro moterys.

Molėtų rajono savivaldybės administracijos ir pavaldžių įstaigų e. paslaugų apimtys didėja.

Rajono gyventojų aktyvumas tarybų ir mero rinkimuose žemesnis nei kitose analizuotose savivaldybėse.

Savivaldybėje aktyviai veikia seniūnaičiai, įgyvendinamas dalyvaujamas biudžetas.

4. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ

DEMOGRAFINĖ APLINKA			
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
- Auganti, teigiama neto migracija - Neto tarptautinė ir vidinė migracija 2022 m. buvo teigiama - Didėjantis darbingo amžiaus žmonių skaičius visuomenėje - Lėčiau nei šalies vidurkis augantis demografinės senatvės koeficientas	- Mažėjantis gyventojų skaičius - Mažėjanti vaikų dalis visuomenėje, sparčiai mažėjantis gimstamumas - Neigiama natūrali gyventojų kaita	- Sąlygų mokytis, dirbti ir gyventi gerinimas - Darbo vietų kūrimas ir kūrimo skatinimas - Jaunų šeimų pritraukimas patrauklia infrastruktūra, reikiamomis paslaugomis, aukštesniu darbo užmokesčiu	- Demografinės senatvės koeficiento blogėjimas turės įtakos socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų gavėjų skaičiaus augimui ateityje, tokios infrastruktūros poreikiui - Mažėjant gyventojų skaičiui dalis viešosios infrastruktūros gali tapti nebeaktuali, neišnaudojamas pilnas potencialas

EKONOMINIS VYSTYMASIS			
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
Makroekonomika ir verslas - Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, augo sparčiausiai tarp lygintų teritorijų, sparčiai augo ir materialinės investicijos - Palyginti su 2018 m. duomenimis, SVV subjektų skaičius Molėtų rajono savivaldybėje išaugo daugiau nei 37 proc.	Makroekonomika ir verslas - Mažesnis nei vidutiniškai šalyje veikiančių ūkio subjektų skaičius tenkantis 1000 gyventojų	Makroekonomika ir verslas - Intensyvesnė parama SVV - Gamtai draugiškos pramoninės zonos kūrimas - Tinkamas investicinio kapitalo panaudojimas bei ūkio vystymosi sparta gali įtakoti savivaldybės konkurencingumo augimą vietos bei tarptautiniu mastu - Aktyvių informacijos, rinkodaros priemonių taikymas, infrastruktūros pritaikymas siekiant pritraukti vietos ir užsienio investuotojus	Makroekonomika ir verslas - Nepakankamas verslininkų dėmesys inovacijoms, aukštosios technologijoms gali stabdyti verslo plėtrą ir savivaldybės išsivystymo lygį ateityje - Verslo poreikius atitinkančių žmogiškųjų išteklių nebuvimas
Darbo rinka - Žemas, artimas šalies lygiui ir žemėjantis gyventojų nedarbo lygis - Moterų DU aukštesnis nei vyrų, priešingai nei šalyje	Darbo rinka - Nedingę gyventojų užimtumas - Žemesnis nei šalies vidutinis mėnesinis darbo užmokestis	Darbo rinka - Profesinio, aukštojo mokslo plėtra savivaldybėje padėtų pritraukti talentus ir „užsiauginti specialistus“ savivaldybėje - Skatinamos TUI ir MI padėtų kilti ir vidutiniam mėnesiniam DU	Darbo rinka - Mažėjant gyventojų skaičiui, mažės ir darbo jėgos rezervas, kvalifikuotų darbuotojų pasiūla
Žemės ūkis - Dvigubai padaugėjo	Žemės ūkis - Nepalankios	Žemės ūkis - Žemės ūkių	Žemės ūkis - Nepakankamas ūkininkų

EKONOMINIS VYSTYMASIS

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
užaugintos bendrosios žemės ūkio produkcijos - Didžiausia dalis ūkių savivaldybėje – maži, iki 5 ha - Auganti žemės vertė ir kaina (miesto gyventojų noras kurti rajone)	ūkininkauti vietovės (vyrauja prastos ūkinės vertės žemės) - Mokestinės politikos netolygumai realiai ūkininkaujantiems asmenims (žemės mokesčio didėjimas)	modernizacija - Žemės ūkio ir maisto sektoriaus skaitmenizacija - Trumpų maisto tiekimo grandinių diegimas - Kooperacijos skatinimas, užtikrinantis konkurencingumą - Naujų technologijų naudojimas mažuose ir vidutiniuose ūkiuose	dėmesys ekologiniam ūkininkavimui mažins jų konkurencingumą rinkoje - Hidrometeorologinės sąlygos ir klimato kaitos problema prisideda prie mažėjančios bendrosios žemės ūkio produkcijos
Statyba ir gyvenamasis fondas - Tarp veikiančių ūkio subjektų savivaldybėje – nemaža dalis įmonių veikiančių statybos sektoriuje - Didėjantis baigtų statyti gyvenamųjų pastatų skaičius - Didesnis nei vidutiniškai šalyje naudingas plotas, tenkantis vienam gyventojui ir vienas didžiausių tarp lygintų savivaldybių	Statyba ir gyvenamasis fondas - Lėtai augantis gyvenamasis būstų fondas - Lėtai augantis statybos įmonių skaičius savivaldybėje	Statyba ir gyvenamasis fondas - Investicijų pritraukimas padidintų statybų apimtį ir naujų pastatų statybą - Statybos sektoriaus plėtra didinant viešųjų investicijų projektų, finansuojamų iš ES ir kitų finansavimo šaltinių, įgyvendinimo apimtį	Statyba ir gyvenamasis fondas - Mažėjantis gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų poreikis ateityje dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo - NT sektoriaus nestabilumas dėl ekstremalių situacijų, pandemijų įtakos
Turizmas, kultūros ir gamtos paveldas - Vienas didžiausių regione apgyvendintų turistų ir nakvynių skaičius - Augantis apgyvendinimo įstaigų ir maitinimo įstaigų skaičius - Gausu kultūrinių ir istorinių objektų - Patraukli, aktuali informacija apie turizmą rajone pateikiama Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro internetinėje svetainėje, kurios lankytojų skaičius didėja - Augantis sekėjų skaičius internete	Turizmas, kultūros ir gamtos paveldas - Apgyvendinimo paslaugų teikėjų vergus registravimasis VTAT, nesurenkami oficialūs statistiniai duomenys - Didelė sezoniškumo įtaka turizmui - Mažas užsienio turistų skaičius savivaldybėje	Turizmas, kultūros ir gamtos paveldas - Intensyvesnė informacijos apie Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje teikiamas turizmo paslaugas bei produktus sklaida šalyje bei užsienyje, bendradarbiavimas ir jo skatinimas su kaimyninėmis šalimis - Kultūros ir gamtos paveldo objektų įveiklinimas turizmo paslaugų pasiūlos plėtrai - Galimybė kurti naujus turizmo produktus, didinti turizmo paslaugų prieinamumą	Turizmas, kultūros ir gamtos paveldas - Maža turistinių ir rekreacinių paslaugų bei objektų pasiūla ar prieinamumas mažins turistų srautus ateityje - Didėjanti konkurencija

ŠVIETIMAS

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
- Aukšta į bendras klases integruotų mokinių su	- Mažėjantis bendrojo ugdymo mokinių ir	- Jaunų, motyvuotų ir kvalifikuotų pedagogų	- Pedagogų darbo krūvio mažėjimas dėl

specialiaisiais ugdymo poreikiais dalis - Daug aukštos kvalifikacijos mokytojų - Sparčiai auganti vaikų, dalyvaujančių priešmokykliniame ir ikimokykliniame ugdyme, dalis iš analizuotų teritorijų - Viena mažiausių išsilavinimo neįgijusių BUM mokinių dalis iš analizuotų teritorijų - Didesnė nei šalyje ir kitose analizuotose teritorijose mokinių, dalyvaujančių neformaliojo švietimo veiklose, dalis - Gerai besimokančių ir aukštus rezultatus pasiekusių mokinių skatinimas - Auganti ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą lankančių vaikų dalis	klasių skaičius - Mažiausias BUM mokinių skaičius vienoje klasėje, palyginti su šalies ir kitų analizuotų teritorijų rodikliais - Aukšta ir auganti pensinio amžiaus mokytojų dalis, nepakankamas jaunų pedagogų pritraukimas į savivaldybę - Mažesnė nei šalyje BUM pedagoginių darbuotojų vyrų dalis - Sparčiau nei kitose analizuotose teritorijose mažėjantis pedagoginių darbuotojų skaičius - Modernios mokymo bazės ir mokymo priemonių trūkumas	pritraukimas į rajoną - Švietimo įstaigų ugdymo aplinkos ir infrastruktūros kokybės gerinimas - Švietimo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas - Švietimo įstaigų tinklo pertvarka - Bendradarbiavimo skatinimas tarp gimnazijos mokinių ir profesinės mokyklos - Švietimo įstaigų autonomiškos pavėžėjimo sistemos sukūrimas - Intensyvesnis bendradarbiavimas tarp švietimo institucijų	mažėjančio mokinių skaičiaus - Lėšų trūkumas švietimo išteklių, ugdymo priemonių įsigijimui, ugdymo procesų modernizavimui - Pagalbos specialistų poreikio augimas ugdymo įstaigose - Nuolat besikeičianti nacionalinė švietimo politika
--	--	---	---

KULTŪRA IR MENAS			
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
- 1 000-iui gyventojų teko dvigubai daugiau profesionaliojo meno renginių, nei vidutiniškai šalyje - Augantis Molėtų rajono savivaldybės muziejų lankytojų skaičius, šio rodiklio augimas buvo didžiausias tarp lyginamų teritorijų - Nors kultūros centro renginių buvo rengiama mažiau, tačiau dalyvių skaičius sumažėjo perpus lėčiau - Vienas didžiausių iš analizuotų teritorijų apsilankymų skaičius bibliotekose, tenkantis vienam gyventojui	- Kultūros įstaigų virtualios aplinkos patrauklumo trūkumas - Tarp analizuotų teritorijų vienas mažesnių mėgėjų meno kolektyvų dalyvių skaičius 1 000-iui gyventojų - Kvalifikuotų žmoniškųjų išteklių trūkumas - Kultūros paslaugų trūkumas periferinėse rajono teritorijose	- Motyvuotų ir kvalifikuotų kultūros ir meno darbuotojų pritraukimas į savivaldybę - Kultūros infrastruktūros modernizavimas ir plėtra - Kultūros renginių ir kultūros paslaugų kokybės didinimas, profesionalaus meno sklaida - Kultūros paveldo objektų įveiklinimas - Įvairių socialinių grupių įtraukimas į kultūrinį, bendruomeninį gyvenimą	- Ateityje mažėsiantis gyventojų kultūrinis aktyvumas dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus - Mažėjanti naujų, patrauklių šiuolaikinių poreikių atitinkančių meno mėgėjų kolektyvų pasiūla

SPORTAS			
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
- Išplėtotą sporto ir sveikatingumo infrastruktūrą rajone ir mieste	- Sporto infrastruktūros atnaujinimo poreikis - Vienas mažiausių 1 000-iui gyventojų tenkančių	- Motyvuotų trenerių ir sporto specialistų pritraukimas į savivaldybę	- Mažėjantis gyventojų ir vaikų fizinis aktyvumas bei mažėjanti motyvacija sportuoti

- Susiklosčiusios atskirų sporto šakų tradicijos rajone (krepšinis, orientacinis sportas, rankinis) - Didėjantis sveikos gyvensenos ir sportinės veiklos poreikis	- sportuojančių sporto organizacijose asmenų skaičius tarp lyginamų teritorijų - Nepakankamas sporto infrastruktūros užimtumas - Seniūnijose sporto veikla grindžiama asmeninėmis iniciatyvomis - Ribotas sporto infrastruktūros prieinamumas dėl neefektyvaus susisiekinimo	- Gyventojų fizinio aktyvumo, sveikos gyvensenos iniciatyvų skatinimas - Sporto infrastruktūros kokybės ir prieinamumo gerinimas - Galimybė pritraukti verslo investicijas (privacias) į sporto sektorių - Neformaliojo vaikų švietimo programų įvairovės didinimas - Aktyvaus laisvalaikio, vasaros stovyklų ir sveikatinimo paslaugų įvairovės didinimas	- Fizinio aktyvumo pratybas pakeičia vienkartiniai metiniai masiniai renginiai - Į sportinę veiklą įsijungia daug neprofesionalių sporto mėgėjų, neturinčių reikiamos kompetencijos
--	---	--	--

NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS IR JAUNIMO POLITIKA

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
- Veiklą vykdo nevyriausybinių ir bendruomeninės organizacijos - Savivaldybėje veikia dvi VVG - Vienas didžiausių kaimo bendruomenių skaičius iš lygintų teritorijų - Aktyviai įgyvendinama jaunimo politika - Vykdoma vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programa	- Vienas iš sparčiausiai mažėjančių jaunimo skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, palyginus su analizuotomis teritorijomis - Silpnas NVO vaidmuo	- NVO, jaunimo organizacijų, bendruomenių projektų vykdymas, savanoriškos veiklos skatinimas - Jaunų asmenų pritraukimas į jaunimo organizacijas, su jaunimu dirbančias organizacijas bei neformalias jaunimo grupes - Paslaugų pirkimas iš NVO - Neformalių grupių stiprinimas, palaikymas - Mobilaus darbo su jaunimu rajone plėtra	- Žemas jaunimo nuo 19 metų įsitraukimas į atviro jaunimo centro vykdomas veiklas - Priemonių, skirtų užtikrinti jaunimo sugrįžimą į Molėtų rajono savivaldybę po studijų, stoka - Bendruomeniškumo, gyventojų aktyvumo stoka

SOCIALINĖ APLINKA

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
Sveikatos priežiūra - Mažėjantis ir vienas žemiausių iš lyginamų teritorijų apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 100-ui gyventojų - Mažiausias iš analizuojamų teritorijų ir mažėjantis hospitalinių susirgimų skaičius, tenkantis dešimčiai tūkstančių gyventojų - Reguliariai sportuojančių suaugusiųjų dalis didesnė nei vidutiniškai šalyje	Sveikatos priežiūra - Molėtų rajono savivaldybėje išvengiamo mirtingumo rodiklis buvo vienas aukščiausių iš lygintų teritorijų ir siekia beveik 80 proc. - Tikėtina gyvenimo trukmė tarp vyrų ir moterų skiriasi 10 metų ir yra trumpesnė nei daugelio lygintų savivaldybių - Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų didžiausias tarp lygintų teritorijų - Sergančiųjų psichikos	Sveikatos priežiūra - Kvalifikuotų sveikatos priežiūros specialistų pritraukimas į savivaldybę - Sveikatos priežiūros įstaigų aprūpinimas modernia, šiuolaikine medicinos technika bei įstaigų modernizavimas - Palaikomojo gydymo ir slaugos paslaugų plėtra - Gyventojų fizinio aktyvumo ir sveikos gyvensenos skatinimas - Intensyvus visų amžiaus grupių gyventojų dalyvavimo sveikatos	Sveikatos priežiūra - Žmogiškųjų išteklių ir infrastruktūros poreikis sveikatos apsaugai ateityje - Blogėjanti gyventojų sveikata dėl netinkamo gyvenimo būdo - Neaiški ir dažnai besikeičianti sveikatos priežiūros nacionalinė politika, sveikatos priežiūros specialistų trūkumas, jų amžiaus vidurkio didėjimas - Ekstremalių situacijų, pandemijų neigiama įtaka sveikatos sektoriui

SOCIALINĖ APLINKA

STIPRYBĖS

SILPNYBĖS

GALIMYBĖS

GRĖSMĖS

ligomis ir elgesio sutrikimais skaičius Molėtų rajono savivaldybėje buvo didžiausias tarp lyginamų teritorijų

- Suaugusiųjų dalis, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, Molėtų rajone buvo žemesnė nei vidutiniškai šalyje
- Nusidėvėjusi sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūra ir įranga
- Neefektyvi gydytojų pritraukimo į rajoną sistema

prevencinėse programose skatinimas

Socialinė aplinka

- Sparčiai mažėjantis socialinę paramą gaunančių šeimų skaičius
- Sparčiausiai iš analizuotų teritorijų mažėjantis vaikų, kuriems nustatyta globa, skaičius
- Už šalies lygį didesnis socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius 1 000-iui gyventojų
- Vienas mažiausių iš analizuotų teritorijų ir sparčiai mažėjantis socialinių pašalpų gavėjų skaičius 1 000-iui gyventojų

Socialinė aplinka

- Sparčiai augantis vaikų, galimai patyrusių smurtą, skaičius
- Didesnis nei šalies asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumas, tenkantis 1 000-iui darbingo amžiaus gyventojų, skaičius
- Didžioji dalis socialinių paslaugų sukoncentruota Molėtų mieste
- Pritaikytos infrastruktūros trūkumas asmenims, turintiems įvairių negalių (judėjimo, regėjimo, klausos ir kt.)

Socialinė aplinka

- Galimybė gauti reikiamas ir įvairiapuses socialines paslaugas kuo arčiau savo gyvenamosios vietos ar namuose
- Savanorių, NVO, bendruomenių įtraukimas į socialinių paslaugų teikimą
- Tarpinstitucinio bendradarbiavimo plėtojimas

Socialinė aplinka

- Nepakankamas socialinių paslaugų prieinamumas skatins socialinės atskirties didėjimą
- Augantis socialinių darbuotojų, atvejo vadybininkų poreikis ateityje
- Asmenų, turinčių įvairių priklausomybių, skaičiaus augimas
- Socialinės apsaugos poreikio ir išlaidų šioms paslaugoms augimas dėl senstančios visuomenės
- Ekstremalių situacijų, pandemijų neigiamą įtaką socialinės paramos sektoriui (darbo netekę asmenys, didesnis socialinių išmokų poreikis)

Viešasis saugumas

- Savivaldybėje užtikrinama priešgaisrinė ir civilinė sauga
- Iš analizuotų teritorijų vienas sparčiausiai mažėjančių kelių eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, skaičius
- Sumažėjęs gaisrų skaičius
- Išplėtoti kolektyvinių apsaugos statinių (KAS) infrastruktūra

Viešasis saugumas

- Mažėjantis ištirtų nusikalstamų veikų skaičius
- Mažėjantis pareigūnų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų
- Nepakankamas gyventojų sąmoningumas saugant savo ir kitų turtą

Viešasis saugumas

- Nusikalstamumo prevencinių programų vykdymas
- Teisės pažeidimų prevencijos užtikrinimas
- Saugios aplinkos formavimas, užtikrinant infrastruktūros plėtrą ir kūrimą
- Savanorystės skatinimas, propaguojant jaunų žmonių pilietiškumą, aktyvumą priešgaisrinės saugos srityje, policijos veikloje ir kt.
- Bendruomenės savitarpio

Viešasis saugumas

- Gyventojų abejingumas ir nepilietiškumas

SOCIALINĖ APLINKA			
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
		saugos bendradarbiavimo iniciatyvų skatinimas	ir

APLINKOS APSAUGA IR ATLIEKŲ TVARKYMAS			
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
Aplinkos apsauga - Iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekio sumažėjimas buvo didžiausias iš visų analizuotų teritorijų	Aplinkos apsauga	Aplinkos apsauga - Aplinkosauginio švietimo vykdymas siekiant efektyvaus atliekų rūšiavimo, mažinimo ir gamtinės aplinkos tausojimo - Aplinkos apsaugos prevencinių priemonių ir monitoringo vykdymas	Aplinkos apsauga - Ribotos finansinės galimybės šalinti žalingą aplinkos poveikį
Atliekų tvarkymas - Trečdaliu sumažėjo žmonių, kuriems tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė - Vykdomas maisto atliekų surinkimas	Atliekų tvarkymas - Ne visi gyventojai ir ūkio subjektai tinkamai naudojami atliekų surinkimo paslaugomis - Antrinių žaliavų surinkimo aikštelių trūkumas kaimiškose vietovėse	Atliekų tvarkymas - Atliekų tvarkymo infrastruktūros gerinimas ir plėtra	Atliekų tvarkymas - Nepakankamas gyventojų sąmoningumas rūšiuojant atliekas, tausojant gamtinę aplinką

TERITORIJŲ PLANAVIMAS, TRANSPORTAS, ENERGETINĖ IR INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA			
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
Teritorijų planavimas ir paveldosauga - Planuojant teritorijas vadovaujama Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano korektūra - Molėtų rajono savivaldybėje įregistruotos 710 kultūros vertybių, tarp lyginamų savivaldybių Molėtų rajono savivaldybėje kultūros vertybių buvo registruota daugiausiai - Savivaldybės teritorijoje daug gamtos paveldo objektų	Teritorijų planavimas ir paveldosauga - Nepakankamas gamtos paveldo objektų įveiklinimas turizmui	Teritorijų planavimas ir paveldosauga - Gamtos ir kultūros vertybių geresnis įveiklinimas turizmui, savivaldybės turistinio patrauklumo didinimui	Teritorijų planavimas ir paveldosauga - Nepakankamas gamtos ir kultūros paveldo vertybių ir objektų patrauklumas - Nepakankama informacija apie kilnojamąsias kultūros paveldo vertybes
Transportas ir susisiekimas - Sparčiai didėjantis (tačiau bendrai mažas) dviračių takų ilgis - Vyksta keleivių pervežimas vietinio	Transportas ir susisiekimas - Kelių su patobulinta danga dalis gerokai mažesnė, nei šalies vidurkis - Grunto kelių dalis	Transportas ir susisiekimas - Kelių infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra - Pėsčiųjų ir dviračių takų tinklo plėtra, esamų takų būklės gerinimas	Transportas ir susisiekimas - Dėl intensyvaus kelių naudojimo, augantys priežiūros kaštai ir avaringumas - Ribotas alternatyvių

TERITORIJŲ PLANAVIMAS, TRANSPORTAS, ENERGETINĖ IR INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

STIPRYBĖS

reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais

SILPNYBĖS

- didesnė nei vidutiniškai šalyje
- Sparčiausiai iš analizuotų teritorijų didėjantis ir aukštesnis nei šalyje gyventojų automobilizacijos lygis
- Mažas elektra varomų transporto priemonių ir įkrovimo stotelių skaičius
- Mažėjantis ir vienas iš mažiausių tarp analizuotų savivaldybių kelionių autobusu, tenkančių vienam gyventojui, skaičius

GALIMYBĖS

- Ekologiškų transporto priemonių naudojimo skatinimas, sąlygų tam sudarymas
- Dalinimosi transporto priemonėmis plėtojimas

GRĖSMĖS

transporto priemonių, viešojo transporto rinkimasis

Energetinė infrastruktūra

- Savivaldybėje vykdomas centralizuotas šildymo tiekimas gyventojams
- Viena mažiausių tarp lyginamų savivaldybių šilumos energijos kaina
- Sparčiai vykdomas daugiabučių namų modernizavimas, viena didžiausių renovuotų daugiabučių dalis iš analizuotų teritorijų ir 7 vieta tarp savivaldybių šalyje
- Molėtų rajono savivaldybėje yra parengtas atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas 2021–2030 m.

Energetinė infrastruktūra

- Savivaldybė nėra pasirašiusi Merų pakto dėl savanoriško Europos Sąjungos klimato ir energetikos tikslų įgyvendinimo
- Įvairesnių energijos šaltinių plėtojimo trūkumas

Energetinė infrastruktūra

- Pastatų modernizavimas didinant energijos efektyvumą
- Šilumos tiekimo infrastruktūros atnaujinimas naudojant alternatyvius bei atsinaujinančius energijos šaltinius
- Spartesnis vykdomas kelių ir gatvių bei perėjų apšvietimo infrastruktūros atnaujinimas
- Didesnis atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas verslo įmonėse
- Valstybės politika yra skatinanti didinti atsinaujinančių ir alternatyvių energijos išteklių naudojimą energijos gamybos srityje

Energetinė infrastruktūra

- Nerenovuotų daugiabučių namų nepatrauklumas naujakuriams
- Augantys energetikos išteklių kaštai

Inžinerinė ir technologinė infrastruktūra

- Apie 99 proc. viso patiekto į tinklus geriamojo vandens yra išvalytas vandens gerinimo įrenginiuose
- Visos nuotekos patenkančios į centralizuotas nuotekų sistemas 100 proc. yra išvalomos
- Plėtojamas *e.demokratijos* principas,

Inžinerinė ir technologinė infrastruktūra

Inžinerinė ir technologinė infrastruktūra

- Centralizuoto vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklų abonentų skaičiaus augimas dėl vykdomų infrastruktūrinių plėtros projektų
- Galimybė racionaliau naudoti vandens išteklius ir prisidėti prie aplinkos išsaugojimo
- Paviršinių nuotekų

Inžinerinė ir technologinė infrastruktūra

- Nepalankios hidrometeorologinės sąlygos ir stiprėjančių bei gausėjančių liūčių ar sausrų patiriamų nuostolių tikimybė dėl klimato kaitos

TERITORIJŲ PLANAVIMAS, TRANSPORTAS, ENERGETINĖ IR INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
plečiamos elektroniniu būdu siūlomos savivaldybės paslaugos		infrastruktūros vystymas atliepian klimato kaitos iššūkius	

VIEŠASIS VALDYMAS

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS	GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
- Plėtojamos e-paslaugos, savivaldybės internetiniame puslapyje aktyviomis nuorodomis pateikiamas paprastas būdas šias paslaugas užsisakyti - Savivaldybės administracija su visuomene komunikuoja per įvairias žiniasklaidos priemones, socialinius tinklus, interneto svetaines - Facebook publikacijos pasiekia apie trečdalį savivaldybės gyventojų	- Moterų dalis savivaldybės taryboje nesiekė nei trečdalio (29 proc.)	- Jaunų specialistų pritraukimas - E-paslaugų tobulinimas ir plėtra - Platesnis gyventojų pasiekiamumas per socialinius tinklus - Gyventojų skatinimas naudotis įdiegtomis e-paslaugomis - Savivaldybės pavaldžių įstaigų valdymo optimizavimas - Aktyvesnis gyventojų įsitraukimas į valdymo procesus	- Specialistų trūkumas - Prasta komunikacija - IT saugumas - Nuolatinės priežiūros ir atnaujinimo reikalaujanti informacinių technologijų bazė

5. PEST ANALIZĖ

POLITINIAI VEIKSNIAI

Strateginis planavimas savivaldybėje vykdomas vadovaujantis strateginio planavimo dokumentais ir sukurta sistema, kurie daro tiesioginę įtaką Molėtų rajono savivaldybės plėtros planavimui tiek išorinėje, tiek vidinėje aplinkoje. Strateginis planavimas vykdomas pagal šiuo metu galiojantį Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymą (TAR, 2020-07-09, Nr. 15358), kurio tikslas – sukurti ir plėtoti į rezultatus orientuotą strateginio valdymo sistemą, integruojant strateginio planavimo, regionų plėtros ir teritorijų planavimo procesus, siekiant užtikrinti ilgalaikę ir darnią valstybės pažangą ir veiksmingą valdžios sektoriaus finansų planavimą ir panaudojimą.

Savivaldybės strateginis planavimas remiasi Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ teigiama, kad visos valstybės valdymo institucijos, nepaisant jų valdymo lygmens, prisidės prie Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ įgyvendinimo – dinamiško ir visa apimančio proceso, skatinančio nuolat generuoti idėjas ir atlikti konkrečius darbus.

Pagal rengiamą Lietuvos teritorijos bendrąjį planą (Lietuva 2030) kiekvieno regiono tikslas – panaudojant turimus konkurencinius pranašumus ir kuriant palankią urbanistinę, susisiekimo, inžinerinę ir kitas sistemas, išlikti traukos centru tiek gyventojams, tiek verslui, taip pat pagrįsti savo savarankiškumą; dėmesys telkiamas į vietos identiteto puoselėjimą, individualiai panaudojant ir išlaikant vietinius kultūros išteklius kaip vieną iš konkurencingumo veiksnių.

LRV patvirtintas 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas, kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir sutelkti finansavimo šaltinius šiems pokyčiams įgyvendinti.

Pastaruoju metu vis dažniau yra keičiami įstatymai, susiję su nekilnojamo turto, akcizų mokesčiais ir pan. daro įtaką Molėtų rajono savivaldybėje veiklą vykdančiam verslui bei vietos gyventojų finansinei padėčiai.

Darbo vietos apmokestinimų ir minimalios mėnesinės algos dydžio keitimai daro įtaką savivaldybės biudžeto bei verslo subjektų išlaidoms.

Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas reglamentuoja savivaldybės dalyvavimą regiono politikoje. Molėtų rajono savivaldybė priskiriama Utenos regionui. Vadovaujantis Utenos regiono 2022–2030 m. plėtros planu regiono savivaldybėse įgyvendinami projektai, skirti gerinti socialinių, sveikatos priežiūros, švietimo paslaugų kokybę ir prieinamumą, aplinkos kokybę ir skatinti tvarų judumą bei prisidėti prie savivaldybės investicinės aplinkos patrauklumo ir bendrą turizmo paslaugų vystymo.

Utenos regiono plėtros kryptys (specializacija), kurios apima Molėtų rajono specializaciją ir numato vystymąsi: metalo apdirbimas, įrenginiai, medienos ir jos dirbinių gamyba; lengvoji pramonė, maisto pramonė ir gėrimai; susisiekimo infrastruktūros modernizavimas, turizmas ir rekreacija; atominės energetikos pritaikymas ir jos sukurtos infrastruktūros panaudojimas.

EKONOMINIAI VEIKSNIAI

Vidaus paklausa vidutiniu laikotarpiu turėtų išlikti stipri ir bus esminiu Lietuvos ekonomikos varikliu. Ją skatins Vyriausybės sprendimai, susiję su gyventojų pajamų didinimu bei paskatų investuoti stiprinimu, ES finansinės paramos lėšomis finansuojamų investicijų projektų įgyvendinimu.

Nagrinėjant Lietuvos bendrąjį vidaus produktą (BVP), kuris yra vienas iš pagrindinių rodiklių, rodančių šalies ekonomikos išsivystymo lygį, galima spręsti apie įtaką savivaldybės ekonominiam potencialui. Lietuvos Bankas prognozuoja, jog 2023 m. šalies BVP augs 1,3 proc., o 2024 m. – 3,2 proc.

Dėl infliacijos Lietuvoje stiprėja vidaus veiksnių poveikis kainoms, ypač dėl sparčiai kylančių darbo sąnaudų. Pabrangusi elektra, degalai, lems didėjančias kitų prekių bei paslaugų kainas, tai apsunkins įmonių ir gyventojų finansinę padėtį. Lietuvos Bankas prognozuoja, jog metinė infliacija 2023 m. augs 9 proc., kai tuo tarp 2024 m. – tik 2,7 proc., prognozuojamas ekonomikos normalizavimasis. Tokie pokyčiai lemtų ir didesnę Molėtų rajono savivaldybės gyventojų perkamąją galią, geresnę ekonominę padėtį.

2021 m. Molėtų rajono savivaldybėje TUI pritraukta 2,57 mln. Eur, daugiau nei dvigubai mažiau nei 2017 m. (6,98 mln. Eur). 2021 m. Molėtų rajono savivaldybėje TUI, tenkančios vienam gyventojui, siekė 412 Eur, kai 2017 m. teko 144 Eur. Tarp nagrinėjamų teritorijų 2017–2021 m. laikotarpiu Molėtų rajono savivaldybėje TUI, tenkančios vienam gyventojui, augo sparčiausiai (186,1 proc. augimas) iš visų analizuotų teritorijų.

2021 m. Molėtų rajono savivaldybėje MI dydis siekė 19,4 mln. Eur ir buvo 30,8 proc. didesnės nei 2017 m. MI, tenkančios vienam gyventojui, 2021 m. sudarė 1135 Eur ir, lyginant su 2017 m., padidėjo 38,9 proc.

2018–2023 m. nedarbo lygis sumažėjo 3,1 proc. punktais tačiau buvo aukštesnis (9,5 proc.) nei šalyje.

2022 m. Molėtų rajono savivaldybėje vidutinis DU siekė 1 328,3 Eur ir buvo vienas žemiausių tarp lyginamų teritorijų (žemesnis DU fiksuotas tik Zarasų r. sav. – 1 246,7 Eur), atsiliko nuo šalies (1 801 Eur), Utenos apskrities (1 450,2 Eur) ir kitų analizuotų savivaldybių vidutinio DU bei sudarė tik 73,8 proc. šalies lygio.

SOCIALINIAI / KULTŪRINIAI VEIKSNIAI

Lietuvai tapus ES pilnateise nare, atsiradusi bendra ES darbo rinka, nevaržoma žmonių migracija padarė didelę įtaką žmoniškųjų išteklių formavimui tiek valstybės, tiek ir savivaldybės mastu. Migracijai didelės įtakos turėjo ir vidaus

rinkos ir ūkio pertvarkymo pasekmės. Gyventojai migruoja tiek į kitas savivaldybes, tiek į užsienio šalis. Pastaraisiais metais pastebima tendencija, kai Lietuviai sugrįžta atgal į Lietuvą.
Molėtų rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus mažėjimas fiksuojamas dėl natūralios neigiamos gyventojų kaitos ir senėjančios visuomenės.
Mažėja sergamumas, didėja išvengiamas mirtingumas, mažėja apsilankymų pas gydytoją skaičius. Dėl senstančios visuomenės didėjantis socialinių paslaugų poreikis lems tinkamos infrastruktūros ir žmogiškųjų išteklių augantį poreikį, jos pritaikymą senyvo amžiaus, neįgaliems asmenims.
Mažėjantis vaikų ir jaunimo skaičius ateityje gresia žmogiškųjų išteklių trūkumu.
Augantis vienam pedagogui tenkančių mokinių skaičius savivaldybėje bei didelė aukštos kvalifikacijos mokytojų dalis sudarys sąlygas savivaldybės mokiniams siekti aukštų mokymosi rezultatų.
Aukštas apsilankymų kultūros centro renginiuose skaičius rodo aktyvią kultūros vystymo ir skatinimo politiką savivaldybėje ir neabejingus, įsitraukti linkusius gyventojus.
TECHNOLOGINIAI VEIKSNIAI
Kaip ir visoje Lietuvoje, Molėtų rajono savivaldybėje auga gyventojų turinčių kompiuterį ir besinaudojančių internetu, skaičius. Nutiestas šviesolaidinis interneto tinklas įgalinantis platesnį informacinių technologijų naudojimą. IT plėtra sudaro galimybes plėtoti e-paslaugas, pritaikyti darbo vietas nuotoliniam darbui bei nuotoliniam ugdymui.
Planuojamas technologinių veiksmų pokytis ir siekami tikslai nurodyti Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“. Pagal šią strategiją vienas iš tikslų – pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą.
Įgyvendinant Pramonę 4.0 inicijuojamas skaitmenines technologijas keičiamas supratimas apie gamybą, kur didelis dėmesys skiriamas skaitmenizavimui, pažangiajai robotikai, dirbtiniam intelektui, naujosioms medžiagoms, žemės ūkio ir maisto sektoriui.
Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų planą 2021–2030 m., kuriame pateiktos alternatyvios politikos priemonės (pvz., pakeisti teisės aktus įpareigojant savivaldybes ir valstybines įstaigas nuo 2022 m. pirkti tik žaliąją šilumos energiją) identifikuojama galimybė komunalinių paslaugų sektorių transformuoti į „žalios“ energijos naudotoją.
Elektromobilių krovimo stotelių skaičiaus plėtra ir darnaus judumo priemonių įgyvendinimas prisideda prie klimato kaitos mažinimo.
Plečiamos elektroninės paslaugos gyventojams ir juridiniams asmenims: daugelį paslaugų galima užsisakyti per elektroninius valdžios vartus, elektroninės paslaugos taip pat teikiamos centralizuotose Teritorijų planavimo dokumentų (TPDRIS, ŽPDRIS), Civilinės metrikacijos (MGVDIS), Socialinės paramos (SPIS) sistemose.